

СПРАВКА
ПО ЧЛ. 26, АЛ. 5 ОТ ЗАКОНА ЗА НОРМАТИВНИТЕ АКТОВЕ
ЗА ОТРАЗЯВАНЕ НА ПРЕДЛОЖЕНИЯТА, ПОЛУЧЕНИ ПРИ ОБЩЕСТВЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ
ПО ПРОЕКТ НА ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА МЕДИАЦИЯТА

№	Организация/потребител /вкл. начина на получаване на предложението/	Предложения и становища	Приети/ неприети	Мотиви
1.	Асен Михалков	<p>затормозяване на съдебния процес</p> <p>Уважаеми Госпожи и Господа,</p> <p>В записаните мотиви в представения за обществено обсъждане ЗИД на Закона за медиацията се казва, че тя ще бъде един способ за преодоляване на неравномерната натовареност на съдилищата и намаляване на административната тежест на производствата.</p> <p>В същото време обаче в ПЗР е създаден Параграф 6, който се отнася до ГПК и там се създава чл.140а, като в това си изложение наблягам само относно ал.1, която вменява на съда задължително налагане на страните да участват в процедура по медиация с изброени случаи по 12 точки.</p> <p>Категорично считам, че това законодателно налагане на задължителност на процес на медиация е неправилно, ще създаде ненужно забавяне на съдебния процес, ако законът влезе в сила в този вид и възпрепятства всеки един съдия да решава делата по съвест.</p> <p>Ако разгледаме някои от записаните като предложение точки, като например шеста е учудващо какво очакване бихме имали към проведената задължителна медиация, като така или иначе между родителите има спор, който следва да бъде решен в името на детето. Защо е необходимо да се вписват норми в закон, които са с неясен резултат? Успех на медиацията ще бъде ли ако родителите се откажат от издаването на паспорт на детето и то не може</p>	Не приема предложението а.	<p>Въвеждането на задължителна медиация без преценка на съда (хипотезата на чл. 140а, ал. 1 ГПК) е основано на разбирането, че определени категории спорове поначало са изключително подходящи за разрешаване чрез медиация, включително при тези спорове е най-вероятно да се постигне споразумение при проведена медиация. Това разбиране следва както от международния, така и от вътрешния опит на съдии и медиатори по подобни спорове. Като пример за обобщаване на международния опит са насоките, дадени от Европейската комисия за ефикасност на правосъдието (СЕРЕЈ) към Съвета на Европа в „Европейски наръчник за законодателство в медиацията“, приет на пленарното заседание на комисията от 14.06.2019 г. Според насоките (т. 4.2.1(d) от наръчника) сред категориите спорове, които са поначало подходящи за задължителна медиация, попадат тези, произтичащи от семейното право, от съвместна собственост и от отношения между съседи. Освен това при тези категории спорове, с оглед на трайните отношения между страните, които не приключват след разрешаването на конкретния спор (отношения между</p>

да отиде на спортно мероприятие, например с отбор, в който тренира?

Относно т.10 - задължителна медиация при спор за направени разходи по общи части на сградата от един съсобственик или отмяна на незаконосъобразен акт на управителя или управителния съвет. Считам, че на базата опита и знанията си всеки съдия би могъл да реши такъв спор между страните, преглеждайки всички сведения и данни изложени от тях. Не е редно със закон да се вмения институт на медиацията когато се претендира незаконосъобразност. В хипотеза, че съсобственик претендира, че е подписан без да е присъствал на събрание на етажната собственост какъв ще е очаквания резултат от максималната по закон тричасова медиация, да се съгласи, че е присъствал ли!? В хипотеза, че съсобственици от етажната собственост са предприели начин на уреждане на междусъседски спор чрез сезиране по чл.57 от ЗУЕС на кмета на общината и общинската администрация е издала акт за нарушение при спор за направени разходи по общите части от ЕС, какъв би бил очаквания резултат от последващо дело и задължителната медиация, която ще се състои - някоя от страните да заплати стойността на акта, издаден на ответната страна ли? Ако са потърсени всички законни способности и се стигнало до сезиране на съда, каква би била ролята на медиатор провеждащ медиация в случая?

На база гореизложеното, в периода на обществено обсъждане предлагам всички възможности за медиация да бъдат описани в закона, но този институт да се прилага по преценка на съдията във всяко конкретно дело, предвид сложността и възможностите за уреждане на спора чрез медиация, като тези способности за приключване на спора може да се представят пред страните още в разпоредителното заседание или дори още с назначено определение от съдията, в което той указва на страните, че е възможно чрез медиация да постигнат решение на своя спор.

Разтоварването на съда е възможно да се случи с промяна

родителите във връзка с упражняването на родителските права и задължения, отношения между съсобственици и съседи), разрешаването на спора от самите страни е за предпочитане пред съдебното му разрешаване с оглед на бъдещите отношения между тях и избягването на бъдещи спорове (включително съдебни). Въвеждането на задължителна медиация като етап от производството по граждански и търговски дела не се очаква да забави производството, тъй като според предложената уредба процедурата по медиация се провежда след приключването на размяната на книжа (чл. 140б, ал. 1 ГПК) в определен от съда срок, който е не по-дълъг от три месеца (чл. 140б, ал. 3 ГПК). Значителната възможност за постигане на споразумение при провеждането на процедура по медиация по посочените в чл. 140, ал. 1 ГПК категории спорове предполага, че предложеният механизъм на задължителна медиация ще ускори съдебното производство, тъй като от една страна споровете, които приключат със споразумение ще бъдат по този начин окончателно разрешени, без да е необходимо да се развива триинстанционно съдебно производство, а от друга страна разрешаването на част от споровете по този начин ще предостави по-голям капацитет на съда при разглеждането на останалите спорове, по които не е постигнато споразумение.

Относно конкретните параметри на постигнатото споразумение трябва да се има предвид, че страните са свободни да се споразумеят по всички въпроси, дори и по

		на други закони касаещи друг вид дела и не е необходимо да се въвеждат нови правила, които ще затормозят съдебния процес, а няма да го решат по-лесно!		тези, които излизат извън предмета на конкретния съдебен спор или са предмет на различни висящи дела (предложените чл. 18, ал. 2 и чл. 24, ал. 3 ЗМ). Освен това страните могат да изберат вариант за уреждане на отношенията им, който излиза извън възможностите, които законът е предоставил на съда при разрешаването на спора, доколкото постигнатото споразумение не противоречи на закона и добрите нрави.
2.	Институт за решаване на конфликти	<p>Считаме, че предложението ЗИД на Закона за медиацията следва да бъде подкрепен, тъй като той стимулира медиацията и новата култура за разрешаване на спорове.</p> <p>Същевременно намираме, че той в известна степен /чл.19, чл. 25/ фаворизира бъдещите съдебни центрове по медиация и медиаторите към тях, предвиждайки изключително препращане на случаите и специален ред за обучение, контрол, възнаграждение. Смятаме, че е нужна равнопоставеност с останалите центрове и медиатори. Отново излизат на преден план въпросите за акредитацията на централите по медиация, създаването на Камара на медиаторите и др., решаването на които също е наложително.</p> <p>Намираме за достатъчно обучението на медиаторите към съдебните центрове да бъде във формата на специализирано обучение по Наредба № 2 от 15 март 2007 г. за условията и реда за одобряване на организациите, които обучават медиатори; за изискванията за обучение на медиатори; за реда за вписване, отписване и заличаване на медиатори от Единния регистър на медиаторите и за процедурните и етични правила за поведение на медиатора, и като цяло приложението на общ ред, при завишени стандарти за качеството обаче.</p> <p>Едновременно с това считаме, че законопроекта е доста фрагментарен и касае сравнително тесен сегмент от спорове, които успешно биха могли да се решат чрез</p>	Не приема предложението а.	Предложените изменения в ЗМ и ГПК въвеждат задължителна медиация между страните по висящи съдебни спорове по определени категории граждански и търговски дела. Този предмет на законодателните промени е определен и в приетата на заседание на съдийската колегия на Висшия съдебен съвет на 09.02.2021 г. Концепция за въвеждане на задължителна съдебна медиация по граждански и търговски дела. Въвеждането на задължение за страните по висящо съдебно дело да участват в процедура по медиация представлява значителна промяна в правораздавателния процес в България. Много от последиците на тази промяна могат да бъдат предвидени с оглед на натрупания международен опит, а включително и с оглед на съществуващия национален опит при провеждани медиации във връзка с висящи съдебни производства. Необходимо е обаче да се събере информация за конкретните резултати от въвеждането на тази промяна в правораздаването, което може да стане, след като тя бъде реализирана. Това налага въвеждането на подобна промяна да започне

	<p>медиация. Нещо повече, медиацията се „инструментализира“ приоритетно за целите на съда, без достатъчно добре да се експлицират ползите й за страните и за обществото като цяло. Медиацията по наказателни дела по-специално, като част от доктрината и практиките на възстановителното правосъдие, е силно средство в подкрепа на жертвите на престъпления, а така също и на непълнолетните извършители. Това се поддържа в множество международни актове на ООН, Съвета на Европа и Европейския съюз като <i>Наръчник на ООН за програмите на възстановителното правосъдие¹ от 2020г., Препоръка CM/Rec(2018)8 на Комитета на министрите относно възстановителното правосъдие по наказателноправни въпроси², Декларация на Министрите на правосъдието на Съвета на Европа за ролята на възстановителното правосъдие по наказателни дела от 2021 г.³, Директивата за жертвите⁴ от 2012 г.</i> и мн. др. Със съжаление би следвало да допълня, че поради недотранспониране на последния акт, за България все още е в сила наказателна процедура в рамките на ЕС.⁵</p> <p>Макар, че Законът за медиацията още през 2004 г. предвиди провеждането на медиация в случаите, предвидени в Наказателно-процесуалния кодекс, всички последващи законодателни инициативи в изпълнение на тази делегация не бяха подкрепени. Поради това смятаме,</p>	<p>първоначално в по-ограничен мащаб и след събиране на необходимата информация да бъде разширено – в този смисъл са и насоките, дадени в т. 4.2.1(h) и т. 9 от „Европейския наръчник за законодателство в медиацията“, приет на пленарното заседание на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието (СЕРЕЈ) към Съвета на Европа от 14.06.2019 г. Възприетият в предложените промени подход е първоначалното въвеждане на задължителна медиация да бъде по определени категории граждански и търговски дела (чл. 140а, ал. 1 и ал. 2 ГПК), по които както международната, така и съществуващата към момента в България практика е показала, че медиацията е най-подходяща за разрешаването им и достатъчно позната и използвана. След анализ на постигнатите резултати от прилагането на предложените промени през един достатъчен период от време (препоръчително е поне 2 години), като същевременно този период от време трябва</p>
--	---	--

¹ UNODC: Handbook on Restorative Justice Programs, 2nd. ed, United Nations, Vienna, 2020

https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/20-01146_Handbook_on_Restorative_Justice_Programmes.pdf

² https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016808e35f3

³ <https://rm.coe.int/venice-ministerial-declaration-eng-4-12-2021/1680a4df79>

⁴ Directive 2012/29/EU of the European Parliament and the Council of 25 October 2012 establishing the minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA, L 315/57 Official Journal of the European Union, 14.11.2012.

⁵ https://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringements-proceedings/infringement-decisions/index.cfm?lang=EN&typeOfSearch=true&activeOnly=1&noncom=0&r_dossier=&decision_date_from=&decision_date_to=&EM=BG&DG=JUST&title=&submit=Search.%20%20accessed%20on%20%2030%20%20January%202022%20https://hudoc.echr.coe.int/bul#1%22itemid%22:r%2001-126982%22H, посетен на 06 октомври 2022г.

че към кръга дела, към които може да се извършва препращане към медиация, следва да се включат, на този етап, поне тези от частен характер. Допълнително, приложението на медиацията може да бъде разширено и спрямо определени престъпления от общ характер, както и по отношение на непълнолетни извършители. Това би могло да стане с минимални изменения и допълнения в НПК и НК и с приемането на отложения във времето Законопроект за правосъдието по отношение на деца. За целта реферирам към съответните законопроекти, разработени в рамките на работни групи на Министерството на правосъдието, които, разбира се, следва да бъдат актуализирани. През годините бяха проведени няколко социологически проучвания⁶ сред жертвите, извършителите на престъпления и правоприлагащите органи, доказващи необходимостта от медиация жертва-извършител и възстановително правосъдие, особено по отношение на малолетните и непълнолетните жертви, а и непълнолетните извършители, нуждаещи се от завишена защита. Възстановителното правосъдие е важно и за обществото и държавата, тъй като икономисва ресурси и наказателна репресия, а обхваща със санкции, макар и полски, онези деяния, които остават извън обхвата на конвенционалното правосъдие, тъй като често обвиненията остават недоказани. Освен това, то способства за установяване на "възстановителен климат и среда" в твърде нараненото ни общество.

Считаме, че в страната вече е налице критична маса, която е достатъчно просветена и ангажирана с идеята за възстановителното правосъдие. Неговото въвеждане в България е функция не на въпроса "дали", а на въпроса

да е достатъчен и за да може потребителите на съдебната система да опознаят института на медиацията, е препоръчително да се разшири кръгът на споровете, по които да се прилага задължителна медиация, като в него могат да се включат допълнителни категории граждански и търговски дела, които засега са изключени от приложното поле, а също и наказателни дела, административни дела, други административни производства и др.

Отново с оглед на необходимостта от внимателна преценка на резултатите от въвеждането на задължителна медиация, първоначално се предлага това да стане само в съдебни центрове по медиация. Това ще позволи от една страна пълноценното събиране и анализиране на информация за резултатите от процедурите по медиация и за евентуални трудности, възникнали при прилагането на института (чрез събиране и обобщаване на съответната статистика, обратни връзки от страните и др.). От друга страна по този начин може да се гарантира и качеството на провежданите медиации чрез допълнителен подбор на медиаторите, които ще извършват тази дейност към съдебните центрове. Предвижданото специализирано обучение на тези медиатори (чл. 20, ал. 1 ЗМ) е насочено към предоставянето на

⁶Проблемна карта на възстановителното правосъдие в България. Оценка и анализ на състоянието и възможностите за развитие на практики на възстановителното правосъдие в наказателното производство, (Колектив), Пи Еф България, 2022, <https://pfbulgaria.org>; Чанкова, Д. „Приложимостта на медиацията между жертвата и извършителя на престъплението според правоприлагащите органи“, Научни известия на Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Н. Рилски“, г. II, кн.1, Наказателноправни науки, Благоевград, 2006; Чанкова, Д. и Георгиева, Е. „Приложима ли е медиацията в отношенията „пострадал-извършител?“ Мнението на извършителите на престъпления“, Общество и право, 2007, кн.10, с.83-104; Чанкова, Д. и Георгиева, Е. „Приложимост на медиацията между пострадали и извършител на престъпление /Мнението на пострадалите/“, Общество и право, 2008, кн.5, с.76-92 и др.

"кога". Това, което остава, е да се преодолее съпротивата и повиши осведомеността на лицата и органите, от които действително зависи законодателната уредба, за да не се осъществява то "в сянката на закона" и за да не бъде България извън времето и света на възстановителното правосъдие.

Като подкрепяме още веднъж предложения законопроект и изразяваме готовност да работим за неговото усъвършенстване, вярваме, че ще намерим успешния модус за сътрудничество и в полза на медиацията по наказателни дела и възстановителното правосъдие.

специфични знания и умения, които ще са им необходими за работата им в съдебния център (напр. относно взаимодействие с координатора на центъра и със съда, когато това е необходимо). Поради това предвиденото обучение (което ще бъде подробно уредено в наредбата по чл. 25 ЗМ) е различно от специализираното обучение, предвидено в чл. 11а на наредбата по чл. 8, ал. 4 ЗМ.

Въпросите относно уредбата на извънсъдебните центрове по медиация, както и въвеждането на форма на надзор върху дейността на медиаторите са от изключителна важност. Към момента обаче, с оглед на посочените цели на промените, свързани с първоначалното въвеждане на задължителна медиация, не е необходимо, а и е трудно постижимо, разрешаването и регламентирането на всички посочени въпроси. След като бъде уреден статутът на извънсъдебните центрове по медиация, бъдат създадени достатъчно гаранции за качеството на извършваните медиации и се създаде система за събиране и обобщаване на информацията, предоставяна от центровете, ще бъде възможно да се разшири обхватът на съдебната медиация, като бъдат включени и извънсъдебните центрове, в които да може да се провеждат процедури по медиация, когато страните са задължени да участват в тях.

Въвеждането на възстановителното правосъдие е от огромно значение за развитието на българската правна система. Както се посочи обаче, предлаганите промени целенасочено се ограничават с потесен кръг спорове, за да може въз основа на

				резултата от въвеждането на задължителна медиация при тях, да се предприемат и последващи мерки, насочени към разширяването на приложното ѝ поле, както и да се предприемат действия по въвеждане на възстановителното правосъдие.
3.	медиатор и адвокат Благовеста Ганчева	<p>Медиацията е ДОБРОВОЛНА</p> <p>Почитаеми дами и господа, колеги,</p> <p>т.нар."съдебна медиация" в предложенията за изменение на ЗМед.е оксиморон и ако се приеме в този ѝ вид, всичко хубаво постигнато чрез Медиацията ще бъде изродено в най-нелицеприятния вид. Не го допускате! Задължителност и Медиация са антагонистични понятия.</p> <p>Медиаторите са пъстра палитра от обучени, ерудирани и сертифицирани хора, които прилагат Медиацията самостоятелно или в съдружие. На какво основание българският съд ще ограничава свободния избор на нуждаещите се в съдебния процес страни от всички регистрирани медиатори в Единния регистър на медиаторите към Министерство на правосъдието? Регистърът би могъл да предоставя информация както за всеки медиатор персонално, така и да допусне препратка към регистрираните в ТР сдружения на медиатори.</p> <p>Медиацията би била най-ефективна, ако предшества съдебния процес. Ако ищецът/тъжителят представи на съда свидетелстващ документ, че е положил усилия за провеждане на Медиация и насрещната страна не се е отзовала, отказала е и спорът е останал помежду им неразрешен, то това да обуслови допустимостта на съдопроизводството. След образуване на съдебното дело страните могат да бъдат приканени към медиация по преценка на съда, но до тук! Изборът на медиатор или Център(вкл.към съда) или Сдружение на медиатори, трябва да си остане на самите спорещи страни. Съдът може да им определи разумен срок те да обявят избора си. В случай на</p>	Не приема предложенията.	<p>Въвеждането на задължителна медиация не нарушава принципа на доброволност на медиацията. Въвеждането на задължение за страните да участват в процедура по медиация, когато е налице съдебен спор (независимо дали преди сезирането на съда или след това), не е новост. Този подход се използва в редица европейски правни системи, в САЩ и др. Той е в съответствие и с правото на Европейския съюз. Това е видно от разпоредбата на чл. 5, параграф 2 на Директива 2008/52 относно някои аспекти на медиацията по гражданскоправни и търговскоправни въпроси, според която директивата не засяга разпоредбите на националното законодателство, съгласно които медиацията е задължителна или подлежи на стимули или санкции, преди или след започване на съдебното производство, при условие че съответното законодателство не възпрепятства страните да упражняват правото си на достъп до съдебната система. Следователно, правото на Европейския съюз поначало допуска възможност за задължителна медиация.</p> <p>В предложените законодателни изменения задължителността на процедурата по медиация е ограничена единствено до това по чия инициатива започва – по разпореждане на съда (чл. 140б, ал. 1 ГПК), както и до задължението на страните да</p>

необявен избор, делото да продължи съдебното си разглеждане до постановяване на съдебния акт пред съответната инстанция. В случай на избран медиатор и постигнато медиационно споразумение, страните нека имат облекчения при определяне от съда на окончателните такси и разноски по делото. Това ще е стимулът медиацията да се прилага все повече, и то успешно.

Поддържането на Медиационен център във или извън съда не е безплатно. Към съда медиаторите могат да се ангажират по принципа на назначаване на експертизи по делата. Наличен е и Централизиран електронен портал за медиация, чрез който в електронна (онлайн) среда има възможност за провеждането на тази **извън**съдебна форма на разрешаване на спорове, но не ми е известно дали до сега е ползвана вече реално тази платформа (неприсъствената форма е все по-предпочитана в съвременното ни и преодобява различни препятствия, страхове и ограничения).

участват в среща с медиатор с определена продължителност (чл. 22, ал. 1 ЗМ). Така задължението на страните се свежда до това да направят опит за постигане на съгласие. Те обаче нямат задължение да достигнат до споразумение. Изцяло от волята на страните зависи дали ще продължат процедурата и след определената в закона продължителност на първоначалната среща с медиатор, която е от 1 до 3 часа (чл. 22, ал. 3 ЗМ и чл. 140б, ал. 3, иар. 2 ГПК), или ще предпочетат да преустановят участието си в нея.

Следователно, предвиденото задължение за страните не нарушава принципа за доброволност на медиацията, който според чл. 5, изр. 2 ЗМ се изразява в това, че те участват в процедурата по своя воля и могат по всяко време да се оттеглят.

В действителност най-благоприятно за страните би било да проведат медиация преди образуване на съдебно дело и в идеалния случай изобщо да не се стига до образуване на съдебен процес. Понастоящем обаче, опитът сочи, че въпреки приемането на ЗМ от 2004 година, медиацията все още не бива преимуществено избирана за разрешаване на споровете пред съдебната процедура и не е достатъчно популярна. Целта на законопроекта е именно да наложи култура на използване на този способ, като страните, бидейки задължени от съда, участвайки в процедура по медиация, да се убедят, че това е по-благоприятният ред за разрешаване на спора им. Допускането понастоящем да отпада задължението на страните за провеждане на медиация в

случай на представяне на доказателства за проведена преди завеждане на делото процедура от една страна крие опасност от формално снабдяване с документ за проведена медиация само за целите на съдебния процес без реално да е проведена такава. От друга страна, в законопроекта е заложена възможност за преценка в кой момент да се проведе медиацията и повторното ѝ провеждане, след като вече е образувано дело и след събиране на доказателства по делото и изчистване позициите на страните, би могло да доведе до улесняване на преговорите.

Предложените законодателни изменения не засягат възможността на страните да ползват избран от тях медиатор от съответния регистър. Разпоредба на чл. 21 ЗМ дава приоритет на посочените по общо съгласие на страните медиатори.

Законопроектът предвижда облекчение за страните от такси и разноски при постигнато споразумение в процедурата по медиация. Предложеното допълнение на чл. 78, ал. 9 ГПК дава основание за връщане на половината от внесената държавна такса и при оттегляне или отказ от иска в резултат на постигнато между страните споразумение. По аргумент от предложената редакция на чл. 78а, ал. 2 ГПК следва, че в случай на постигнато споразумение, разноските за проведената медиация в съдебния център не се възлагат върху страните по спора.

Въвеждането на задължение за страните по висящо съдебно дело да участват в процедура по медиация представлява значителна промяна в правораздавателния

процес в България. Много от последиците на тази промяна могат да бъдат предвидени с оглед на натрупания международен опит, а включително и с оглед на съществуващия национален опит при провеждани медиации във връзка с висящи съдебни производства. Необходимо е обаче да се събере информация за конкретните резултати от въвеждането на тази промяна в правораздаването, което може да стане, след като тя бъде реализирана. Това налага въвеждането на подобна промяна да започне първоначално в по-ограничен мащаб и след събиране на необходимата информация да бъде разширено – в този смисъл са и насоките, дадени в т. 4.2.1(h) и т. 9 от „Европейския наръчник за законодателство в медиацията“, приет на пленарното заседание на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието (CEPEJ) към Съвета на Европа от 14.06.2019 г.

С оглед на необходимостта от внимателна преценка на резултатите от въвеждането на задължителна медиация първоначално се предлага това да стане само в съдебни центрове по медиация. Това ще позволи от една страна пълноценното събиране и анализиране на информация за резултатите от процедурите по медиация и за евентуални трудности, възникнали при прилагането на института (чрез събиране и обобщаване на съответната статистика, обратни връзки от страните и др.). От друга страна, по този начин може да се гарантира и качеството на провежданите медиации чрез допълнителен подбор на медиаторите, които ще извършват тази дейност към съдебните центрове.

				<p>Въпросите относно уредбата на извънсъдебните центрове по медиация, както и въвеждането на форма на надзор върху дейността на медиаторите са от изключителна важност. Към момента обаче, с оглед на посочените цели на промените, свързани с първоначалното въвеждане на задължителна медиация, не е необходимо, а и е трудно постижимо, разрешаването и регламентирането на всички посочени въпроси. Именно поради това, законопроекът е фокусиран върху съдебните центрове по медиация. След като бъде уреден статутът на извънсъдебните центрове по медиация, бъдат създадени достатъчно гаранции за качеството на извършваните медиации и се създаде система за събиране и обобщаване на информацията, предоставяна от центрoвете, ще бъде възможно да се разшири обхватът на съдебната медиация, като бъдат включени и извънсъдебните центрове, в които да може да се провеждат процедури по медиация, когато страните са задължени да участват в тях.</p>
4.	Angel Yordanov	<p>Медиация по административни спорове</p> <p>Уважаеми колеги,</p> <p>Институтът на медиацията в България няма голямо историческо развитие, тъй като се въведе със ЗМ преди 18 години, от което може да се каже, че той все още "прохожда". Истината е, че днес голяма част от българското население все още не е запознато с този извънсъдебен способ за разрешаване на спорове, както и предимствата, които той може да предостави на страните по спорното правоотношение. Смятам, че българската</p>	<p>Не приема предложението а.</p>	<p>Целта на предлагания законопроект е да регламентира за пръв път в българското право медиационната процедура по разпореждане на закона и по инициатива на съда по гражданскоправни спорове, чийто предмет са правоотношения между равнопоставени страни и които поради това могат да се разпореждат с предмета на делото - да сключват спогодба по него, а оттам и с правото на иска за неговата защита - да заявяват оттегляне на исковата молба или отказ от правото на иск, включително и когато то е резултат от</p>

държава трябва да предприеме много активни действия, чрез които да бъде представен този институт на българското общество. Разбира се, това може да стане по много различни начини: например чрез създаване на различни интернет страници, на които постоянно да се качват различни материали, чрез които да се популяризира медиацията в България; в по-малките населени места да се сформират информационни центрове, които да информират българското население за предимствата на медиационната процедура, както и принципите, на които тя се основава.

Съгласно чл. 3, ал. 1 от ЗМ "предмет на медиация могат да бъдат граждански, търговски, трудови, семейни и административни спорове, свързани с права на потребители, и други спорове между физически и/или юридически лица, включително и когато са презгранични". От това изброяване е видно, че предмет на медиация могат да бъдат и административни спорове. За огромно съжаление в България не се наблюдава практика на медиация по административни спорове, въпреки че последните попадат в предметния обхват на чл. 3, ал. 1 от ЗМ. Компетентните държавни органи трябва да предприемат сериозни законодателни реформи в ЗМ и АПК, чрез които да се въведе възможността за задължителна съдебна медиация по административни спорове, тъй като административното правосъдие в последните няколко години е изключително натоварено, а това в една много голяма степен влияе и върху качеството на постановените съдебни решения. Притеснителен е фактът, че институтът на медиацията не е уреден в АПК, а още по-притеснително е това, че той дори не е уреден като процесуална възможност, чрез която страните да разрешат даден административен спор. Това определено трябва да се промени чрез сериозна законодателна реформа. Смятам, че административните съдии също трябва да разполагат с правото да насочват страните към медиация, както и да одобряват всички онези споразумения, които се сключват в

успешното провеждане на такава процедура. Правоотношенията, които възникват от издаването на административните актове - нормативни, общи и индивидуални, дори когато пораждат гражданскоправни последици спрямо своите адресати, са резултат от упражняване на публичноправни функции на материално компетентния административен орган – техен издател, а не се развиват между равнопоставени субекти, което обуславя спецификата на самото производство по оспорването им пред съответните административни съдилища, в сравнение с гражданския процес, независимо от субсидиарното приложение на ГПК, установено в чл. 144 от АПК. Ето защо регламентацията на медиационната процедура по административни спорове е предмет на отделна нормативна уредба, която е извън целите и предмета на регулиране на предложения законопроект. Дефинитивно медиационната процедура по висящи съдебни спорове е регламентирана като паралелно развиваща се с производството пред съда, по начин, който да не пречатства развитието на исковото производство, а обратно - да способства за доброволното уреждане на спорните отношения, предмет на това производство, по начин, който съответства на волята на страните, формирана от собствената им преценка за справедлив баланс на интересите на всяка от тях и само като последица от това - за намаляване броя на делата, по които тези отношения се регулират от силата на пресъдено нещо на съдебното решение по съществуващото на спора.

медиационната процедура, разбира се, ако те са законосъобразни. За популяризирането на медиацията по административни спорове също много могат да помогнат и самите административни органи, като представят възможността на българските граждани за доброволно разрешаване на административните спорове, разбира се, когато това е напълно приложимо.

В нито един нормативен акт не се предвиждат правила, по които да бъде реализирана медиацията по административни спорове. Това е голям пропуск от страна на държавните органи, който трябва да бъде коригиран. Трябва да се създаде ясна нормативна уредба, от която да е видно, които административни спорове могат да бъдат предмет на медиация.

Чл. 3, ал. 3 от ЗМ посочва, че "Медиация не се провежда, ако закон или друг нормативен акт предвижда друг ред за сключване на споразумение". Тази правна норма трябва да бъде изменена, тъй като в една доста голяма степен възпрепятства прилагането на медиацията по административни спорове. Институтът на "споразумението" е регламентиран в АПК. Важно е в законодателството да бъде уреден статутът на постигнатото споразумение от един административен спор.

При кои случаи може да бъде полезна медиацията?

Първо, медиацията би била изключително полезна в тези случаи, при които предстои да бъде приет даден административен акт (напр. общ административен акт). Тази процедура в тези случаи е много подходяща, тъй като ще предостави възможност на засегнатите страни да представят своите становища, да бъдат чути от

Кодификацията на медиационната процедура по всички съдебни спорове, още повече на задължителната медиация по такива спорове, или едновременната уредба на съдебната медиация във всички клонове на правото няма практическо значение, защото тя следва да бъде съобразена със спецификите на съответното производство и на кръга на делата, по които законът разпорежда задължителното ѝ провеждане. Следва да се има предвид и това, че след анализ на постигнатите резултати от прилагането на предложените промени през един достатъчен период от време (препоръчително е поне 2 години), като същевременно този период от време трябва да е достатъчен и за да може потребителите на съдебната система да опознаят института на медиацията, е препоръчително да се разшири кръгът на споровете, по които да се прилага задължителна медиация, като в него могат да се включат допълнителни категории граждански и търговски дела, които засега са изключени от приложното поле, а също и наказателни дела, административни дела, други административни производства и др.

		<p>административния орган. Едно от предимствата на медиацията е, че чрез нея могат да бъдат сближени позициите на засегнатите страни и органът, който е издал акта.</p> <p>Второ, предмет на медиация могат да бъдат спорове, които възникват от учредяване на ограничено вещно право - сервитут;</p> <p>Трето, медиацията е приложима, когато има налице възражения срещу издаден индивидуален административен акт, разбира се, има още много други спорове, които могат да бъдат предмет на медиация.</p>		
5.	Институтът по медиация и управление на спорове ИМЕУС	<p>Институтът по медиация и управление на спорове ИМЕУС е сдружение в обществена полза, чиято основна мисия е развитието и разпространението на способите за алтернативно решаване на спорове, включително и посредством медиация. Сдружението работи за осъществяването на тази цел чрез: 1. провеждане на медиационни процедури; 2. обучения и семинари по медиация, техники за преговори и ефективно решаване на конфликти, мирна педагогика и толерантност; 3. участие в проекти на европейско и национално равнище, посветени на семейната медиация, с фокус върху най-добрия интерес на детето и върху семейства от маргинализирани и уязвими групи.</p> <p>Предвид това, с настоящото искаме за изложим своята пълна подкрепа за промяна на нормативната уредба в насока стимулирането на гражданите и бизнеса все по-често да обръщат своите спорове към процедура по медиация, включително и посредством приемането на задължителна съдебна медиация по определени производства.</p>	Не приема предложеният а.	<p>I. Въвеждането на задължение за страните по всяко съдебно дело да участват в процедура по медиация представлява значителна промяна в правораздавателния процес в България. Много от последиците на тази промяна могат да бъдат предвидени с оглед на натрупания международен опит, а включително и с оглед на съществуващия национален опит при провеждани медиации във връзка с висящи съдебни производства. Необходимо е обаче да се събере информация за конкретните резултати от въвеждането на тази промяна в правораздаването, което може да стане, след като тя бъде реализирана. Това налага въвеждането на подобна промяна да започне първоначално в по-ограничен мащаб и след събиране на необходимата информация да бъде разширено – в този смисъл са и насоките, дадени в т. 4.2.1(h) и т. 9 от „Европейския наръчник за законодателство</p>

С конкретния Законопроект за изменение и допълнение на Закона за медиацията (ЗМ) и Законопроект за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс (ГПК) (общо наричани за краткост „Законопроектите“) се цели качествено различен подход, при който от една страна да бъде разтоварена съдебната система, от друга страна да бъде стимулирано развитието на култура за алтернативно решаване на спорове, при което на база натрупания опит от участие в съдебните медиации страните доброволно започват да предпочитат процедурата при други конфликти. Приветстваме изцяло вашата инициатива в тази насока и засвидетелстваме своята подкрепа по предложените текстове, зад които прозира задълбочената дискусия, осъществена от работната група, изготвила конкретните разпоредби.

Запознавайки се цялостно с предложените изменения и отчитайки принципната ни подкрепа за преминаване към съдебна медиация, с настоящото искаме да обърнем вниманието Ви на следните разпоредби на Законопроектите, които считаме че могат да бъдат изменени по начин, който по-пълно би отговарял на заложените цели.

I. Относно предложените изключения от задължителната съдебна медиация в чл. 140а, ал. 4 от ГПК:

Предложените изключения от задължителната съдебна медиация квалифицират предвидения модел на задължителна медиация в страната като безусловна задължителна медиация, предполагаща редица изключения от правилото медиация да бъде извършвана във всички *strictu sensu* случаи на задължителна медиация. Подобни модели са изключително полезни с това, че внасят яснота в обществените отношения, които подлежат на задължителна медиация, но приемат, че в определени случаи медиация не следва да бъде осъществявана. Присъединяваме се към подобен законодателен подход, но считаме, че към предвидените изключения следва да бъдат добавени и още

в медиацията“, приет на пленарното заседание на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието (CEPEJ) към Съвета на Европа от 14.06.2019 г.

С оглед на необходимостта от внимателна преценка на резултатите от въвеждането на задължителна медиация първоначално се предлага това да стане само в съдебни центрове по медиация. Това ще позволи от една страна пълноценното събиране и анализиране на информация за резултатите от процедурите по медиация и за евентуални трудности, възникнали при прилагането на института (чрез събиране и обобщаване на съответната статистика, обратни връзки от страните и др.). От друга страна по този начин може да се гарантира и качеството на провежданите медиации чрез допълнителен подбор на медиаторите, които ще извършват тази дейност към съдебните центрове.

Въпросите относно уредбата на извънсъдебните центрове по медиация, както и въвеждането на форма на надзор върху дейността на медиаторите са от изключителна важност. Към момента обаче, с оглед на посочените цели на промените, свързани с първоначалното въвеждане на задължителна медиация, не е необходимо, а и е трудно постижимо, разрешаването и регламентирането на всички посочени въпроси. Именно поради това законопроектът е фокусиран върху съдебните центрове по медиация. След като бъде уреден статутът на извънсъдебните центрове по медиация, бъдат създадени достатъчно гаранции за качеството на извършваните медиации и се създаде

основания. Такова основание например следва да бъде провеждането на процедура по медиация извън съдебния център, което обстоятелство страните да удостоверяват посредством нарочно издадено за целта удостоверение или други доказателства, установяващи осъществяването на това. Конкретното ни предложение е в чл. 140а, ал. 4 от ЗИД на ГПК да бъде добавена още една т. 7. в следната редакция:

(4) В случаите по ал. 1 и ал. 2 съдът не задължава страните да участват в процедура по медиация, когато:

т. 7 до препращането им към медиация от съда страните представят доказателства за иницирана или приключена процедура по медиация към акредитиран център по медиация

Посредством това предложение се цели запазване свободата на страните да могат да избират и други доставчици на услуги по медиация, които отговарят на определени критерии, респективно са преминали през процедура по акредитация пред Министерство на правосъдието. Представянето на подобна възможност от друга страна ще позволи на страните и по-висока гъвкавост чрез възможността паралелно на иницирането на съдебното производство да водят процедура по медиация и по този начин медиацията да не става причина за отлагане на делата или тяхното забавяне с цел осъществяването ѝ след размяната на книгата. Съответно в случай на неуспех на медиацията страните ще могат вече да реферират към проведената процедура, без усилията и разноските, ангажирани вече да бъдат оставени без разглеждане. Нещо повече, подобен подход в дългосрочен план би благоприятствал развитието на извънсъдебната медиация, която законопроектът има за цел да подкрепи. В този контекст, заслужава да бъдат обсъдени и закрепени в подзаконовата нормативна уредба критериите, на които акредитираните центрове по медиация следва да отговарят. Като такива могат да бъдат застъпени следните елементи:

система за събиране и обобщаване на информацията, предоставяна от центрoвете, ще бъде възможно да се разшири обхватът на съдебната медиация, като бъдат включени и извънсъдебните центрове, в които да може да се провеждат процедури по медиация, когато страните са задължени да участват в тях.

II. Предвидената продължителност на задължителната част на процедурата по медиация в съдебен център е в рамките на от 1 до 3 часа (чл. 22, ал. 1 ЗМ). Тази процедура трябва да бъде проведена в рамките на определен от съда срок, който е до три месеца от съобщаването на страните на определението на съда, с което те се задължават да участват в процедура по медиация (чл. 140б, ал. 3, изр. 1 ГПК). Посочената продължителност от до 3 часа не изчерпва цялата процедура по медиация, а само частта, в която страните са задължени да участват. По съгласие на страните процедурата може да продължи и след това, ако страните преценят, че има възможност за положителен изход от медиацията (чл. 22, ал. 3 ЗМ). Освен това по съгласие на страните процедурата по медиация може да продължи и след тримесечния срок за провеждането ѝ, като това не препятства развитието на съдебното производство, освен ако страните не поискат то да бъде спряно по взаимно съгласие (чл. 140б, ал. 3, изр. 2 ГПК). При провеждането на процедурата в извънсъдебен център по медиация, се прилагат правилата, заложен в ЗМ и съответните разпоредби, касаещи

■ Юридическо лице, към което работят трима или повече медиатори, вписани в Единния регистър на медиаторите в Р България и притежаващи най-малко 1 година опит в разрешаването на спорове;

■ Центърът има приети вътрешни правила, задължителни за всички медиатори, работещи в него, които подробно разписват принципите и начина на провеждане на процедурата, етичните правила и тарифата за предоставяне на услугата;

■ Центърът поддържа единен регистър за всеки поет казус, включващ данни за страните, естеството на спора, дата на инициране и прекратяване на процедурата, брой проведени и вид срещи (онлайн/на живо; общи/индивидуални), резултат от процедурата;

■ Центърът има приета процедура за контрол на дейността на медиаторите и отстраняването им от длъжността в случай, че бъде установено нарушение на някои от приетите вътрешни правила;

■ Центърът притежава вътрешна система за наблюдение качеството на провежданите медиации и способности за неговото подобрене на регулярна база;

■ Центърът има интернет сайт, на който подробно е разяснена процедурата по медиация, публикувани са вътрешните правила за работа и тарифата за предоставяне на услугите по медиация, както и медиаторите, които работят към Центъра;

Считаме, че приемането на критерии за акредитация и съблюдаването им от центрoвете по медиация би било решаващо за бъдещото развитие на извънсъдебните способности за намиране на решение, което по никакъв начин не пречатства съдебната медиация.

II. Относно предложението за продължаване на процедурата по съдебна медиация и след предвидените 3 (три) часа в чл. 22, ал. 3 от ЗИД на ЗМ и покриването на

провеждането на процедура по медиация, както и предварително оповестените вътрешни правила на съответния център и договорените условия за провеждане на медиационната процедура.

разноските, свързани с това:

В предложения текст на ЗИД е заложено задължителната съдебна медиация да бъде с продължителност до три часа, след изтичането на които страните да могат да продължат процедурата. В тази насока обаче е добре да бъде уточнено как ще бъдат покривани разноските, свързани с това продължаване след 3-тия час, предвид, че съгласно предложени чл. 78а, ал. 1 от ЗИД на ГПК от бюджета на съда ще бъдат финансирани единствено възнаграждения за процедурата до 3 часа, а в ал. 2 се говори че единствено тези разноски ще бъдат възлагани впоследствие от страните съобразно изхода на спора.

Една от възможностите за адресиране на този въпрос е чл. 78а, ал. 2 от ЗИД на ГПК да бъде преформулиран по следния начин:

(2) Когато по делото е проведена процедура по медиация съгласно чл. 140а и чл. 140б, която е приключила без постигнато споразумение, разноските за провеждането на процедурата по съдебна медиация се заплащат от страните съобразно изхода на спора, а в полза на съда се присъждат тези разноски, които са били преведени от бюджета на съда съгласно ал. 1 по-горе, в случай на такива.

Приемането на подобна разпоредба би адресирала и онези случаи, при които страните провеждат процедура по медиация в акредитиран център, във връзка с което претърпяват разноски. Тези разноски, в случай на липса на спогодба помежду им уточняваща разпределянето им, ще следва да бъдат доказани по делото и разпределени между страните по реда на предложени нов чл. 78а от ГПК.

В обобщение, изцяло подкрепяме приемането на задължителна съдебна медиация по част от делата с цел налагането на култура за приоритетно решаване на споровете извън съда. С оглед на това от Института по медиация и управление на спорове ИМЕУС застъпваме

		становището, че Законопроектът за изменение и допълнение на Закона за медиацията и Гражданския процесуален кодекс следва да бъдат приети при отчитане на посочените по-горе съображения и внасяне на съответните изменения.		
б.	Адв. Албена Пенова, медиатор от ЦСМ при СРС и СГС	<p>На 29.09.2022 г. в портала за обществени консултации strategy.bg е публикуван от Министерски съвет проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за медиацията (по-долу само Законопроектът). »</p> <p>В обявения срок за обществени консултации излагам на вниманието Ви следните съображения и предложения за допълване на Законопроекта, които считаме, че ще допринесат за постигане на целите, заложи в Мотивите към него.</p> <p>Според мотивите на вносителите, с предложените изменения и допълнения на Закона за медиацията и включените в предложението законопроект предложението за изменения в ГПК и Закона за съдебната власт, се цели промяна и актуализация на различните елементи и процеси на управление на съдебната система, която да доведе до преодоляване на неравномерната натовареност на съдилищата и икономия на ресурси и време, от една страна. От друга страна, се цели даване на гражданите и бизнеса на по-икономична от гледна точка на време и финансови ресурси алтернатива при решаване на спорове. Цели се въвеждане на нов подход за популяризиране на медиацията като алтернативен способ за решаване на спорове-въвеждане на задължителна съдебна медиация, който подход ще стимулира този процес.</p> <p>За постигане на заявените цели вносителите правят предложението за изменение и допълнение на ЗМ в чл.1, чл.11, чл.14 ал. 2, чл.18 и създаване на нова Глава шеста "Съдебна медиация" с чл.19-25 , както и предлагат изменения в Закона за съдебната власт отнасящи се до създаване на съдебни центрове по медиация и възлагане на</p>	Не приема предложението а.	В предложената разпоредбата на чл. 22 ЗМ не се поставя задължение пред страните да обсъдят спорните си въпроси в посочена времева рамка и не се предвижда модел на провеждане на процедура по медиация с продължителност от 1 до 3 часа. До 3 часа е предвидената продължителност на първата задължителна среща, но промените не предвиждат през какви етапи ще се преминава, по време на всяка медиация. Това е оставено на дискрецията на страните и под управлението на медиатор те би трябвало, в случай на добросъвестно провеждане на процедурата, да се възползват оптимално от нейните предимства. <p>Следва да се има предвид, че конкретно при съдебната медиация срокът за провеждане на процедурата по медиация се определя от съда. Неговата максимална продължителност е три месеца, но той може да бъде и по-кратък, когато натовареността на конкретния съд и на центъра по медиация към него позволява това. Трябва да се има предвид и че провеждането на процедура по медиация в рамките на до три месеца особено в натоварените съдилища няма да промени времето развитие на съдебното производство с оглед на необходимото време между постановяването на определение за насрочване на делото и</p>

правомощия на ВСС да издава наредба, с която да урежда структурата и организацията на дейността на съдебните центрове по медиация.

Предложените промени-Глава шеста Съдебна медиация,чл.22, въвеждат съдебната медиация по висящи съдебни дела, която следва да се провежда само в съдебни центрове по медиация към съответните съдилища. За медиатори в процедурата страните могат да избират само измежду вписаните в съответния център медиатори, не между всички медиатори, вписани в ЕРМ. Медиаторите, желаещи да бъдат приети към съдебните центрове по медиация, следва да отговарят на изискванията по чл.8 ал.1 от ЗМ и на нова наредба по чл.25, която да се приеме от ВСС и да преминават специализирано обучение, предвидено само 8 посочената наредба и отнасящо се само до медиатори в съдебен център.

С предлагания законопроект се предвижда съдебната медиация да бъде „процедура по медиация с обща продължителност на срещите с медиатор от един до три часа"-чл.22 ал.1, за която процедура се предвиждат и правила за прекратяване, различни от правилата по чл.15 от ЗМ, отнасящи се за прекратяване на всички процедури по медиация, регламентирани досега от закона. Процедурата по медиация не е нормативно регламентирана като етапи на провеждане в ЗМ. Съгласно утвърдената практика по цял свят за провеждане на процедура по медиация, тя се състои от 5 основни етапа: Откриване, Изясняване на спора, Обсъждане на спора, Търсене на решение и Постигане на споразумение. ЗМ предвижда наред с останалите основания за прекратяване и прекратяване на процедура по медиация, изтичане на 6 месеца от нейното начало-чл.15 ал.1,т.6 от ЗМ. Медиацията като специфичен извънсъдебен за способ за решаване на спорове може да помогне на страните да подобрят комуникацията си, да генерират възможно най-много възможности за решение на споровете си и да постигнат споразумение, основавайки го на обективни критерии, именно защото се провежда при

провеждането на първото съдебно заседание. Освен това при продължителни във времето производства като съдебната делба провеждането на процедура по медиация може съществено да намали продължителността на делото с оглед възможността за постигане на споразумение.

С предложените законодателни промени съдебната медиация се урежда по нов начин, различен от общия случай на провеждане на извънсъдебна такава, но това е в основата на концепцията, която има за цел съществено разширяване на използването на института за първи път от въвеждането му в правната рамка у нас, което има конкретни цели, изложени в мотивите на законопроекта. С направените предложения не се нарушава принципът на доброволност на медиацията. В предложените законодателни изменения задължителността на процедурата по медиация е ограничена единствено до това по чия инициатива започва – по разпореждане на съда (чл. 140б, ал. 1 ГПК), както и до задължението на страните да участват в среща с медиатор с определена продължителност (чл. 22, ал. 1 ЗМ). Така задължението на страните се свежда до това да направят опит за постигане на съгласие. Те обаче нямат задължение да достигнат до споразумение. Изцяло от волята на страните зависи дали ще продължат процедурата и след определената в закона продължителност на първоначалната среща с медиатор, която е от 1 до 3 часа (чл. 22, ал. 3 ЗМ и чл. 140б, ал. 3, изр. 2 ГПК), или ще предпочетат да преустановят участието

определена последователност на изясняване и обсъждане на спорните въпроси, а не защото се провежда в точно определена времева рамка.

Предвидените правила за прекратяване, заедно с дефинирането на процедурата в новия чл.22 на ЗМ, който се предлага, въвеждат едно ново разбиране за провеждане на процедурата по медиация и поставят задължение пред страните да обсъдят спорните си въпроси в посочена времева рамка, а не следвайки традиционно утвърдените и доказали приложимостта си етапи на провеждане на разговорите. Такъв модел на провеждане на „процедура по медиация с продължителност от един до три часа“-това е терминът, предлаган от вносителите на законопроекта, не съществува никъде по света.

В предлаганите изменения и допълнения на ГПК, въведени с §6 от Законопроекта се предвижда процедурата по медиация да се провежда в определен от съда срок, който не е по-дълъг от три месеца от съобщаването на страните на определението: по ал.1 на чл.140б(нов). С така направените предложения продължителността на съдебните и извънсъдебните медиации се регламентира по различен начин, като при съдебните медиации страните имат възможност да постигнат съгласие за продължаване на тримесечния срок, без да се сочи каква е максималната продължителност на съдебните медиации. По този начин в случаите на извънсъдебна медиация едно от основанията за прекратяване на процедурата ще бъде изтичането на 6 месечен срок от започването и, а прекратяване на съдебната медиация може да стане с изтичане на 1-3 часа от началото на процедурата. За започнала процедура по съдебна медиация се въвежда различен срок за провеждане спрямо извънсъдебната медиация.

Предлаганият от законопроекта модел не само въвежда ново разбиране на процедурата по медиация, а води до нарушаване на принципи на медиацията, каквито са доброволност, равнопоставеност и поверителност, създава двойни стандарти за провеждане на медиация в съдебните

си в нея.

Наличието на определена минимална продължителност не ограничава страните. Предвиденият краен срок за завършване на процедурата ограничава възможността за злоупотреби с функцията на съдебната медиация. Посочената продължителност от до 3 часа не изчерпва цялата процедура по медиация, а само частта, в която страните са задължени да участват. По съгласие на страните процедурата може да продължи и след това, ако страните преценят, че има възможност за положителен изход от медиацията (чл. 22, ал. 3 ЗМ). Освен това по съгласие на страните процедурата по медиация може да продължи и след тримесечния срок за провеждането ѝ, като това не пречи развитието на съдебното производство, освен ако страните не поискат то да бъде спряно по взаимно съгласие (чл. 140б, ал. 3, изр. 2 ГПК).

Както се посочи, предложените законодателни изменения не представляват принуда за страните да постигнат споразумение. Предвидената задължителна процедура по медиация се развива паралелно с исковия процес и то след неговото начало. Тя може да започне най-рано след приключване на процедурата по размяна на книжа (чл. 140б, ал. 1 ГПК) и не пречи развитието на производството (чл. 140б, ал. 3 ГПК). Процедурата по медиация не е уредена като предпоставка за допустимостта на съдебното производство (такава уредба има в Италия напр.). Поради това предложената задължителна медиация няма да доведе до ограничаване на достъпа до съд.

и извънсъдебните центрове, разширява неоправдано кръга от дела, за които да се прилага задължителна медиация, въвежда праг пред възможностите на страните да изберат къде и как да проведат процедурата, включително и като игнорира изцяло съществуващите вече възможности чрез използване на онлайн платформи.

Относно нарушаване принципа доброволност: В предлагания модел на провеждане на съдебна медиация страните ще имат контрол върху процеса на решаване на споровете си в най-малка степен. Въвеждат се ограничения за провеждане на процедурата-ограничен кръг на избиране на медиатор, място на провеждане и времева рамка само за случаите на медиация при висящ съдебен процес.

Страните ще бъдат задължени да участват не в информационна първа среща за запознаване с процедурата, а в процедура по медиация с продължителност от минимум 1-3 часа и максимална продължителност 3 месеца. В случай, че не постигнат съгласие за продължаване на процедурата след изминалите три часа, то тя се прекратява. С такава правна регламентация страните при съдебна медиация са лишени от възможност да обмислят желанието си за продължаване на започнала процедура след изтичане на първоначалните три часа. Въвежда се норма до кога може да се вземе такова решение.

В практиката преобладават случаите, когато са необходими повече от няколко срещи и повече от няколко месеца докато страните осмислят и приемат предимствата, които имат в рамките на провежданата процедура. Медиацията не е възникнала като средство за облекчаване на товареността на съдилищата по света, а като следствие от нарастващата потребност на гражданите да преодолеят несъвършенствата и проблемите на съдебната система. Медиацията е процес на осмисляне и осъзнаване на възможности, не може да се свежда до налагане на ограничения от всякакво естество, включително и ограничаване на избора къде и от кого да се проведе медиацията, колкото и голямо да е желанието на съдиите да се разтоварят от делата. Ако предлаганите

Предложените процедурни правила, касаещи уредбата на провеждане на съдебната медиация, са насочени към създаване на специален ред за провеждането на немалък брой медиации и в този смисъл те се различават до известна степен от общия ред, но с тях не се накърнява принципът на доброволност на процедурата. По своята същност този принцип обхваща най-вече свободата на волята на страните да постигнат спогодба. По изложените по-горе подробни съображения тази свобода им е гарантирана и при съдебната медиация, въвеждана с предложените законодателни промени. Останалите характеристики на медиацията, които най-вече я определят като “неформална и гъвкава” процедура, не са засегнати в степен, която да накърнява идеите на института, сред които първо и основно място заема това да се даде възможност на страните да постигнат спогодба, което ще бъде опосредствано от трето неутрално за тях лице – медиатор. Предложеният начин за разпределение на разноските за медиацията не представлява принуда за страните да се спогодят. Целта на предлаганите законодателни промени е въвеждането на задължение за страните по гражданско или търговско дело за участие в процедура по медиация. Подобно задължение не би било същинско, ако не е скрепено с определена санкция за неизпълнението му, която същевременно има значението и на допълнителен стимул за страните да участват в процедурата. Само така може да се постигнат и реални резултати от въвеждането на института на задължителната медиация по граждански и

промени станат факт, обществото може да придобие съвсем погрешна представа за това какво представлява медиацията и да сложи знак на равенство между медиацията и съдебните процеси, какъвто знак на равенство има и сега в резултат на препращане към медиация на страни по висящи дела само към съдебните центрове по медиация. Това неминуемо ще се случи, ако се въведе специален ред за провеждане на медиация в съдебните центрове, който включва и провеждането на медиация само в такива центрове при висящи дела. Ще се случи в резултат на въвеждане на двоен стандарт-за медиация в съдебните центрове и за всички останали случаи на медиация.

Нарушаване на принципа доброволност с оглед предвидените възможности за продължителност - минимум 1-3 часа и не повече от 3 месеца; се изразява в това, че страните в процедура по съдебна медиация са ограничени във времето на провеждането и като по този начин може да се окажат притиснати до постигнат споразумение, без да разполагат с време да обмислят всички възможни клаузи на споразумението. При така предлагания модел на съдебна медиация страните нямат и никакъв контрол върху провеждане на процедурата. В повечето страни от ЕС, където има въвеждане на задължителна медиация, моделът е различен и това изцяло съответства на същността на процедурата по медиация. Задължителният елемент се отнася до задължение за участие в информационна среща за запознаване с процедурата и до липса на принуда за страните да постигнат споразумение. Информационните срещи по медиация са предназначени да информират страните за процедурата и като израз на доброволност, те могат да постигнат съгласие за нейното започване. Ако бъдат задължени направо да се включат в провеждане на процедура, без възможност да изберат доброволно дали искат това, то това задължаване може да се възприеме като оказване на натиск от съда не само за участие в медиацията, а и за постигане на споразумение.

търговски дела.

Трябва да се има предвид, че санкции за неучастието на страните в задължителна процедура по медиация са предвидени в редица законодателства, които въвеждат подобно задължение. Тези санкции са различни, като в някои случаи те могат да бъдат твърде значителни от гледна точка на интереса на страните. Такива са случаите на прекратяване на производството, когато страните не са участвали в процедура по медиация (напр. Италия). Типична санкция, използвана в много държави е свързана с отговорността за разноски.

С предложените промени не се нарушава и принципът на равнопоставеност. Както се посочи по-горе, няма ограничение за страните по една съдебна медиация да са провели или да проведат и медиация извън съда, по която да постигнат споразумение.

Промените не могат да доведат и до нарушаване на поверителността на процедурата по медиация. Действително в съдебните центрове по медиация следва да има отчетност, като с оглед на необходимостта от внимателна преценка на резултатите от въвеждането на задължителна медиация първоначално се предлага това да стане само в съдебни центрове по медиация. Това ще позволи от една страна пълноценното събиране и анализиране на информация за резултатите от процедурите по медиация и за евентуални трудности, възникнали при прилагането на института (чрез събиране и обобщаване на съответната статистика, обратни връзки от страните и др.). От друга страна по този начин може да се гарантира и

Концепцията страните да могат да поемат контрол върху процеса на решаване на споровете си и да запазят в максимална степен способността си да решат дали искат да разрешат спора си чрез медиация и какви да бъдат специфичните параметри на споразумението им, постигнато в такава процедура е в основата на принципа на доброволния характер на медиацията в продължение на повече от 40 години. Медиацията, регламентирана от Глава шеста на ЗМ от Законопроекта не дава възможност за генериране на възможно най-много варианти за споразумение, поставяйки ограничения за начина на провеждането и.

Друго нарушаване на принципа доброволност поради липсата на какъвто и да е контрол на страните върху процеса на решаване на споровете им, се изразява в това, че *страните нямат свободен избор къде да проведат медиация, както и кой медиатор/медиатори да изберат.* За тях се въвежда задължение да провеждат процедура само в съдебни центрове и да избират само от списъка с медиатори на съдебните центрове, нормативно регламентиран от ВСС с правомощията съгласно §7 от предлаганите Преходни и заключителни разпоредби.

Най-драстичното нарушаване на принципа доброволност е предлаганата разпоредба на чл.78а от ГПК(нов)-„Когато по делото е проведена процедура по медиация съгласно чл.140а и 140б, която е приключила без постигнато споразумение, разноските по ал.1 се присъждат в полза на съда се заплащат от страните съобразно изхода на спора". Разноските по ал.1 са за възнаграждението на медиаторите. Разпоредбата може да се възприеме като принуда за страните да решат спора си със споразумение. Свободният избор да се обмислят варианти за решение при наличие на обективни критерии дали това решение е удовлетворяващо и изпълнимо, се ограничава от тази разпоредба. Една от страните може да се окаже принудена да сключи споразумение, не защото тези разноски биха били големи ли непосилни, а защото един неблагоприятен за нея изход

качеството на провежданите медиации чрез допълнителен подбор на медиаторите, които ще извършват тази дейност към съдебните центрове.

Предвижданото специализирано обучение на медиаторите към съдебните центрове по медиация (чл. 20, ал. 1 ЗМ) е насочено към предоставянето на специфични знания и умения, които ще са им необходими за работата им в съдебния център (напр. относно взаимодействие с координатора на центъра и със съда, когато това е необходимо). Поради това предвиденото обучение (което ще бъде подробно уредено в наредбата по чл. 25 ЗМ) е различно от специализираното обучение, предвидено в чл. 11а на наредбата по чл. 8, ал. 4 ЗМ. Така не се създават и „двойни стандарти“ по отношение на медиаторите, приети към съдебните центрове, и останалите медиатори. Медиаторите, които притежават общата квалификация, изискуема по закон, следва да бъдат обучени за работа в съдебните центрове и в това положение не представлява неравнопоставеност, а единствено добиване на необходимата компетентност за осъществяване на съдебната медиация по смисъла на закона. Обсегът от дела, които ще бъдат обхванати от задължителна медиация, е предложен след внимателен анализ – въвеждането на съществена промяна в правораздавателния процес, каквато е задължението на страните да участват в процедура по медиация, е необходимо да бъде извършено постепенно, като се събере достатъчно информация за резултата от прилагането на института, преди да бъде разширено приложното му

от спора в съда, ще я натовари повече не само във финансов а и в морален аспект-не сключваш споразумение при медиация, губиш делото-сърбай си попарата!

Предложеният законопроект не може да изпълни една от целите си-да се даде по-икономична от гледна точка на време и финансови ресурси алтернатива за гражданите и бизнеса при разрешаване на спорове чрез медиация поради това, че с въвеждане на модела съдебна медиация, провеждана само в съдебни центрове, се ограничават възможностите за използване на вече съществуващи инструменти за провеждане на медиация.

От влизане в сила на настоящия ЗМ публичното оповестяване на всички медиатори, които са правоспособни да провеждат процедури по медиация се извършва от Министерство на правосъдието чрез вписването им в Единен регистър на медиаторите. В изпълнение на проект "Насърчаване използването на медиацията като алтернативен способ за решаване на спорове", финансиран от Оперативна програма „Добро управление“ чрез Европейския социален фонд е създаден Централизиран електронен портал за медиация, достъп до който има от сайта на министерство на правосъдието от 2020г., Възможностите на портала за избор на медиатор и за провеждане на медиация са разширени и чрез възможността това да се случва онлайн и да се пести време и средства за придвижване дори до мястото на провеждане на медиация. Тези възможности се игнорират от предложенията за провеждане на медиация в Законопроекта и на страните се предоставя ограничен избор. Усвоени са средства от Европейски фонд, дадени са възможности за прилагане на медиация и след две години се налагат ограничения.

Поради изложеното, считам, че целите, изложени в мотивите на Законопроекта за по-широко прилагане на медиацията в Република България няма да се постигнат чрез налагане на ограничения след като вече са дадени повече възможности.

поле. Поради това е предвидено задължителната медиация първоначално да се прилага по определен кръг дела (чл. 140а, ал. 1 ГПК), както и по по-широк кръг дела (чл. 140а, ал. 2 ГПК), но след предварителна преценка, извършвана от съда, относно това доколкото конкретният спор е подходящ за препращане към медиация, като преценката се основава на предвидени в закона критерии (чл. 140а, ал. 3 ГПК).

Въвеждането на задължителна медиация без преценка на съда (чл. 140а, ал. 1 ГПК) е основано на разбирането, че определени категории спорове поначало са изключително подходящи за разрешаване чрез медиация, включително при тези спорове е най-вероятно да се постигне споразумение при проведена медиация. Това разбиране следва както от международния, така и от вътрешния опит на съдии и медиатори по подобни спорове. Като пример за обобщаване на международния опит са насоките, дадени от Европейската комисия за ефикасност на правосъдието (СЕРЕЈ) към Съвета на Европа в „Европейски наръчник за законодателство в медиацията“, приет на пленарното заседание на комисията от 14.06.2019 г. Според насоките (т. 4.2.1(d) от наръчника) сред категориите спорове, които са поначало подходящи за задължителна медиация, попадат тези, произтичащи от семейното право, от съвместна собственост и от отношения между съседи. Освен това при тези категории спорове, с оглед на трайните отношения между страните, които не приключват след разрешаването на конкретния спор (отношения между

Въвеждането на предлагания модел за съдебна медиация ще доведе до ограничаване на избора и до липса на контрол, в смисъл на излизане от контрола на съда, от страните върху процедурата. С предлагания Законопроект дори се предвижда цялостния контрол върху медиацията в съдебните центрове да се осъществява от ВСС чрез дадените му правомощия за извършване на подзаконовата уредба относно организиране дейността на съдебните центрове по медиация.

Относно нарушаване принципа на равнопоставеност

Съгласно разпоредбата на чл. 5 от ЗМ страните имат равни възможности за участие в процедурата по медиация. Предлаганите промени, предвидени в новата Глава шеста от ЗМ, чл.19-25, ще доведат до нарушаване на този принцип, като създадат неравнопоставеност между страните, участващи в медиации в извънсъдебни и в съдебни центрове. Провеждането на процедурата и правилата за избор на медиатор ще бъдат различни, включително и за страни, които може да са започнали процедура по медиация в извънсъдебен център преди образуване на делото. Ако страните са достигнали само до един етап от процедура по медиация, провеждана от избран на доброволен принцип медиатор в извънсъдебен център или индивидуално практикуващ медиатор и са решили да я спрат на основание чл.14 ал.1 ЗМ, т.1, а съдът ги задължи да проведат съдебна медиация при образувано в следствие съдебно производство, в случаите, предвидени в предлагания с § 6 нов чл.140а ал.1 от ГПК, те ще бъдат принудени да проведат медиация при различни условия. Възможни са и други хипотези: страните постигат споразумение 8 процедура по медиация по семеен спор, което споразумение се отнася до неправни спорове. Такава е дадената съгласно чл.1 ЗМ възможност. За разрешаване на правни спорове се образува съдебна процедура. Тогава тези страни ще се окажат задължително в съвсем друга медиаторска реалност-нямат избор на медиатор измежду всички правоспособни медиатори, нямат избор на място

родителите във връзка с упражняването на родителските права и задължения, отношения между съсобственици и съседи), разрешаването на спора от самите страни е за предпочитане пред съдебното му разрешаване с оглед на бъдещите отношения между тях и избягването на бъдещи спорове (включително съдебни). След анализ на постигнатите резултати от прилагането на предложените промени през един достатъчен период от време (препоръчително е поне 2 години), като същевременно този период от време трябва да е достатъчен и за да може потребителите на съдебната система да опознаят института на медиацията, е препоръчително да се разшири кръгът на споровете, по които да се прилага задължителна медиация, като в него могат да се включат допълнителни категории граждански и търговски дела, които засега са изключени от приложното поле, а също и наказателни дела, административни дела, други административни производства и др. Особено подходящи за разрешаване чрез медиация са наказателните дела от частен характер, които е добре да бъдат обхванати от системата на задължителната медиация. За тази цел следва да се направят и съответни изменения в НПК, което е подходящо да се извърши след оценката на резултатите от прилагането на задължителната медиация по включените в предложените законодателни промени граждански и търговски дела.

където да се проведе медиацията, имат времева рамка, която ги ограничава-или се споразумяват по спора, или се споразумяват да продължат процедурата или тя се прекратява. Както равнопоставеност, така и доброволност ще бъдат нарушени като принципи в такава хипотеза.

Регламентирането на възможностите за провеждане на медиация в една от страните, давани у нас за пример за въведена задължителна медиация, Италия е следното Услугите по медиация се предоставят от организации за медиация, които могат да бъдат публични или частни, и които са вписани в регистър на организациите за медиация (registro degli organismi di mediazione), който се води от Министерството на

justice.europa.eu/64/B6/mediation_in_ei_countries?ITALY&member=1.

Във Франция също съществуват професионални и непрофесионални сдружения, които предоставят услуги по медиация, както и няколко неправителствени организации, които подпомагат дейността на медиаторите. От европейския портал за електронно правосъдие може да се получи информация за провеждане на процедура по медиация в отделните държави-членки. Възможностите за медиация се осъществяват от центрове по медиация. Никъде не се налага принудително задължение за провеждане на медиация само в съдебни центрове и само от определен тесен кръг медиатори.

Относно принципа поверителност:

В чл. 25 от новата Глава шеста на ЗМ се предвижда медиаторът да предава информация относно резултата от проведената процедура по съдебна медиация и участието на страните в нея при спазване на принципа поверителност съгласно чл.7 ЗМ. Макар и да не е в разпоредбите за задължения на медиаторите, предаването на информация от медиатора може да се приеме не като негово право на избор, а като задължение. Спазването на чл.7 ЗМ и въведеното с новия член 23 от Законопроекта изискване за предаване на информация от медиатора са в противоречие,

което ще доведе до съмнения у гражданите относно поверителността като един от принципите в медиацията. Отделно от това и по този признак се прилага двоен стандарт за задълженията на медиаторите-в съдебните и в извънсъдебните центрове.

Предлаганите промени в ЗМ не само нарушават основни принципи на медиацията, но могат да доведат и до подлагане на съмнение от обществото на смисъла от въвеждане на способ за извънсъдебно и доброволно решаване на спорове, в който се установяват двойни стандарти.

Двойните стандарти са по отношение на:

- Въвеждане на различни правила за практикуващите медиатори, които съгласно действащия ЗМ-чл.12 ал.1, имат избор къде и как да прилагат уменията си след като станат правоспособни медиатори. Ако практикуват в съдебен център по медиация-прзвилата ще се регламентират от ВСС. Ако са на т.нар.свободна практика-ще се прилагат правилата на ЗМ и наредбата по чл. 8 от ЗМ и центровете за медиация извън съда ще имат право да определят правила за избор на медиатори без контрола на съдебната власт;

-Обучение и квалификация на медиаторите от съдебните и извънсъдебните центрове и практикуващите самостоятелно медиатори. Медиаторите от съдебните центрове ще подлежат на различно обучение от всички останали медиатори съгласно предложената редакция на чл.20 от новата Глава шеста на ЗМ.

Относно промените в Закона за съдебната власт:

Овластяването на ВСС с правомощия да регламентира дейността на съдебните центрове по медиация може да съответства на необходимостта от промени и актуализация на различните елементи и процеси на управление на съдебната система, но излиза извън поставени-е цели на законодателните промени, за които се твърди, че са в

посока създаване на нов подход в популяризирането на медиацията и принос за повишаване на доверието на гражданите в медиацията.

Относно кръга отдела, за които се въвежда задължителна медиация

Въведен е широк обхват на възможностите за задължителна медиация -чл.140а ал.1. За да се отговори на целите на законопроекта да се даде алтернатива на гражданите и бизнеса за решаване на спорове, която е ефективна, подходът при определяне на кръга от дела за задължителна медиация трябва да е различен. Първоначалното въвеждане на по-ограничен кръг дела, може да бъде последвано от разширяване в следствие, след като наистина се види и докаже от практиката, че медиацията е „доказано ефективна“, така както е посочено в мотивите на законопроекта. Предлаганата разпоредбата на чл.140а ал.4, т.1-4 от ГПК може да доведе до ескалиране на случаи на домашно насилие, ако не е налице хипотезата на чл.140а, ал.4, т.6. Не винаги съществуват или могат да се представят на съда убедителни доказателства за наличие на насилие над страна по делото. Специалистите в областта на домашното насилие конкретно предупреждават, че поставяне заедно на жертвата и насилника, какъвто би бил случаят със задължително участие е медиация, може да доведе до по-тежки последици за жертвата.

Относно възможността на съда по своя преценка да може да задължи страните да участват в процедура по медиация-чл.140а ал.2.

Въпреки въведените критерии за обективност при преценката на съда за задължаване на страните за провеждане на процедура по медиация-чл.140б ал.1 от законопроекта, предлаганата възможност за съда може да доведе до неоправдано разширяване на кръга от дела, за които се въвежда задължителна медиация с разпоредбата на чл.140а от законопроекта.

		<p>Поради всичко изложено, не считам, че предлагане на текстове от законопроекта в друга редакция може да доведе до преодоляване на нарушенията на принципите на процедурата по медиация и всички останали разгледани аспекти от процедурата и нейните последици за обществото. Уредбата се нуждае от изцяло нов подход и разбиране за същността на медиацията. Ако се приеме предложеният законопроект, има вероятност всички усилия за популяризиране на медиацията, полагани и от медиатори, от съдии, от адвокати и от граждани да се обезсмислят.</p> <p>Съдебните центрове по медиация полагат наистина много усилия досега и се извършва доброволчески труд при провеждане на медиациите, но решаването на въпроса със заплащането на медиаторите там не може да се отразява на ограничаване на възможностите за провеждане на медиация при условия и право на избор, каквито страните наистина искат. Въвеждането на контрол от ВСС върху работата на медиаторите в тези съдебни центрове ще доведе до послания у хората, различни от припознаване на медиацията като наистина работеща възможност да се постигат удовлетворяващи всички споразумения.</p>		
7.	<p>сдружение АЛТЕРНАТИВА ЗА РЕШАВАНЕ НА СПОРОВЕ</p> <p>Адв. Надя Банчева – Председател на УС</p> <p>Адв. Валерия Харитонова – Член на УС</p>	<p>1. Законодателната промяна в настоящия вид създава, от една страна задължение, а от друга възможност за съдията, разглеждащ делото да препрати страните по спора към медиация, която да се осъществи в рамките само на съдебните центрове по медиация. С този нормативен подход има вероятност да настъпят последиците, чийто настоящи резултати Министерството на правосъдието се опитва да избегне - претоварване на съдебната система, съответно претоварване на съдебните центрове по медиация. В доклада на министър Зарков се посочва, че целта на промените е да се подобри ефективността на съдебната власт чрез реформи, като се използва по-широкото прилагане на медиацията в Република България. Посочва се, че медиацията е една от възможностите да се</p>	<p>Не приема предложеният а.</p>	<p>1. Въвеждането на задължение за страните по висящо съдебно дело да участват в процедура по медиация представлява значителна промяна в правораздавателния процес в България. Много от последиците на тази промяна могат да бъдат предвидени с оглед на натрупания международен опит, а включително и с оглед на съществуващия национален опит при провеждани медиации във връзка с висящи съдебни производства. Необходимо е обаче да се събере информация за конкретните резултати от въвеждането на тази промяна в</p>

преодолее неравномерната натовареност на съдилищата. В настоящия си вид законодателните промени има опасност да доведат до нов вид претовареност, като тя бъде прехвърлена от съдилищата към съдебните центрове по медиация. Подходящо би било, за да се избегне тази вероятност, да се даде възможност на страните сами да изберат, дали да се насочат за задължителната медиация към съдебен център или да ползват услугите на частен център по медиация или на медиатор, който не е част от такъв център. В този случай може да се почерпи достатъчно опит от вече утвърдената законодателна промяна в областта на принудителното изпълнение, където законодателят предостави възможност страната, търсеща подобно съдействие да се обърне към държавен съдебен изпълнител или съответно към частен такъв. Частните центрове по медиация имат правото да бъдат поставени наравно със съдебните и да заемат своето място в новата законодателна промяна. В противен случай тя не би била ефективна по търсения от Министерството на правосъдието начин. По-широкото прилагане на медиацията, като способ за решаване на спорове и тяхното уреждане извън съда, изисква включването на частните медиатори в полето на съдебната реформа. Ако не бъде направено сега, държавата ще се окаже принудена да го извърши в по-късен етап от развитието на новата реалност, на новите обществени отношения, свързани със забавянето на работата в съдебните центрове. По този начин дори би се стигнало до още по-тромава и недобре работеща правораздавателна система. След една или две години, считано от влизане в сила на промените, неминуемо ще се наложи да се правят допълнения, отнасящи се до включването на частните медиатори. В този си вид законодателните промени не предвиждат развитие на частните центрове по медиация, липсва възможност за равнопоставеност в работата им, наравно със съдебните. Всяка една страна по съдебен спор ще бъде обвързана да търси единствено съдебен медиатор. Всеки един участник в спор ще бъде с предварително формирано мнение, че щом

правораздаването, което може да стане, след като тя бъде реализирана. Това налага въвеждането на подобна промяна да започне първоначално в по-ограничен мащаб и след събиране на необходимата информация да бъде разширено – в този смисъл са и насоките, дадени в т. 4.2.1(h) и т. 9 от „Европейския наръчник за законодателство в медиацията“, приет на пленарното заседание на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието (СЕРЕJ) към Съвета на Европа от 14.06.2019 г.

Предложението за това въвеждането на задължителната медиация първоначално да се осъществи само в съдебни центрове по медиация от една страна е мотивирано именно от необходимостта от внимателна преценка на резултатите от тази значителна промяна. По този начин ще се осигури пълноценното събиране и анализиране на информация за резултатите от процедурите по медиация и за евентуални трудности, възникнали при прилагането на института (чрез събиране и обобщаване на съответната статистика, обратни връзки от страните и др.). От друга страна, чрез провеждането на процедурите от съдебните центрове по медиация ще се гарантира и качеството на провежданите медиации чрез допълнителен подбор на медиаторите, които ще извършват тази дейност, като чрез задаването на тези стандарти ще бъде осигурена и равнопоставеност на страните по отношение на ползването на тази своеобразна услуга.

Следва да се посочи и че законопроекът не

в закона е предвидено спорът му да бъде отнесен към медиатор от съдебен център, то той не би бил мотивиран да потърси частен такъв, дори и преди предявяване на иска. Целта на промените е да създаде нова култура на решаване на споровете, като част от нея е търсенето на медиатор и преди предявяване на иска. Ефективно разтоварване на съдебната система би се осъществило единствено, ако страните се научат да решават споровете си в центрове по медиация, т. е. да търсят медиатор, преди да заведат иска в съда. Ето защо си заслужава членовете на работната група по медиация при Министерство на правосъдието да обърнат сериозно внимание на включването на частните центрове на равна основа със съдебните, при въвеждането на задължителна медиация. Така ще се създаде конкуренция, каквато съществува във всяка една сфера в демократичните общества и която ще даде подходящ тласък за решаването на споровете извън съда и възникването на нов подход в съзнанието на хората при разрешение на всеки един техен спор.

2. Изключително важно е, заедно с предложенията за изменения в ЗМ и ГПК да бъде предоставен и проект за Наредба за критериите за избор на съдебни медиатори и техния статут, както и Наредба за организацията на съдебните центрове по медиация, които към момента липсват. Считаме, че така предложените промени са непълни предвид това, че за да бъде ефективна една такава сериозна реформа, има голямо значение не само законовата рамка, а и подзаконовата и двете оформят цялостния облик на новата организация и начина ѝ на изпълнение. Наредба за критериите за избор на съдебни медиатори и техния статут следва да бъде изготвена от Министерство на правосъдието предвид това, че това е институцията, отговорна за развитието на медиацията в България, организирането и воденето на Единния регистър на медиаторите, както и следва тя да определя критериите за подбор и статута на съдебните медиатори, а не Висшия съдебен съвет. Считаме, че ще е налице конфликт на интереси, в случай, че съдебната администрация извършва

създава легални пречки пред извънсъдебната медиация, съответно пред функционирането на извънсъдебните центрове по медиация. Страните по един спор, у които вече е формирано съответното отношение към алтернативното разрешаване на спорове чрез медиация, биха се обърнали към такъв център с цел изцяло да спестят усложненията, свързани със започването и провеждането на един съдебен процес. Но следва да се има предвид, както е посочено и в приетата от ВСС Концепция за въвеждане на задължителна съдебна медиация по граждански и търговски дела, че въпреки че Законът за медиацията е приет през 2004 г., досега използването на медиацията като алтернатива на съдебното разрешаване на спорове е твърде ограничено. Именно с оглед на това е наложително предприемането на действия за утвърждаване на културата на споразумението като начин за разрешаването на спорове. Изрично в Концепцията е посочено, че се очаква в подългосрочен план въвеждането на задължителната съдебна медиация да стимулира страните да отнасят споровете си към медиация дори преди да ангажират съда, т.е. да се постигне увеличаване на използването на извънсъдебната медиация, респективно това ще се отрази положително и за дейността на останалите центрове.

Във връзка с опасността от претоварване на съдебните центрове след въвеждането на

подбора на съдебните медиатори, а в същото време ще е и потребител на услугите им. Още повече, че към момента Законът за медиацията /чл.4, изр.3/ не разрешава на лица, осъществяващи функции по правораздаване в системата на съдебната власт, да извършват дейност по медиация, което предполага, че в съдебната система няма достатъчна експертиза за подбор на медиатори с високи професионални качества. Съдебните медиатори следва да са с прецизно уреден статут и да работят със съдебната система, но да са извън нея, като членуват в професионална организация като Камара на медиаторите, създадена със Закона за медиацията, която да извършва контрол върху качеството на процедурата по медиация и да налага дисциплинарна отговорност на медиаторите.

задължителната медиация следва да се посочи, че това е важен въпрос, който следва да бъде взет предвид при изграждането на самите центрове и съответно организирането на дейността им по оптимален начин. Следва да бъдат ползвани данните за дейността на съдилищата и от тях да се изведе прогнозният брой дела, по които се очаква да бъде осъществявана такава процедура, съответно на тази основа да се осигури наличието на достатъчен ресурс в кадрово и логистично отношение. Както беше посочено и по-горе, по този начин ще бъде гарантиран достъпът на гражданите до тази услуга във всички съдебни райони, независимо от актуалното ниво на развитие на извънсъдебната медиация в тях.

2. Както е посочено в мотивите към законопроекта, предлага се подробната уредба на въпросите относно извършването на подбор на медиаторите, специализираното им обучение, извършването на вписването и заличаването им от регистрите, техния мандат и контрола върху дейността им, извършван в рамките на съдебния център по медиация, да бъде регламентирана с наредба, издадена от Висшия съдебен съвет, като същото се отнася и за структурата и организацията на дейността на съдебните центрове, както и задълженията на координаторите при тях.

Целта на настоящите предложения за законодателни изменения е да се създаде необходимата нормативна основа за въвеждането на задължителната медиация,

				<p>като детайлизирането на уредбата е удачно да бъде на подзаконово ниво с оглед избягване на утежняването на регламентацията и възможността за по-бърза реакция при необходимост от актуализирането ѝ. Тази подзаконова нормативна уредба несъмнено следва да бъде в унисон с по-висшия нормативен акт, като същата ще бъде предмет на последващо обществено обсъждане, респективно възможност за изразяване и вземане предвид на становища.</p> <p>Връзката между дейността на съдебните центрове по медиация и правораздавателната дейност на съдилищата обосновават именно Висшият съдебен съвет да бъде органът, който носи отговорността за приемането на съответните наредби. Необходимостта от осигуряване на съдебни центрове, които да осъществяват функциите си във всички съдебни райони, което включва както подбор на медиатори, така и цялостно кадрово и ресурсно осигуряване, е комплексен въпрос, който функционално е свързан с правораздавателната дейност и поради това е в правомощията на Висшия съдебен съвет.</p>
8.	Национална асоциация на медиаторите	Запознахме се с изготвения от работна група към Висшия съдебен съвет законопроект за изменение и допълнение на Закона за медиацията и Гражданския процесуален кодекс и мотивите към него. Националната асоциация на медиаторите (НАМ) като неправителствена организация в обществена полза, която обединява организации на медиатори и медиатори като физически лица, работи за формирането на единна политика за благоприятно развитие на медиацията в България. Напомняме, че инвестирането в процедурата по медиация е насочено към една ценностна	Не приема предложенията.	1. Въвеждането на задължение за страните по всячко съдебно дело да участват в процедура по медиация представлява значителна промяна в правораздавателния процес в България. Много от последиците на тази промяна могат да бъдат предвидени с оглед на натрупания международен опит, а включително и с оглед на съществуващия национален опит при провеждани медиации във връзка с висящи съдебни производства.

промяна - това е инвестиция в развитието на култура за диалог и търсене на разбирателство, в решаване на проблеми чрез разговор и задоволяване на нуждите и интересите на всички страни по спора. Затова НАМ има интерес от развитието на процедурата по медиацията като алтернативен на съдебната система способ за разрешаване на спорове, който е приложим и при висящи съдебни спорове. Считаме, че приемането на задължителна медиация по определен кръг висящи съдебни спорове е важно крачка в посока към по-голяма видимост на процедурата по медиация и за това по същество от НАМ го подкрепяме.

Същевременно сме на мнение, че се нарушава на баланса между Министерство на правосъдието като институция с водеща роля по отношение политиките в областта на медиацията и Висшия съдебен съвет. Законопроектът създава и неравнопоставеност между съдебните и извънсъдебните центрове по медиация, чрез която извънсъдебната медиация на практика ще бъде обезсмислена. Считаме че предложените промени противоречат на целения от ДИРЕКТИВА 2008/52/ЕО (21 май 2008 г.) резултат. В Преамбюла ѝ изрично е посочено: „(5) Целта е да се осигури по-добър достъп до правосъдие като част от политиката на Европейския съюз за създаване на пространство на свобода, сигурност и правосъдие следва да включва достъп както до съдебни, така и до извънсъдебни способности за разрешаване на спорове. Настоящата директива следва да допринася за правилното функциониране на вътрешния пазар, по-специално по отношение на предлагането на услуги по медиация.“

Във връзка с предложените от МП изменения и допълнения предлагаме на Вашето внимание още няколко допълнения, свързани с центрoвете по медиация и ролята на Министерство на правосъдието като водеща институция по отношение на политиките, свързани с АРС.

Конкретните ни предложения са:

Необходимо е обаче да се събере информация за конкретните резултати от въвеждането на тази промяна в правораздаването, което може да стане, след като тя бъде реализирана. Това налага въвеждането на подобна промяна да започне първоначално в по-ограничен мащаб и след събиране на необходимата информация да бъде разширено – в този смисъл са и насоките, дадени в т. 4.2.1(h) и т. 9 от „Европейския наръчник за законодателство в медиацията“, приет на пленарното заседание на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието (СЕРЕJ) към Съвета на Европа от 14.06.2019 г.

С оглед на необходимостта от внимателна преценка на резултатите от въвеждането на задължителна медиация първоначално се предлага това да стане само в съдебни центрове по медиация. Това ще позволи от една страна пълноценното събиране и анализиране на информация за резултатите от процедурите по медиация и за евентуални трудности, възникнали при прилагането на института (чрез събиране и обобщаване на съответната статистика, обратни връзки от страните и др.). От друга страна по този начин може да се гарантира и качеството на провежданите медиации чрез допълнителен подбор на медиаторите, които ще извършват тази дейност към съдебните центрове.

Въпросите относно уредбата на извънсъдебните центрове по медиация, както и въвеждането на форма на надзор върху дейността на медиаторите са от изключителна важност. Към момента обаче, с оглед на посочените цели на промените,

1. В Закона за медиацията

- в Глава първа, чл.1 се правят следните изменения и допълнения - премахва се словосъчетанието „съдебната“ в добавената ал.2. По този начин се запазва духа на закона, че медиацията е алтернативен на съда способ:

Чл. 1. (1) Този закон урежда отношенията, свързани с медиацията като алтернативен способ за разрешаване на правни и неправни спорове.

(2) Законът урежда и медиацията по висящи съдебни дела.

- в Глава първа, чл.4 се правят следните изменения и допълнения. Досегашният текст е включен в ал. 1 и се уточнява, че сдруженията на медиаторите стават в Центрове по медиация, т.е. добавя се „в Центрове по медиация“. Така се въвежда понятието „Център по медиация“ в закона. Освен това се добавя ал. 2, която определя ръководната функция на МП да акредитира центрове по медиация:

Организация на медиацията

Чл. 4. (1) Медиацията се осъществява от физически лица. Тези лица могат да се сдружават с цел осъществяване на дейността в Центрове по медиация. Лица, осъществяващи функции по правораздаване в системата на съдебната власт, не могат да извършват дейност по медиация.

(2) Центровете по медиация следва да бъдат акредитирани към Министерството на правосъдието, като редът и условията за акредитирането, дейността, отчитането и контрола над тези центрове се определят в Наредбата по чл. 8, ал. 4.

- в Глава шеста, чл.19 се правят следните изменения и допълнения. Към предложения в законопроекта чл. 19 се добавя текста: „или в избран от страните извънсъдебен център за медиация, акредитиран от Министерство на правосъдието“.

свързани с първоначалното въвеждане на задължителна медиация, не е необходимо, а и е трудно постижимо, разрешаването и регламентирането на всички посочени въпроси. Именно поради това законопроекът е фокусиран върху съдебните центрове по медиация. След като бъде уреден статутът на извънсъдебните центрове по медиация, бъдат създадени достатъчно гаранции за качеството на извършваните медиации и се създаде система за събиране и обобщаване на информацията, предоставяна от центровете, ще бъде възможно да се разшири обхватът на съдебната медиация, като бъдат включени и извънсъдебните центрове, в които да може да се провеждат процедури по медиация, когато страните са задължени да участват в тях.

2. Въвеждането на съществена промяна в правораздавателния процес, каквато е задължението на страните да участват в процедура по медиация, е необходимо да бъде извършено постепенно, като се събере достатъчно информация за резултата от прилагането на института, преди да бъде разширено приложното му поле. Поради това е предвидено задължителната медиация първоначално да се прилага по определен кръг дела (чл. 140а, ал. 1 ГПК), както и по по-широк кръг дела (чл. 140а, ал. 2 ГПК), но след предварителна преценка, извършвана от съда, относно това доколкото конкретният спор е подходящ за препращане към медиация, като преценката се основава на предвидени в закона критерии (чл. 140а, ал. 3 ГПК).
Въвеждането на задължителна медиация без

Чл. 19. (1) В случаите и при условията, предвидени в закон, когато съдът задължи страните по висящо съдебно дело да участват в процедура по медиация, тя се осъществява в съдебни центрове по медиация към съответните съдилища или в избран от страните извънсъдебен център по медиация, акредитиран от Министерство на правосъдието.

2. В проекта за изменение и допълнение на ГПК в Глава първа, чл.140а изменение и допълнение: към ал.(4) да се премахне т.4 „страна по делото е държавата или държавно учреждение;“, защото подкопава използването на медиацията в административното правосъдие, която е настоятелно подкрепена с Европейска директива за някои аспекти на медиацията по граждански и търговски дела - влязла в сила от 21.05.2008 г. и противоречи на Препоръка № R(2001) 9 -05.09.2001г. на Комитета на министрите към страните-членки за алтернативите на съдебния спор между административните органи и частни лица.

На нейно място или като т. 7 се добавя текстът - „Страните по делото представят удостоверение от акредитиран център по медиация за проведена или прекратена до датата на подаване на исковата молба процедура по медиация по предмета на иска.“

Този текст дава равнопоставеност на всички центрове по медиация, които бъдат акредитирани и могат да удостоверят пред съда проведена медиация:

Чл. 140а.

(4) В случаите по ал. 1 и ал. 2 съдът не задължава страните да участват в процедура по медиация, когато:

1. процедурата по медиация е изключена за съответния вид спор със закон;

2. първото съобщение по делото не е връчено на ответника лично или чрез друго лице в предвидените от закона случаи освен ако ответникът бъде открит по-късно в

преценка на съда (чл. 140а, ал. 1 ГПК) е основано на разбирането, че определени категории спорове поначало са изключително подходящи за разрешаване чрез медиация, включително при тези спорове е най-вероятно да се постигне споразумение при проведена медиация. Това разбиране следва както от международния, така и от вътрешния опит на съдии и медиатори по подобни спорове. Като пример за обобщаване на международния опит са насоките, дадени от Европейската комисия за ефикасност на правосъдието (СЕРЕJ) към Съвета на Европа в „Европейски наръчник за законодателство в медиацията“, приет на пленарното заседание на комисията от 14.06.2019 г. Според насоките (т. 4.2.1(d) от наръчника) сред категориите спорове, които са поначало подходящи за задължителна медиация, попадат тези, произтичащи от семейното право, от съвместна собственост и от отношения между съседи. Освен това при тези категории спорове, с оглед на трайните отношения между страните, които не приключват след разрешаването на конкретния спор (отношения между родителите във връзка с упражняването на родителските права и задължения, отношения между съсобственици и съседи), разрешаването на спора от самите страни е за предпочитане пред съдебното му разрешаване с оглед на бъдещите отношения между тях и избягването на бъдещи спорове (включително съдебни). След анализ на постигнатите резултати от прилагането на предложените промени през един достатъчен период от време

хода на производството;

3. ответникът признае иска;

4. Страните по делото представят удостоверение от акредитиран център по медиация за проведена или прекратена до датата на подаване на исковата молба процедура по медиация по предмета на иска;

5. страна по делото е потребител, с изключение на исковите за вземания, произтичащи от договор за банков кредит или свързани с него правоотношения, както и от договор за имуществено застраховане;

6. по делото са представени убедителни доказателства за извършено насилие над страна по делото от насрещната страна, за наличие на риск за живота или здравето на детето, или за неговия най-добър интерес.

7.

Едновременно с това бихме желали да изтъкнем следните допълнителни съображения:

Съгласни сме, че проблемът с натовареността на съда е във фокуса на редица структуроопределящи документи за развитието на съдебната система и въвеждането на задължителна медиация по определени видове висящи в съда дела е добър способ за преодоляване на неравномерната натовареност на съдилищата, водещ до икономия на ресурси и време и намаляване на административната тежест на производствата. Въпросът, който ни притеснява, е как ще повлияе приемането на този законопроект върху медиацията като цяло. В настоящия си вид законопроектът за изменение и допълнение на Закона за медиацията и ГПК и мотивите към него, изготвен от РГ по медиация към ВСС, фаворизира съдебните центрове по медиация и поставя в неравностойно положение останалите, а така също и индивидуалните медиатори. Като цяло, засяга се и основният принцип за равнопоставеност в процеса на медиацията и автономност на медиацията.

(препоръчително е поне 2 години), като същевременно този период от време трябва да е достатъчен и за да може потребителите на съдебната система да опознаят института на медиацията, е препоръчително да се разшири кръгът на споровете, по които да се прилага задължителна медиация, като в него могат да се включат допълнителни категории граждански и търговски дела, които засега са изключени от приложното поле, а също и наказателни дела, административни дела, други административни производства и др. Особено подходящи за разрешаване чрез медиация са наказателните дела от частен характер, които е добре да бъдат обхванати от системата на задължителната медиация. За тази цел следва да се направят и съответни изменения в НПК, което е подходящо да се извърши след оценката на резултатите от прилагането на задължителната медиация по включените в предложените законодателни промени граждански и търговски дела. Трябва да се има предвид, че предметът на предложените законодателни изменения е насочен само към съдебната медиация. Поради това въпросите, които са свързани с медиацията като цяло и визират завишен контрол и неговото осъществяване, акредитация на центровете по медиация, избор и обучение на медиатори, прозрачност и статистика на проведени процедури и др. излизат извън предмета на законопроекта. Тези въпроси обаче са от изключително значение за развитието на медиацията в България и по тях е необходимо да се проведе широка дискусия

	<p>Разбираме, че акцентът е върху завишения контрол и очакването за по-високо качество на услугата. Наясно сме и че работната група към ВСС работи по проект и трябва да отговори на заложените в проекта условия. Нашето мнение, че определящо за качеството е подборът на кадрите и контролът. Подборът на медиаторите ще се реализира от Единния регистър на медиаторите. Имаме един източник на кадри.</p> <p>Нуждаем се от:</p> <ul style="list-style-type: none"> - завишен контрол, като от гледна точка на значение на уредбата и нормотворческа дейност е необходимо контролът да бъде първично уреден в закон, а не в подзаконов нормативен акт; - регулиращ орган - самостоятелна дирекция в Министерство на правосъдието, Камара на медиаторите; <p>Много по-лесно ще се организира контрола върху лицензирани центрове по медиация, отколкото върху дейността на отделните медиатори. Затова предлагаме да има еднакви критерии за създаването на съдебните и извънсъдебни центрове по медиация, акредитирани за работа със съда.</p> <p>Да се създаде в МП аналогична структура на тази, която създава ВСС за контрол на съдебните центрове по медиация и да има аналогични изисквания за надграждащо обучение, качество и статистика.</p> <p>Очакваме от Министерство на правосъдието да организира:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Регистър на проведените медиации; - Акредитация на центрове по медиация; - Удостоверения за проведена процедура по медиация в извънсъдебните центрове, които да се приемат в съда.	<p>с оглед на бъдещи изменения в Закона за медиацията.</p>
--	--	--

Въвеждането на понятието съдебна медиация не трябва да се превръща в причина, ключови принципи на процедурата по медиация да бъдат пречупени.

Важно е общото регламентиране на следните въпроси:

за устройство на медиаторски център;

подбора на медиаторите към тях;

обучението на медиаторите, като се създаде база да могат да се изравнят възможностите на медиаторите от извънсъдебните центрове на тези от съдебните центрове,

възможности за усъвършенстване квалификацията на медиаторите,

създаването на регистър на центрoвете за медиация,

регламентиране на условията за акредитация,

издаване на удостоверения за проведена медиация, признати от съда като валидно доказателство за проведена медиация, регламентиране на изискванията за спазване на етичните правила и висок професионализъм, контрол на дейността на центрoвете за медиация и създаване на контролен орган.

Трябва да се отчете фактът, че във връзка с огромния обем дела, които от 2024 година ще се препращат към задължителна медиация, твърде вероятно е много от медиаторите да работят едновременно в съдебен и в извънсъдебен център по медиация.

До сега в съдебните центрове работят медиатори доброволци. Болшинството от тях едва ли ще са склонни да напуснат работните места, които имат, за да работят само в център по медиация към съда, като това ще наруши принципа за независимост на медиатора. Става въпрос за мащабен процес, който е добре да се движи хармонично.

Кръгът дела, по които задължителната процедура по медиация би била приложима *ex lege* и по преценка на

съда, е сравнително добре определен. Все пак считаме, че в бъдеще той може да бъде разширен.

Възможността да се включат наказателни дела от частен характер е твърде ограничена, но е важно да се добавят определен кръг дела за престъпления от общ характер, например такива извършени от непълнолетни. Затова има дори законова делегация в Закона за медиацията и независимо, че предполага по-сериозна законодателна интервенция, смятаме, че усилията са оправдани. Изменението на чл.140а ГПК е свързано и с изменение на разпоредбата на чл.145 ал.3 от ГПК относно указанията на съда към страните за „съдебна или извънсъдебна спогодба“, както и в Преходните и заключителни разпоредби в законите, в които се указва задължителна медиация.

Не трябва да се подминава и въпросът за заплащането на процедурата по медиация, защото то заедно с всичко останало изгражда доверието в процедурата. Това важи с особена сила за споровете, в които има материален интерес. Заплащането в съдебните центрове по медиация е записано, че ще е от бюджета на съда.

Не е ясно как точно ще се процедира. Бихме искали да се ликвидира всяка възможност медиаторите в съдебните центрове по медиация да се окажат вид съдебни служители.

Това би саботирало изцяло идеята за медиация!

В заключение бихме желали да добавим, че в НАМ участват всички организации, които през годините са работили по проекти, свързани с медиацията в рамките на висящ съдебен процес и като ресурсен потенциал нашата организация може да бъде полезен консултант, по какъв начин да се работи с медиаторите и как цялостно да се организира дейността. Като се вземе предвид, че обучаващите организации, които са колективни членове на НАМ, са обучили доминиращата част от медиаторите в България, НАМ може да бъде ценен съветник и по

		<p>въпросите за качеството на медиацията и спазването на етичните и професионални стандарти при процедурата по медиация. Имаме изготвени документи и стандарти, които могат да се ползват от МП.</p> <p>Изложеното доказва, че новата култура на общуване, свързана с промяна на мисленето на гражданите и съдебните органи, е свързана със съответните промени в законодателството - Закона за медиацията, ролята на Министерство на правосъдието за създаване на механизъм за действие на централните за медиация и осъществяване на практика за целите на медиацията като процес.</p>		
9.	Българска стопанска камара	<p>Проектът на Закон за изменение и допълнение на Закона за медиацията предлага значителни изменения в съществуващата структура, принципи и процедури по медиация.</p> <p>Съгласно действащия Закон за медиацията, тя се осъществява от физически лица - медиатори, които отговарят на единни изисквания, задължения и отговорности, вписани са в регистър към Министъра на правосъдието, и могат да се сдружават за осъществяване на дейността. Спорещите страни свободно избират един или повече медиатори, които да ги подпомагат в процедурата по преодоляване на различията и постигане на споразумение.</p> <p>С предложения законопроект се променят както материалноправните предпоставки за въвеждане на задължителна медиация, така и принципите на устройството на дейността чрез нововведените Съдебни центрове по медиация.</p> <p>На първо място, за първи път се въвежда задължителната медиация за определени спорове. Остава неясно на какъв принцип са подбрани споровете, за които се предвижда задължителна медиация. Така например,</p>	Не приема предложението а.	<p>При определяне кръга на делата по чл. 140а от ГПК в предложения законопроект е възприет принципът на изчерпателното изброяване (numerus clausus) както на делата, по които тя е задължителна, така и на тези, при които тя се провежда по преценка на съда, мотивирана с наличието на примерно посочените критерии по чл. 140а, ал. 3 от ГПК, кумулирана с липсата на пречките по ал. 4, при които очевидно не съществува вероятност за нормално провеждане на медиационната процедура, или за благоприятен изход от нея. Преценката за степента, в която отделните категории дела са подходящи да бъдат предмет на медиационна процедура се основава на характера на спорното материално право, предмет на защита с предявените искове и на възможността страните по общо съгласие да постигнат побързо и ефективно разрешаване на спорните въпрос, приемливо и за двете спорещи страни.</p> <p>По отношение на исковете по чл. 71 от Търговския закон, следва да бъде съобразена вече формираната тълкувателна</p>

крайно неподходяща е задължителната медиация по спорове за защита на права на интелектуална собственост, за защита на членствени права в търговско дружество по чл. 71 от Търговския закон или за отмяна на решение на Общото събрание на дружеството по чл. 74 от Търговския закон. В същото време е предвидено, че съдът не задължава страните към медиация, когато страна по делото е потребител, с изключение на исковете за вземания, произтичащи от договор за банков кредит или свързани с него правоотношения, както и от договор за имуществено застраховане.

На второ място, в законопроекта е предвидено, че задължителната медиация трябва да се осъществява само от медиатори към Съдебни центрове по медиация към съответния съд. Съдебните центрове по медиация са с териториални поделения към районните съдилища, които организират провеждането на процедурите по съдебна медиация. Възниква въпросът защо законодателят, въвеждайки задължителната медиация, ограничава възможностите за избор на медиатори, на които спорещите страни биха имали доверие и които да ги подкрепят при решаването на спора между тях? По този начин възникват и две категории медиатори - тези, които са към Съдебните центрове по медиация, и други - които отговарят само на общите изисквания на закона.

На трето място, със законопроекта се създава двоен статут - на лица, които са ангажирани към Съдебните центрове, и на лица, които действат самостоятелно или са организирани в сдружения. Единните изисквания за обучение на медиаторите са заменени с допълнителни изисквания за подготовка на медиаторите, функциониращи

практика на ВКС, обективирана в ТРОСГК № 1/2002 г., според което искът по чл. 71 от ТЗ е предоставен на всеки член на дружеството, за защита правото му на членство и отделните му членствени права, когато те бъдат нарушени от други негови органи, различни от общото събрание, като предявяването му не е ограничено от срок и с оглед вида на търсената защита, може да има за предмет установяването на действителните членствени права, оспорени или нарушени по един или друг начин от органи на дружеството - управител, съвет на директорите, управителен съвет, надзорен съвет и пр. Следва да се подчертае, че искът не е насочен към промяна на членствени правоотношения, а само към съобразяването им с действителните права на съдружника (акционера) от страна на органите на дружеството, което го прави подходящ за медиация, в резултат на която дружеството може да поеме задължение да не осъществява онези действия, които ищещът сочи като нарушаващи членствените му права, или обратно : да извърши действията, без които той не може пълноценно да упражни тези права. По отношение на конститутивните искове по чл. 74 за отмяна на решенията на общото събрание на съдружниците се проявява друг основен принцип на законопроекта, а именно, че видът на предявения иск не е определящ по отношение на това дали спорът по него е подходящ за медиация. Конститутивните искове са изчерпателно и ограничително изброени в закона, който регламентира както техния предмет - постигането на промяна в правната сфера на ответника,

към Съдебните центрове по медиация.

За тях са предвидени допълнителни условия, на които трябва да отговарят - наред с общите изисквания на по чл. 8, ал. 1 от Закона за медиацията, те трябва да са преминали допълнителен подбор и специализирано обучение съгласно Наредбата по чл.25 (за подбор на медиаторите към съдебните центрове по медиация, както и дейността на координаторите на центрoвете), която се приема от Висшия съдебен съвет. Би следвало такава наредба да се приема от Министъра на правосъдието, а не от Висшия съдебен съвет. Критериите за допълнителен подбор трябва да се уредени на законово равнище, а не с подзаконов нормативен акт.

Законодателят вменява като правомощие на Съвета по медиация да определя медиаторите, които ще подпомагат спорещите страни, с изключение на случаите, когато има съгласие между тях за определен медиатор. По този начин се нарушава принципът на доброволност в медиацията и се отваря вратата за недобросъвестни практики от страна на Центровете по медиация, които биха толерирали определени медиатори за сметка на други. Различията в изискванията към медиаторите и достъпът до тях създават двойни стандарти и поставят в неравностойно положение и медиатори, и спорещи страни.

Буди недоумение и ограничаването по законодателен път на продължителността на медиацията - между един и три часа. Посоченото

така и легитимираните в производството по тях страни - носителя на потестативното право и субекта, в чийто патримониум тя следва да настъпи. Не е задължително обаче резултатът от успешно проведената медиационна процедура да съвпада с целените с предявяването му правни последици. Медиационната процедура е успешно приключена, ако в резултат на споразумение между страните по нея ищецът оттегли предявения иск, или направи отказ от него. При исковете по чл. 74 от Търговския закон е възможно страните да постигнат съгласие ищецът да направи отказ от иска за оспорване на решението на общото събрание за изключването му, при поемане на насрещно задължение на ответника да му заплати обезщетение, извън стойността на дела му по чл. 125, ал. 3 от ТЗ.

По отношение на потребителските спорове, в чл. 140а, ал. 4, т. 5, във връзка с ал. 2, т. 1 от ГПК, в приложното поле на съдебната медиация по усмотрение на съда по негативен път са включени само онези от тях, които се отнасят до най-многобройните и често предявявани установителни и осъдителни иски, свързани с вземания, произтичащи от такива договори - тези за банков кредит и застрахователните такива, предвид натрупаната изобилна както тълкувателна, така и казуална съдебна практика, което позволява съдът без особени затруднения да прецени дали с оглед конкретните обстоятелства те са подходящи за медиация. На следващо място, следва да се отбележи, че институционализирането на медиацията,

времетраене е крайно недостатъчно за вникване в същината на спора и за ефективно реализиране на целите на медиацията. **Акцентирането върху времетраенето, а не върху съдържанието създава предпоставки за формално протичане на процедурата, а не за постигане на целения резултат- сключване на споразумение.**

На четвърто място, прекомерното разширяване на възможностите за насочване от съда към медиация създава реални възможности за допълнително забавяне и оскъпяване на съдебната процедура, в случаите когато не е постигнато доброволно уреждане на спора. Като последица от задължителния характер на медиацията по широк кръг спорове, законодателят въвежда и редица необосновани санкции при отказ да се прибегне до задължителна медиация. Така, когато съдът е задължил страните да участват в процедура по медиация и по делото не е постигнато споразумение, с което да приключва делото, страната, която не е участвала лично или чрез пълномощник в процедурата, заплаща таксите и разноските по делото независимо от изхода му. Когато и двете страни не са участвали в процедурата по медиация, таксите и разноските остават върху тях, както са ги направили, а разноските по ал. 1 се заплащат от тях поравно.

Поради изложените съображения, никак не е сигурно дали вследствие на използването на задължителната медиация ще се постигне по-ефективно разрешаване на споровете между страните, както и разтоварването на съдилищата от множеството спорове, с които са сезирани.

когато тя се осъществява по висящо дело, в специализирани съдебни центрове, предполага особена организация на дейността, така че процедурата по медиация да не се конфронтира с развитието на съдебното производство, във връзка с което се провежда и да не го осуетява или забавя, а напротив – да способства за бързото извънсъдебно и доброволно уреждане на висящия спор. Това предполага всеки от центровете за съдебна медиация да разполага с определен контингент от медиатори, на които да бъде възложено осъществяването на процедурата в рамките на предвидения максимален срок. Предвиждането на процедура за избор на медиатор по общо съгласие на страните би забавило провеждането на медиационната процедура, което не съответства на целите на закона и би създавало предпоставки за нейното шиканиране от недобросъвестната страна. Неоснователно е твърдението, че със създаване на центрове за съдебна медиация се създава друга категория медиатори, доколкото с вписването си в списъците към съответните окръжни съдилища, медиаторите не придобиват различна правоспособност от тази на останалите такива. Допълнителният подбор и специализирано обучение, предвидени в чл. 20, ал. 1 от Закона за медиацията, съгласно наредбата по чл. 25 от закона, се налагат от спецификата на дейността на тези медиатори, която се осъществява успоредно с висящо съдебно производство. Нормативната делегация на Висшия съдебен съвет по чл. 25 е обусловена от структурирането на центровете за съдебна

Предлагаме да бъде запазен принципът на единни изисквания към всички медиатори и възможността страните свободно да избират медиатор. По този начин законът ще гарантира в еднаква степен ефективността, безпристрастността и компетентността на медиацията, независимо дали е разпоредена от съд, или доброволно избран способ.

медиация към съответните окръжни съдилища и от заплащането на първоначалните разходи за осъществяваната от тях дейност от бюджета на съдебната власт, откъдето консеквентно произтича и компетентността на този орган за регламентиране на критериите за подбор на медиаторите към тях и на характера на специализираното обучение, през което те следва да преминат. Ограничаването на минималната продължителност на медиационната процедура е свързано с нейния задължителен характер по силата на закона или по усмотрение на съда, предвид обстоятелството, че инициативата за започването ѝ не изхожда от страните. Затова в нормата на чл. 22, ал. 1 от Закона за медиацията е предвиден минимален стандарт на продължителност, при която, ако страните не постигнат съгласие за доброволно уреждане на спора, медиационната процедура приключва. Той е израз на баланса между задължителността на медиацията в хипотезите на чл. 140а от ГПК и нейния дефинитивно доброволен характер, като способ за уреждане на спорове. В рамките на тази минимална продължителност на медиационната процедура е ограничено и нейното финансиране от бюджета на съответния център. Ако страните не постигнат съгласие или с оглед хода на преговорите няма изгледи за постигане на такова в рамките на тази продължителност на процедурата, нейното произволно продължаване би представлявало нарушение на принципа на доброволността. Ако в хода на задължителната процедура страните

				<p>започнат преговори, които по тяхно общо убеждение биха довели до успешно извънсъдебно уреждане на спора, но които не са приключили до изтичането на срока по чл. 22, ал. 1 от ЗМ, те могат да поискат спиране на исковото производство на основание чл. 229, ал. 1, т. 1 от ГПК и да продължат процедурата като доброволна, но в този случай те следва да финансират продължаването ѝ, в рамките на същия медиационен център, пред същия медиатор. Не намира опора в законопроекта твърдението, че възможностите за насочване на страните към медиация от страна на съда са прекомерно разширени. Делата, при които медиацията е задължителна в рамките на установения минимален стандарт за продължителност на процедурата са изчерпателно изброени в ал. 1, а в случаите по ал. 2 на чл. 140а, когато тя започва по инициатива на съда, неговата преценка е ограничена от една страна от принадлежността на делото към посочените в същата алинея, а от друга- от наличието на конкретни обстоятелства, от вида на примерно посочените в чл. 140а, ал. 3 от ГПК.</p>
10.	Адв Елка Кръстева, Директор ЦАРС Консенсус	<p>Проектът на Закон за изменение и допълнение на Закона за медиацията предлага изменения свързани с по-широкото ползване на процедури по медиация, които нашата организация, в качеството си на орган за извънсъдебно решаване на спорове, приветства.</p> <p>Въвеждането на задължителна процедура по медиация преди спорът да бъде разгледан по същество от съда е стъпка в правилната посока, с оглед на промотиране на медиацията. Този способ не се използва широко у нас, а е наложено средство за подобряване на комуникацията</p>	Не приема предложеният а.	<p>Въвеждането на съществена промяна в правораздавателния процес, каквато е задължението на страните да участват в процедура по медиация, е необходимо да бъде извършено постепенно, като се събере достатъчно информация за резултата от прилагането на института, преди да бъде разширено приложното му поле. Поради това, е предвидено задължителната медиация първоначално да се прилага по определен кръг дела (чл. 140а, ал. 1 ГПК),</p>

между две спорещи или преговарящи страни в конфликт, както в пазарните отношения, така и при подобряване на диалога между администрацията и гражданите в много от страните членки на Европейския съюз, от които България е част. Това задължение за страните следва да се счита за „привременна мярка“, която да произведе ефект в дългосрочен аспект страните да бъдат приучени да преминават през етап на търсене на споразумение преди да се прибегне към правораздаване и решаване на спора от съда.

Проектозаконът, като цяло, покрива нашите очаквания, но в него съществуват няколко момента, които подлежат на подобрение:

На първо място, считаме, че при изготвянето му не бе проведена достатъчно широка дискусия относно подбора на дела, които да се разглеждат с проведена процедура по медиация. В мотивите на закона, съответно, липсва аргументация и коментар по отношение на предлаганите промени в чл. 140а от ГПК, а потребителските спорове са оставени извън обхвата на закона.

На практика по-логично би било само тези, по-които вече е осъществена помирителна процедура пред помирителна комисия или център за решаване на спорове по раздел II и раздел III от Закона за защита на потребителите, във връзка с транспонирането на Директива 2013/11/ЕС за алтернативното решаване на потребителски спорове и Регламент 2013/524/ЕС относно онлайн решаването на спорове, да бъдат изведени от задължителното му действие.

Изборът на подход, при който, когато не е ползван помирителен способ, медиацията е задължителна и по потребителски дела на етап разглеждане на даден спор в съда, ще бъде в пълно съответствие с целите на горепосочените актове на ЕС, а именно „осигуряването“ на още една възможност за „достъп до прости, ефикасни и евтини начини за решаване на спорове „...“, което ...“ да е от

както и по по-широк кръг дела (чл. 140а, ал. 2 ГПК), но след предварителна преценка, извършвана от съда, относно това доколкото конкретният спор е подходящ за препращане към медиация, като преценката се основава на предвидени в закона критерии (чл. 140а, ал. 3 ГПК).

Въвеждането на задължителна медиация без преценка на съда (чл. 140а, ал. 1 ГПК) е основано на разбирането, че определени категории спорове поначало са изключително подходящи за разрешаване чрез медиация, включително при тези спорове е най-вероятно да се постигне споразумение при проведена медиация. Това разбиране следва както от международния, така и от вътрешния опит на съдии и медиатори по подобни спорове. Като пример за обобщаване на международния опит са насоките, дадени от Европейската комисия за ефикасност на правосъдието (СЕРЕJ) към Съвета на Европа в „Европейски наръчник за законодателство в медиацията“, приет на пленарното заседание на комисията от 14.06.2019 г. Според насоките (т. 4.2.1(d) от наръчника) сред категориите спорове, които са поначало подходящи за задължителна медиация, попадат тези, произтичащи от семейното право, от съвместна собственост и от отношения между съседи. Освен това, при тези категории спорове, с оглед на трайните отношения между страните, които не приключват след разрешаването на конкретния спор (отношения между родителите във връзка с упражняването на родителските права и задължения, отношения между съсобственици и съседи),

полза за потребителите и следователно да повиши тяхното доверие в пазара.“ (Съображение 4 от Директива 2013/11/ЕС).

На следващо място, бихме искали да обърнем внимание, че с оглед на нарастващата необходимост от подобряване на комуникацията между граждани и администрация, не намираме логичен довод защо не е приложима задължителна медиация в случаи, в които страна по делото е държавата или държавно учреждение. Напълно възможно е да съществуват спорове по дължими вземания, в които именно медиацията да е способът, който е най-подходящ между две неравнопоставени страни в спора.

В допълнение, бихме искали да акцентираме, че също както Българската стопанска камара, вече посочи в становището си, считаме, че ограничаването на медиацията във времеви период от един до три часа е необосновано. Ако целта е работата в съдебните центрове да се оптимизира и да се съобрази с работното време на съда, по-удачно е редакцията на текста да се прецизира и да се предложи медиацията да бъде с продължителност „до три часа“, но не и да се фиксира задължителното ѝ провеждане в рамките на поне час.

Накрая, бихме искали да изтъкнем, че изборът на медиатор, не би следвало да се прави от координатора в съда без законово да са изложени критериите за селекция на медиатори за конкретен казус. А самите съдебни центрове по медиация а, следва да бъдат само една от възможностите за страните по спора, заедно с други центрове по медиация, за създаването и функционирането на които, е необходимо да се изработи подробна методология.

разрешаването на спора от самите страни е за предпочитане пред съдебното му разрешаване с оглед на бъдещите отношения между тях и избягването на бъдещи спорове (включително съдебни). След анализ на постигнатите резултати от прилагането на предложените промени през един достатъчен период от време (препоръчително е поне 2 години), като същевременно този период от време трябва да е достатъчен и за да може потребителите на съдебната система да опознаят института на медиацията, е препоръчително да се разшири кръгът на споровете, по които да се прилага задължителна медиация, като в него могат да се включат допълнителни категории граждански и търговски дела, които засега са изключени от приложното поле, а също и наказателни дела, административни дела, други административни производства и др. Въвеждането на задължение за страните по висящо съдебно дело да участват в процедура по медиация представлява значителна промяна в правораздавателния процес в България. Много от последиците на тази промяна могат да бъдат предвидени с оглед на натрупания международен опит, а включително и с оглед на съществуващия национален опит при провеждани медиации във връзка с висящи съдебни производства. Необходимо е обаче да се събере информация за конкретните резултати от въвеждането на тази промяна в правораздаването, което може да стане, след като тя бъде реализирана. Това налага въвеждането на подобна промяна да започне първоначално в по-ограничен мащаб и след

			<p>събиране на необходимата информация да бъде разширено – в този смисъл са и насоките, дадени в т. 4.2.1(h) и т. 9 от „Европейския наръчник за законодателство в медиацията“, приет на пленарното заседание на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието (CEPEJ) към Съвета на Европа от 14.06.2019 г.</p> <p>С оглед на необходимостта от внимателна преценка на резултатите от въвеждането на задължителна медиация първоначално се предлага това да стане само в съдебни центрове по медиация. Това ще позволи от една страна пълноценното събиране и анализиране на информация за резултатите от процедурите по медиация и за евентуални трудности, възникнали при прилагането на института (чрез събиране и обобщаване на съответната статистика, обратни връзки от страните и др.). От друга страна по този начин може да се гарантира и качеството на провежданите медиации чрез допълнителен подбор на медиаторите, които ще извършват тази дейност към съдебните центрове.</p> <p>Въпросите относно уредбата на извънсъдебните центрове по медиация, както и въвеждането на форма на надзор върху дейността на медиаторите са от изключителна важност. Към момента обаче, с оглед на посочените цели на промените, свързани с първоначалното въвеждане на задължителна медиация, не е необходимо, а и е трудно постижимо, разрешаването и регламентирането на всички посочени въпроси. Именно поради това законопроектът е фокусиран върху съдебните центрове по медиация. След като</p>
--	--	--	---

бъде уреден статутът на извънсъдебните центрове по медиация, бъдат създадени достатъчно гаранции за качеството на извършваните медиации и се създаде система за събиране и обобщаване на информацията, предоставяна от централите, ще бъде възможно да се разшири обхватът на съдебната медиация, като бъдат включени и извънсъдебните центрове, в които да може да се провеждат процедури по медиация, когато страните са задължени да участват в тях.

Предвидената продължителност на задължителната част на процедурата по медиация е от 1 до 3 часа (чл. 22, ал. 1 ЗМ). Тази процедура трябва да бъде проведена в рамките на определен от съда срок, който е до три месеца от съобщаването на страните на определението на съда, с което те се задължават да участват в процедура по медиация (чл. 140б, ал. 3, изр. 1 ГПК). Посочената продължителност от 1 до 3 часа не изчерпва цялата процедура по медиация, а само частта, в която страните са задължени да участват. По съгласие на страните процедурата може да продължи и след това, ако страните преценят, че има възможност за положителен изход от медиацията (чл. 22, ал. 3 ЗМ). Освен това, по съгласие на страните процедурата по медиация може да продължи и след тримесечния срок за провеждането ѝ, като това не пречи развитието на съдебното производство, освен ако страните не поискат то да бъде спряно по взаимно съгласие (чл. 140б, ал. 3, изр. 2 ГПК).

Предложените законодателни изменения не засягат възможността на страните да

				<p>ползват избран от тях медиатор. Разпоредбата на чл. 21 ЗМ дава приоритет на посочените по общо съгласие на страните медиатори. Центърът по медиация е предвидено да определи медиатора само по изключение в случай, че страните не са посочили такъв по общо съгласие. Доколкото се касае за задължаване за участие в процедура по медиация, е необходимо да бъде предвидена и възможност за определяне на медиатора от Центъра по медиация с оглед гарантиране реалното провеждане на процедурата по медиация в заложените процесуални срокове.</p> <p>От обхвата на задължителната съдебна медиация принципно следва да се изключат тези дела, по които, с оглед на естеството им или на утвърдената практика към настоящия момент, не се очаква да се постигне споразумение, а същевременно броят им би затруднил нормалното функциониране на системата на съдебната медиация при първоначалното ѝ създаване. Сред тази категория дела попадат потребителските спорове, при които медиацията поначало е възможен и желан способ за разрешаването им (поради това съществува и Директива 2013/11 за алтернативно разрешаване на потребителски спорове), но практиката в България към момента показва, че по тези спорове рядко се провеждат успешни процедури по медиация – често поради затруднения от страна на търговците да</p>
--	--	--	--	--

				<p>участват в процедурата и често поради нежелание от страна на потребителите да се споразумеят с търговеца. В тази връзка показателен е и малкият брой процедури, проведени от помирителните комисии към Комисията за защита на потребителите, предвидени в Закона за защита на потребителите. Същевременно, потребителските дела са изключително голям дял от облигационните спорове. Поради това, към настоящия момент и преди да се оцени ефектът от въвеждането на задължителната съдебна медиация не е удачно да бъдат включвани потребителските спорове в обхвата ѝ (някои изключения – относно спорове във връзка с банкови кредити и имуществено застраховане), тъй като това може да доведе до неефективност в работата на съдебните центрове по медиация, а същевременно не може да се очаква съществен положителен резултат от включването на тези категории дела. За голяма част от тези спорове към момента е по-подходящо въвеждането на рекламационни производства и подобряване на уредбата на вече съществуващите такива. Също така към момента не е удачно да се предвижда задължителна съдебна медиация при спорове, по които страна е държавата или държавни учреждения, тъй като липсва утвърдена традиция в доброволното разрешаване на гражданскоправни спорове между граждани и юридически лица от една</p>
--	--	--	--	--

				страна и държавата и държавни учреждения от друга.
11.	Становище на Адвокатски съвет Варна, одобрено с Решение № 282 от 12.10.2022г.	<p>С РЕШЕНИЕ № 264 по Протокол № 14/15.09.2022г. АС Варна възложи на Комисията по медиация да изготви становище по Закон за изменение и допълнение на закона за медиацията, което да се докладва на заседание на адвокатски съвет.</p> <p>Комисията по нелоялна конкуренция и медиация в състав: адвокат Мадлен Славова и адвокат Митко Гроздев осъществи онлайн среща, на която бяха поканени адвокатите-медиатори от Адвокатска колегия Варна, които към настоящия момент са около 120 души. Срещата имаше за цел да се осъществи дискусия между адвокатите-медиатори по ЗИД на Закона за медиацията и да се разискват предложените изменения и допълнения.</p> <p>Голяма част от изказващите се адвокатите-медиатори изразиха мнение, че медиацията не може да бъде задължителна и не може да се осъществява само в Центровете по медиации към съдилищата.</p> <p>В обобщение можем да дадем следното Становище по ЗИД на Закона за медиацията.</p> <p>1. Проектът на ЗИД на Закона за медиацията нарушава основен принцип на медиацията – доброволността.</p> <p>Нарушаването на този основен принцип на медиацията става посредством въвеждането на редица нови текстове в Закона за медиацията и в ГПК, по силата на които се въвежда задължителна медиация за определен вид спорове, като съдът задължава страните в съдебното производство при вече образувано дело да участват в процедура по медиация.</p> <p>По своята същност медиацията е извънсъдебен</p>	Не приема предложенията.	<p>1. Въвеждането на задължение за страните да участват в процедура по медиация, когато е налице съдебен спор (независимо дали преди сезирането на съда или след това), не е новост. Този подход се използва в редица европейски правни системи, в САЩ и др. Той е в съответствие и с правото на Европейския съюз. Това е видно от разпоредбата на чл. 5, параграф 2 на Директива 2008/52 относно някои аспекти на медиацията по гражданскоправни и търговскоправни въпроси, според която директивата не засяга разпоредбите на националното законодателство, съгласно които медиацията е задължителна или подлежи на стимули или санкции, преди или след започване на съдебното производство, при условие че съответното законодателство не възпрепятства страните да упражняват правото си на достъп до съдебната система. Следователно правото на Европейския съюз поначало допуска възможност за задължителна медиация.</p> <p>В предложените законодателни изменения задължителността на процедурата по медиация е ограничена единствено до това по чия инициатива започва – по разпореждане на съда (чл. 140б, ал. 1 ГПК), както и до задължението на страните да участват в среща с медиатор с определена продължителност (чл. 22, ал. 1 ЗМ). Така задължението на страните се свежда до това да направят опит за постигане на съгласие. Те обаче нямат задължение да достигнат до споразумение. Изцяло от волята на страните зависи дали ще продължат процедурата и</p>

способ за решаване на спорове, който може да се осъществи само по доброволен път и при доброволно участие и на двете страни по спора, поради което задължителността на провеждането на медиацията накърнява духа на медиацията като доброволен способ за уреждане на спорове.

2. Проектът на ЗИД на Закона за медиация е дискриминационен, тъй като регламентира провеждането на съдебната медиация да се извършва само в Центровете по съдебна медиация към съдилищата и то само от медиаторите на тези центрове.

В страната са създадени множество Центрове по медиация, в чиито списъци са вписани медиатори, които са вписани в Единния регистър по медиация, воден от Министерството на правосъдието.

Към настоящия момент в Единния регистър по медиация, воден от Министерството на правосъдието, са вписани около 1500 медиатора с висше образование в областта на Социалните, стопанските и правните науки със завършена образователна квалификационна степен Магистър, а същевременно в Списъка на медиаторите към Центъра по медиация към ОС Варна са вписани само 16 действащи медиатори. Според Правилата за работа на този център в него могат да бъдат вписани максимум 30 медиатора.

Страните по съдебните производства в района на ОС Варна ще могат да избират медиатор само от вписаните в Центъра по медиация към ОС Варна 16 действащи медиатори или ако този списък се допълни максимум 30 медиатора, което се явява дискриминационно спрямо другите медиатори с магистърска степен на образование в областта на Социалните, стопанските и правните науки,

след определената в закона продължителност на първоначалната среща с медиатор, която е от 1 до 3 часа (чл. 22, ал. 3 ЗМ и чл. 140б, ал. 3, иар. 2 ГПК), или ще предпочетат да преустановят участието си в нея.

Също така трябва да се има предвид, че предложената уредба на задължителната медиация предвижда процедурата по медиация да се развива паралелно със съдебното производство (чл. 140б, ал. 3 ГПК), като не влияе върху него. Поради това провеждането на процедура по медиация не представлява условие (процесуална предпоставка) за допустимостта на производството пред съда, като по този начин не се възпрепятства и достъпа на страните до съда.

Следователно предвиденото задължение за страните не нарушава принципа за доброволност на медиацията, който според чл. 5, изр. 2 ЗМ се изразява в това, че те участват в процедурата по своя воля и могат по всяко време да се оттеглят.

2. Въвеждането на задължение за страните по висящо съдебно дело да участват в процедура по медиация представлява значителна промяна в правораздавателния процес в България. Много от последиците на тази промяна могат да бъдат предвидени с оглед на натрупания международен опит, а включително и с оглед на съществуващия национален опит при провеждани медиации във връзка с висящи съдебни производства. Необходимо е обаче да се събере информация за конкретните резултати от въвеждането на тази промяна в

които не са вписани в Центъра по медиация към ОС Варна.

Считаме, че след като с промените се цели разтоварване на съдилищата от дела, то медиацията се явява не само като извънсъдебен способ за решаване на спорове, но и като заместител на правораздаването и би било редно да се въведе изискване съдебните медиатори да са лица, които да имат завършена образователна квалификационна степен **Магистър в областта на правото и всички медиатори**, които отговарят на това изискване, да могат да бъдат избирани за медиатори в съдебната медиация.

Съдилищата във Варна не разполагат с база, в която да се извършват многобройни медиации. В сградата на РС Варна е отделена една стая, в която се провеждат медиациите, но тя ще се яви крайно недостатъчна за провеждането на медиациите по всички дела, за които се предвижда задължителна медиация. **Това ще доведе до забавяне на правораздаването, а това не е от полза нито за съда, нито за страните по делата.**

Поради това следва да отпадне ограничението съдебните медиации да се провеждат единствено в Центровете по медиации към съдилищата и от вписаните в техните списъци медиатори, а да се даде възможност на всички прависти, придобили професията Медиатор, да я упражняват.

Не може държавата да създава професия, а след това лицата, които са придобили квалификация за нейното упражняване, да се поставят в неравноправно положение едни спрямо други и да се ограничава правото им да упражняват тази професия.

3. Проектът на ЗИД на Закона за медиацията ограничава правото на страните свободно да избират

правораздаването, което може да стане, след като тя бъде реализирана. Това налага въвеждането на подобна промяна да започне първоначално в по-ограничен мащаб и след събиране на необходимата информация да бъде разширено – в този смисъл са и насоките, дадени в т. 4.2.1(h) и т. 9 от „Европейския наръчник за законодателство в медиацията“, приет на пленарното заседание на Европейската комисия за ефикасност на правосъдието (СЕРЕJ) към Съвета на Европа от 14.06.2019 г.

С оглед на необходимостта от внимателна преценка на резултатите от въвеждането на задължителна медиация първоначално се предлага това да стане само в съдебни центрове по медиация. Това ще позволи от една страна пълноценното събиране и анализиране на информация за резултатите от процедурите по медиация и за евентуални трудности, възникнали при прилагането на института (чрез събиране и обобщаване на съответната статистика, обратни връзки от страните и др.). От друга страна по този начин може да се гарантира и качеството на провежданите медиации чрез допълнителен подбор на медиаторите, които ще извършват тази дейност към съдебните центрове.

Въпросите относно уредбата на извънсъдебните центрове по медиация, както и въвеждането на форма на надзор върху дейността на медиаторите са от изключителна важност. Към момента обаче, с оглед на посочените цели на промените, свързани с първоначалното въвеждане на задължителна медиация, не е необходимо, а и е трудно постижимо, разрешаването и

медиатор/ите, които да провеждат процедурата по медиация.

Основен принцип на медиацията е възможността страните сами да изберат медиатора/ите, които да проведат медиацията и страните не могат да бъдат ограничавани в този си избор.

4. Проектът на ЗИД на Закона за медиацията въвежда привилегировано заплащане само за ограничен брой съдебни медиатори.

На практика ЗИД на Закона за медиацията въвежда понятията съдебна медиация, съдебен център по медиация и реално създава нова професия „съдебен медиатор“. Съдебните медиатори от списъците на Центровете за съдебна медиация към съдилищата ще се явят привилегировани спрямо другите медиатори, тъй като не само че единствено те ще могат да упражняват професията съдебен медиатор, но и единствено за тях ще има гарантирано възнаграждение, което ще се изплаща от бюджета на съда.

5. Проектът на ЗИД на Закона за медиацията въвежда неоправдано широк кръг от спорове, подлежащи на задължителна съдебна медиация по закон и по усмотрение на съда.

В проекта са изброени множество съдебни спорове, по които се предвижда задължително да се провежда съдебна медиация, както и множество съдебни спорове, по които съдът по негово усмотрение може да задължи страните да проведат процедура по медиация. На практика

регламентирането на всички посочени въпроси. Именно поради това законопроектът е фокусиран върху съдебните центрове по медиация. След като бъде уреден статутът на извънсъдебните центрове по медиация, бъдат създадени достатъчно гаранции за качеството на извършваните медиации и се създаде система за събиране и обобщаване на информацията, предоставяна от центровете, ще бъде възможно да се разшири обхватът на съдебната медиация, като бъдат включени и извънсъдебните центрове, в които да може да се провеждат процедури по медиация, когато страните са задължени да участват в тях.

Чрез въвеждането на изискване процедурите по медиация във връзка с висящи съдебни дела, когато провеждането им е задължително, да се осъществят само в съдебни центрове по медиация и от приетите към тях медиатори, не се създава неравнопоставеност между медиаторите. На първо място всяко лице, което е придобило квалификация като медиатор е и вписано в Единния регистър на медиаторите, може да се впише и като медиатор към съответен съдебен център, след като премине предвидения допълнителен подбор (чл. 20 ЗМ). Допълнителният подбор ще бъде уреден подробно в наредбата по чл. 25 ЗМ, но най-общо може да се посочи, че той е насочен към преценка на знанията и уменията на медиаторите с цел да се осигури необходимото високо качество на съдебната медиация. Освен това страните са свободни да се обърнат към избран от тях

това са повече от половината дела, които се образуват в съдилищата.

Обичайно, за да стигнат до съдебната зала, хората са изчерпали възможността да решат спора си по доброволен начин и това препращане към задължително провеждане на процедура за извънсъдебно решаване на спора ще доведе до празни съдебни зали и хора, чакащи по списък за провеждане на медиация.

6. Предвидената съдебна медиация в Проекта на ЗИД на Закона за медиацията оскъпява съдебния процес.

Видно от законопроекта е, че е предвидено създаване на Наредба, с която се урежда както възнаграждението за дейността на медиаторите, така и заплащането, дължимо от страните за процедурата по съдебна медиация. /чл. 25, изречение последно/.

Освен това при непостигане на споразумение в процеса на медиация разноските за възнаграждението на медиатора се присъждат в полза на съда и се заплащат от страните по делото.

Това не само че оскъпява съдебния процес, но се явява и санкция срещу страните, които не са постигнали споразумение в процеса на медиация.

Недопустимо е да се санкционира страна, която е потърсила правосъдие, за това, че не се е споразумяла. В повечето случаи страните, ако можеха да се споразумеят, нямаше да стигнат до съда и нямаше да имат нужда от правосъдие.

7. Задължителната съдебна медиация и участието на адвокати в нея

център по медиация, когато нямат намерение да водят съдебно дело, преди да започне делото, както и по всяко време по време на съдебното производство. В случаите, когато е предвидено задължително провеждане на процедура по медиация (чл. 140а, ал. 1 и ал. 2 ГПК), страните са длъжни да участват в такава в съдебен център, а нейната продължителност е от 1 до 3 часа (чл. 22, ал. 1 ЗМ), като необходимостта от това изискване беше очертана по-горе. Извън посочените случаи, както и извън продължителността на задължителната част на процедурата, страните могат свободно да изберат към кой център по медиация и към кой медиатор да се обърнат, за да проведат процедура по медиация или за да продължат започнатата в съдебния център процедура.

Трябва да се подчертае, че основната цел на предлаганите законодателни промени не е намаляване на товареността на съдилищата, а утвърждаването на културата на споразумението като начин за разрешаване на спорове, стимулирането на страните да отнасят споровете си към медиация, дори преди да ангажират съда, т.е. увеличаване на използването на извънсъдебната медиация и като резултат от това намаляване на товареността на съдилищата и съответно постигане на по-ефективно правораздаване. В тази връзка медиацията е алтернатива на съдебното разрешаване на спора, но не е заместител на правораздаването, тъй като функциите на медиатора са насочени към това да

След като се въвежда задължително извънсъдебно решаване на съдебни спорове, то следва да бъде предвидено и задължително участие на адвокатите на страните в процедурата по медиация.

Съдът не може да иска да се разтоварва от дела и това да е за сметка на защитата на правата и интересите на страните.

Единствената професия, която е призвана да защитава правата и интересите на страните, е професията на адвоката и той следва да вземе участие в извънсъдебното решаване на съдебните спорове.

Адвокатите имат опит в приключването на делата със споразумение и много от адвокатите активно подпомагат доверителите си към извънсъдебно решаване на споровете, така че тяхното участие в процедурата по медиация е не само полезно, но и необходимо.

Реформата в медиацията, която е изискване на Плана за възстановяване и устойчивост на България, не бива да става за сметка на страните в съдебния процес. Тази реформа не е проформа, за да може да се изпълни Плана за възстановяване и устойчивост на България, тъй като зад всеки спор стои един нерешен проблем, който може да се задълбочи, докато трае срокът за провеждане на процедурата по съдебната медиация.

Медиацията е извънсъдебен метод за решаване на спорове и не би следвало да е под контрола на съда и да се осъществява от Центрове по медиация към съда.

подпомогне страните да постигнат споразумение (чл. 2 ЗМ), а не да разреши спора им. Поради това Законът за медиацията от приемането си през 2004 г. и досега не поставя изискване за това медиаторите да бъдат с юридическо образование или съответно да бъдат адвокати. Предвидените законодателни промени, въвеждащи съдебната медиация, макар и задължителна в някои случаи, не променят същността на процедурата по медиация, нито ролята на медиатора в нея. Поради това не се налагат и промени относно изискванията към образованието на медиаторите.

Следва също така да се има предвид, че въвеждането на съдебната медиация съгласно предложените законодателни промени е свързано със създаването на изцяло нови като структура и организация на работа съдебни центрове по медиация. Сега съществуващите центрове към съдилищата са създадени на доброволен принцип, като в тях медиаторите полагат доброволен труд, а съдебни служители съвместяват наред с другите си служебни задължения и функциите по координатори на центровете. Предлаганите промени предвиждат съдебните центрове да бъдат структури (служби) към съответния съд (основно към окръжните съдилища), а координаторите на центровете да бъдат съдебни служители, чиято дейност ще е ограничена само до работата на центровете. Поради това ще бъдат осигурени както необходимите материални ресурси

(помещения и оборудване), така и необходимият брой медиатори, които да са вписани в списъците към съответния съд, и координатори за провеждане на процедурите по медиация. Така съществуващите правила на съдебните центрове вече няма да са приложими и ще бъдат заменени от правилата на наредбата по чл. 25 ЗМ. Конкретният брой на медиаторите за всеки съдебен център ще бъде определен според очакваното натоварване на центъра, което зависи от натоварването на съответния окръжен съд и на районните съдилища в окръжния съдебен район, които ще обслужва центърът. По същия начин ще бъде определен и броят на необходимите помещения за провеждането на медиациите.

3. Предложените законодателни промени запазват правото на страните по спора да изберат медиатор (чл. 21 ЗМ). Както се посочи, извън задължителната част на процедурата по съдебна медиация, която се провежда само във връзка с образувани съдебни дела от определени категории, изчерпателно посочени в закона, и е с продължителност от 1 до 3 часа, страните са свободни да изберат всеки медиатор, вписан в Единния регистър на медиаторите. В рамките на задължителната част на процедурата, за да бъдат постигнати посочените по-горе цели, страните могат да изберат медиатор от списъците на всички съдебни центрове по медиация (не само на центъра, в който се провежда медиацията). По този начин правото на страните да

				<p>изберат медиатор е запазено и гарантирано в максимална степен.</p> <p>4. Трябва да се посочи, че съгласно Националната класификация на професиите и длъжностите (която е достъпна на интернет страницата на Националния статистически институт) към момента на съществува професия „медиатор“ (съществуващите „образователен медиатор“ и „здравен медиатор“ нямат отношение към понятието за медиатор съгласно Закона за медиацията). Медиаторът е допълнителна квалификация, която може да придобие всяко лице, което отговаря на изискванията на чл. 8, ал. 1 ЗМ. Поради това създаването на съдебни центрове по медиация и предвиждането на ред за вписване на медиатори в списъците към тях не създава отделна професия на съдебен медиатор.</p> <p>Тук следва да се направи аналогия с вещите лица, които също не представляват самостоятелна професия, а са различни специалисти, които имат различни професии. Вещите лица също се назначават измежду специалистите, включени в утвърдения списък за района на съответния съд. Така и медиаторите, които ще провеждат процедурите по съдебна медиация, не представляват самостоятелна професия или длъжност към съда, а само са включени в предварително утвърден списък на медиатори към съответните съдилища, измежду които страните могат да направят избора си. При това, както се посочи, страните могат да изберат и медиатор, включен в списъка на друг съд.</p>
--	--	--	--	--

Следователно чрез подбора на медиаторите към съдебните центрове по медиация не се създава привилегировано положение на едни медиатори спрямо други, още повече като се съобрази посочената по-горе възможност страните да проведат процедура по медиация с избран от тях медиатор, извън задължителната част на процедурата по изчерпателно посочените в закона видове дела. Освен това трябва да се има предвид, че медиаторите към съдебните центрове ще имат определен мандат, след което списъците ще бъдат попълвани отново чрез нов подбор на медиатори (видно от чл. 25 ЗМ, тъй като предвидената там наредба ще уреди и мандата на медиаторите към съдебните центрове). Така ще се гарантира, че списъците на медиаторите към съдебните центрове по медиация ще бъдат отворени и в тях могат периодично да бъдат приемани нови медиатори.

5. Медиацията е способ за разрешаване на спорове, който дава възможност възникналият между страните конфликт да се трансформира от положение, при което страните не могат да достигнат до изход от него, т.е. не са в състояние сами да постигнат резултат, в положение, при което страните могат да намерят изход от създалата се ситуация. Когато страните не са в състояние сами да достигнат до изход от конфликта, те обичайно търсят разрешаването му от трето лице – от съда, който обаче е обвързан от възможностите, които предоставя законът във връзка с конкретния предявен иск. Когато страните са в състояние да достигнат до

самостоятелно разрешаване на спора между тях и ако той представлява правен спор, те могат да използват всички възможности, които им предоставя законът, независимо от вида на конкретния иск, който може да е предявен пред съда. При това често действителният конфликт между страните не се ограничава, а понякога дори се разминава, с предмета на конкретно предявения иск. Също така е възможно трансформацията на конфликта да доведе до разрешения, които не съвпадат с предмета на предявения иск. Именно и поради това чл. 365, ал. 2 ЗЗД предвижда принципната възможност при прекратяването на съществуващ между страните спор направените от тях взаимни отстъпки да бъдат насочени към създаване, изменение или погасяване на правоотношения, които не са били предмет на спора (или на предявения иск).

Така например, възможно е при спор за собственост върху определен имот (чл. 108 ЗС) ищецът да се съгласи да не оспорва правото на собственост на ответника върху имота (който може да разполага и с титул за собственост за имота, а и да не разполага – би могъл да го е придобил или да го придобие по давност), като вместо това ответникът се съгласи да закупи от ищеца друг имот, който е собственост на последния. Възможно е при иска за отмяна на решение на общото събрание на съдружниците в дружество с ограничена отговорност (чл. 74 ТЗ), с което ищецът е изключен като съдружник, ищецът да се съгласи да приеме изключването си, срещу което да му се изплати стойност на

дружествения му дял, приемлива за него. При иск за обявяване на предварителен договор за окончателен (чл. 19, ал. 3 ЗЗД) е възможно страните да се разберат да сключат окончателен договор по нотариален ред, макар и с уговорки, различни от тези на предварителния. При иск за унищожаване на сделка е възможно ищецът да се съгласи да я потвърди, при положение, че ответникът се съгласи на определени промени в нея или на други отстъпки.

Възможните споразумения, които могат да бъдат постигнати между страните, са различни в зависимост от конкретния спор и интересите на страните, участващи в него. Дори и да е невъзможно одобряването на съдебна спогодба по предявения иск или страните да не желаят това (напр. тъй като държат да запазят в тайна условията на споразумението си), практически във всяко исково производство страните разполагат с възможност при постигнато споразумение да прекратят делото (чрез оттегляне или отказ от иска) или ответникът да признае предявения срещу него иск, чрез които процесуални институти може да бъде осъществено постигнатото между страните споразумение по отношение на конкретното дело. Разбира се, страните са свободни да уговорят другите условия на споразумението си така, че те да отговарят най-пълно на техните интереси.

Въвеждането на задължителна медиация без преценка на съда (чл. 140а, ал. 1 ГПК) е основано на разбирането, че определени категории спорове поначало са изключително подходящи за разрешаване чрез медиация, включително при тези

				<p>спорове е най-вероятно да се постигне споразумение при проведена медиация. Това разбиране следва както от международния, така и от вътрешния опит на съдии и медиатори по подобни спорове. Като пример за обобщаване на международния опит са насоките, дадени от Европейската комисия за ефикасност на правосъдието (СЕРЕЈ) към Съвета на Европа в „Европейски наръчник за законодателство в медиацията“, приет на пленарното заседание на комисията от 14.06.2019 г. Според насоките (т. 4.2.1(d) от наръчника) сред категориите спорове, които са поначало подходящи за задължителна медиация, попадат тези, произтичащи от семейното право, от съвместна собственост и от отношения между съседи. Освен това при тези категории спорове, с оглед на трайните отношения между страните, които не приключват след разрешаването на конкретния спор (отношения между родителите във връзка с упражняването на родителските права и задължения, отношения между съсобственици и съседи), разрешаването на спора от самите страни е за предпочитане пред съдебното му разрешаване с оглед на бъдещите отношения между тях и избягването на бъдещи спорове (включително съдебни). Въвеждането на задължителна медиация по преценка на съда по определен кръг спорове (чл. 140а, ал. 2 ГПК), както и критериите, от които съдът може да се ръководи при формиране на извода си, че спорът е подходящ за разрешаване чрез медиация (които са неизчерпателно изброени в чл. 140а, ал. 3 ГПК), също се основават от</p>
--	--	--	--	--

				<p>една страна на посоченото по-горе принципно положение, според което всички видове правни спорове могат да се разрешат чрез медиация, като този способ предоставя значително по-широки възможности на страните, отколкото съдебното разрешаване на спора. От друга страна категориите спорове, посочени в чл. 140а, ал. 2 ГПК, както и критериите за преценка доколко конкретният спор е подходящ за разрешаване чрез медиация (чл. 140а, ал. 3 ГПК), са избрани, отчитайки международния и националния опит на съдии и медиатори (включително съобразявайки насоките в посочения „Европейски наръчник за законодателство в медиацията“ от 2019 г. и „Инструментариум за развитие на медиацията“, също приет от СЕРЕJ през 2018 г.). Най-сетне отчетено е и обстоятелството, че в България обичайно страните не изчерпват всички възможности за разрешаване на спора си, преди да се обърнат към съда. Показателно за последното обстоятелство е и незначителният брой на проведените извънсъдебни медиации (доколкото е възможно да се направи тази оценка при липсваща статистика, събирана и обобщавана от извънсъдебните центрове по медиация) в сравнение със завежданите граждански и търговски дела. Друг пример е и формалното спазване на рекламационните срокове, когато такива са предвидени в закона като предпоставка за предявяване на иск (напр. при застрахователни претенции по КЗ), без страните да провеждат</p>
--	--	--	--	---

действителни преговори за постигане на споразумение. Посочените обстоятелства налагат, когато съдът прецени въз основа на цялостна оценка на спора между страните, че принципно е възможно постигането на споразумение, той да може да задължи страните да използват помощта на медиатор, за да направят опит за провеждане на преговори и постигане на такова споразумение.

Тук трябва да се посочи, че постигането на споразумение, дори и то да е само по част от спора или само по част от фактите на спора, е в състояние значително да съкрати продължителността и цената на съдебното производство. Ако страните се споразумеят изцяло по възникналия между тях спор, който може да бъде и предмет на няколко съдебни производства (това е типично напр. при вещни спорове, спорове между съдружници и др.), те в още по-голяма степен ще бъдат разтоварени от тежестта и разходите на съдебната процедура. Тази възможност налага, след внимателно извършена преценка от съда (като всички първоинстанционни и въззивни съдии ще преминат и обучение в тази връзка), подходящите спорове да бъдат насочени към процедура по медиация.

Както се посочи, осигуряването на достатъчно медиатори към съдебните центрове по медиация, координатори, които да организират процедурите по медиация, и помещения, в които да се провеждат медиациите, е предвидено като част от изпълнението на предложените промени по

въвеждане на задължителна съдебна медиация по някои граждански и търговски дела. Заедно с внимателния подбор на делата, които ще бъдат препращани към медиация по преценка на съда, това гарантира, че провеждането на процедури по медиация, когато страните са задължени да участват в тях, няма да доведе до забавяне на съдебното производство. Освен това, както се посочи по-горе, след като бъде уреден статутът на извънсъдебните центрове по медиация, бъдат създадени достатъчно гаранции за качеството на извършваните медиации и се създаде система за събиране и обобщаване на информацията, предоставяна от централите, ще бъде възможно да се разшири обхватът на съдебната медиация, като бъдат включени и извънсъдебните центрове, в които да може да се провеждат процедури по медиация, когато страните са задължени да участват в тях.

6. Разноските по задължителната част на процедурата по медиация, които ще трябва да бъдат заплатени от страните, ако те не постигнат споразумение (чл. 78а, ал. 2 ГПК), не представляват съществено оскъпяване на съдебния процес. Размерът на тези разноски ще бъде определен в наредбата по чл. 25 ЗМ. Трябва да се съобрази обаче, че задължителната медиационна среща е с продължителност до 3 часа и дори ако се вземат предвид разходите по администрирането на процедурата по медиация, общият размер на разноските за тази част от процедурата не би била съществена. Освен това тези

разноски не се внасят авансово от страните (чл. 78а, ал. 1 ГПК), поради което не могат да възпрепятстват развитието на съдебното производство. Наред с това съществува и възможността за освобождаване от разноски по чл. 83 ГПК, приложима и към разноските за медиация. Тъй като тези разноски не са в съществен размер, а е и налице възможност за освобождаване на страните от заплащането им, те могат да се приемат като част от разноските по делото, но не и като санкция за страните, които не са постигнали споразумение.

Същевременно трябва да се съобрази, че при успешно провеждане на процедура по медиация чрез достигане до споразумение или изясняване на спора, страните могат да спестят много повече разноски за съдебно производство, развил се потенциално на три инстанции, или за събирането на множество доказателства.

7. Законът за медиацията от приемането си през 2004 г. и досега не поставя изискване за задължително адвокатско представителство на страните в процедурата по медиация. Предвидените законодателни промени, въвеждащи съдебната медиация, макар и задължителна в някои случаи, не променят същността на процедурата по медиация, а съответно не променят и положението на страните в нея. Поради това не се налагат и промени относно изискванията, свързани с представителството на страните. Възприет моделът на представителство, утвърден в ГПК – както и в съдебното производство, в процедурата по медиация страната може да избере дали да бъде представлявана от

				<p>адвокат, или не.</p> <p>Несъмнено участието на страната с адвокат в процедурата по медиация има множество предимства и поради това е препоръчително, но не може да бъде задължително. Така например по отношение на медиацията по потребителски спорове чл. 8, б. „б“ от Директивата за APC за потребители (Директива 2013/11) забранява да се въвежда задължение за използване на услугите на адвокат при алтернативното разрешаване на потребителски спорове, включително чрез медиация.</p>
12.	<p>Софийски адвокатски съвет, представяван от Председателя на Софийска адвокатска колегия адв. Стефан Марчев</p>	<p>На 29.09.2022 г. в портала за обществени консултации strategy.bg е публикуван от Министерски съвет проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за медиацията (по-долу само Законопроекта).</p> <p>В обявения срок за обществени консултации от името на Софийски адвокатски съвет излагам на вниманието Ви следните съображения и предложения за допълване на Законопроекта, които считаме, че ще допринесат за постигане на целите, заложен в Мотивите към него.</p> <p>1. Принципно несъгласие с концепцията на закона</p> <p>Не подкрепяме концепцията на законопроекта, предвиждаща въвеждане на задължителна медиация по широк кръг граждански и търговски дела.</p> <p>Намираме, че предвиденото със Законопроекта въвеждане на задължителната медиация като фаза от съдебния процес по изключително широк кръг дела, противоречи на същността на медиацията като доброволен способ за уреждане на спора.</p> <p>Медиацията исторически възниква като алтернатива на съдебния процес и е насочена към преодоляване на всички негови недостатъци, включително на принудата. Предвидената задължителна медиация в рамките на</p>	<p>Не приема предложеният а.</p>	<p>Въвеждането на задължителна медиация не нарушава принципа на доброволност на медиацията. Въвеждането на задължение за страните да участват в процедура по медиация, когато е налице съдебен спор (независимо дали преди сезирането на съда или след това), не е новост. Този подход се използва в редица европейски правни системи, в САЩ и др. Той е в съответствие и с правото на Европейския съюз. Това е видно от разпоредбата на чл. 5, параграф 2 на Директива 2008/52 относно някои аспекти на медиацията по гражданскоправни и търговскоправни въпроси, според която директивата не засяга разпоредбите на националното законодателство, съгласно които медиацията е задължителна или подлежи на стимули или санкции, преди или след започване на съдебното производство, при условие че съответното законодателство не възпрепятства страните да упражняват правото си на достъп до съдебната система. Следователно, правото на Европейския съюз поначало допуска възможност за</p>

съдебния процес по същество ограничава правото на защита на гражданите, прокламирано в чл. 56 от Конституцията на Република България, както и правото на достъп до съд.

Въвеждането на задължителна медиация, налагана на страните от съда, противоречи на доброволността, която е основна характеристика на медиацията и трябва да създава усещане у стрините, че именно те имат властта да контролират разрешаването на спора. Тъй като фокусът на медиацията е постигането на споразумение, желанието на страните за постигане на такова е от първостепенно значение - както за споразумение, така и въобще за участието им в процедура по медиация, насочена към постигане на споразумение.

Поради това считаме, че усилията на законодателя следва да бъдат насочени към насърчаване на страните да се съгласят на медиация, а не да им се натрапва медиация, особено когато това ще доведе до допълнителни, непредвидими и неоправдани разноски.

Задължаването на страните, които наистина не желаят да отнесат споровете си до медиация, би означавало да се наложи неприемливо ограничение на правото им на достъп до съда и да се създаде изкуствено още една скъпоструваща процедура, която освен това е и задължителна.

В Законопроекта е предвидена възможност за прекратяване на процедурата по медиация едва след протичане на първата задължителна фаза, която ще отнеме поне 3 месеца и участие в сесия от 1 до 3 часа, която ще натовари и страните с допълнителни разноски.

Няма съмнение, че страните трябва да бъдат насърчавани към доброволно уреждане на спора помежду им, в каквато посока полагат усилия и българските адвокати. Уреждането на споровете по взаимно съгласие - независимо дали съгласието е постигнато в рамките на неформални преговори, в структурирано посредничество

задължителна медиация.

В предложените законодателни изменения задължителността на процедурата по медиация е ограничена единствено до това по чия инициатива започва – по разпореждане на съда (чл. 140б, ал. 1 ГПК), както и до задължението на страните да участват в среща с медиатор с определена продължителност (чл. 22, ал. 1 ЗМ). Така задължението на страните се свежда до това да направят опит за постигане на съгласие. Те обаче нямат задължение да достигнат до споразумение. Изцяло от волята на страните зависи дали ще продължат процедурата и след определената в закона продължителност на първоначалната среща с медиатор, която е от 1 до 3 часа (чл. 22, ал. 3 ЗМ и чл. 140б, ал. 3, иар. 2 ГПК), или ще предпочетат да преустановят участието си в нея.

Следователно, предвиденото задължение за страните не нарушава принципа за доброволност на медиацията, който според чл. 5, изр. 2 ЗМ се изразява в това, че те участват в процедурата по своя воля и могат по всяко време да се оттеглят.

Предложената задължителна медиация няма да доведе до ограничаване на достъпа до съд или до оскъпяване на съдебното производство. Предвидената задължителна процедура по медиация се развива паралелно с исковия процес и то след неговото начало. Тя може да започне най-рано след приключване на процедурата по размяна на книга (чл. 140б, ал. 1 ГПК) и не препятства по-нататъшното развитие на производство (чл. 140б, ал. 3 ГПК). Процедурата по медиация не е уредена като

или чрез други подобни средства, е цел във всяко гражданско общество.

Като приветстваме усилията на правителството за насърчаване на алтернативното решаване на спорове, призоваваме при изготвяне на окончателния законопроект да се отчете, че предвидената задължителна медиация в рамките на множество съдебни производства, е непропорционално тежка и по същество ще възпрепятства ефективния достъп на страните до съда. Страните могат да бъдат насърчени да участват в медиация само ако са свободни да избират между медиация и продължаване на съдебния спор и само такъв подход няма да представлява, неприемливо ограничение на правото на достъп до съда.

Контролът върху организацията на съдебните центрове по медиация, върху включването на медиатори в списъците и провеждането на медиациите там, е безпрецедентен.

Намираме за абсолютно неприемливо предвиждането на новия чл. 140б от ГПК - съдът да може по своя преценка да задължи страните да участват в процедура по медиация. Това разширява изключително кръга от дела, по които може да се стигне до задължителна медиация, което в съчетание с дългата продължителност на съдебните производства и относително високия у нас размер разноски по дела може да демотивира страните да се обръщат към съда.

Медиацията като алтернативна на съдебната процедура е насочена именно към разрешаване на проблемите с високите разходи на страните и забавянето при разрешаване на споровете от съда. Именно поради това страните следва да имат право на избор дали да участват в процедура по медиация, предложена (а не наложена) в хода на съдебно производство или не.

В контекста на дискусиата, която се води в Европа за задължителната медиация, следва да се има предвид, че са единици държавите, въвели подобни стъпки - при това по далеч по-малко производства, като резултатите не са

предпоставка за допустимостта на съдебното производство (такава уредба има в Италия напр.). Поради това, предложената задължителна медиация няма да доведе до ограничаване на достъпа до съд.

Достъпът до съдебна защита не се засяга и косвено чрез цената на съдебното производство.

Разноските по задължителната част на процедурата по медиация, които ще трябва да бъдат заплатени от страните, ако те не постигнат споразумение (чл. 78а, ал. 2 ГПК), не представляват съществено оскъпяване на съдебния процес. Размерът на тези разноски ще бъде определен в наредбата по чл. 25 ЗМ. Трябва да се съобрази обаче, че задължителната медиационна среща е с продължителност до 3 часа и дори ако се вземат предвид разходите по администрирането на процедурата по медиация, общият размер на разноските за тази част от процедурата не би била съществена. Освен това, тези разноски не се внасят авансово от страните (чл. 78а, ал. 1 ГПК), поради което не могат да възпрепятстват развитието на съдебното производство. Наред с това съществува и възможността за освобождаване от разноски по чл. 83 ГПК, приложима и към разноските за медиация. Същевременно, трябва да се съобрази, че при успешно провеждане на процедура по медиация чрез достигане до споразумение или изясняване на спора, страните могат да спестят много повече разноски за съдебно производство, развило се потенциално на три инстанции, или за събирането на множество доказателства.

Предложената задължителна медиация няма

задоволителни.

2. Конкретни предложения по законопроекта:

2.1. Смятаме, че заложените в мотивите към законопроекта цели, а именно: насърчаване на използването на алтернативни способи за разрешаване на спорове, намаляване натовареността на съдилищата и повишаване на ефективността в сферата на гражданското и търговското правораздаване може да се постигне чрез насърчаване от съда на страните да използват алтернативна процедура за разрешаване на спорове, ако смете това за подходящо и чрез улесняване на използването на такава процедура, а не чрез въвеждането на задължителна медиация. Затова и намираме за подходящ подходът, при който съдията, като независим арбитър, проактивно се стреми да насърчи постигането на споразумение след обсъждане на проблемите и доказателствата по делото със страните;

2.2. Считаме, че ако се възприеме подходът за въвеждането на задължителна медиация, това трябва да се проведе на пилотна основа, с подходящ мониторинг и оценка, за да се прецени ефективността. На този етап намираме за подходящи за подлагане на задължителна медиация само производствата по спорна съдебна администрация по семейни дела, при която спорът се решава от съда по целесъобразност, а отношенията между страните са такива, че трябва да бъдат запазени и да се избегнат тежки съдебни битки в чувствителната област на семейните отношения - споровете за упражняване на родителска права, ползването на семейното жилище и т.н. Ако процесът се окаже успешен, само тогава може да се мисли да бъде разпространена задължителната медиация и по-широко в системата на гражданското правосъдие.

2.3. Неприемливо е предложението с новия чл.140б от ГПК съдът да може по своя преценка да задължи страните да участват в процедура по медиация. Това на практика разширява много кръга от дела, по които може да се стигне

да доведе до забавяне на съдебното производство. Въвеждането на задължителна медиация като етап от производството по граждански и търговски дела няма да забави производството, тъй като според предложената уредба процедурата по медиация се провежда след приключването на размяната на книжа (чл. 140б, ал. 1 ГПК) в определен от съда срок, който е не по-дълъг от три месеца (чл. 140б, ал. 3 ГПК). Значителната възможност за постигане на споразумение при провеждането на процедура по медиация по посочените в чл. 140, ал. 1 и ал. 2 ГПК категории спорове предполага, че предложеният механизъм на задължителна медиация ще ускори съдебното производство, тъй като от една страна споровете, които приключат със споразумение ще бъдат по този начин окончателно разрешени, без да е необходимо да се развива триинстанционно съдебно производство, а от друга страна разрешаването на част от споровете по този начин ще предостави по-голям капацитет на съда при разглеждането на останалите спорове, по които не е постигнато споразумение.

Конкретният срок за провеждане на процедурата по медиация се определя от съда. Неговата максимална продължителност е три месеца, но той може да бъде и по-кратък, когато натовареността на конкретния съд и на центъра по медиация към него позволява това. Трябва да се има предвид и че провеждането на процедура по медиация в рамките на до три месеца особено в натоварените съдилища няма да

до задължителна медиация и дава възможност задължителната медиация да е приложима по всеки гражданскоправен или търговскоправен спор.

Подобен институт е абсолютно несъвместим с принципите и институтите на гражданския процес, въведени от настоящия ГПК, насочени към осигуряване на бързо приключване на съдебните производства.

2.4. Сред делата, за които чл.140а предвиждат задължителна медиация, са и семейните спорове. Съществува опасност ако се окаже, че при семеен спор има домашно насилие, за което не са представени убедителните доказателства по смисъла на чл.140а ал.4 т.6 ГПК, страните да бъдат задължени да участват в задължителна медиация, която да има непоправими последици. Специалисти, работещи със случаи на домашно насилие са категорични, че поставянето на жертвата и насилника заедно в една среда (което е задължително при задължителната медиация по такъв вид дела), води до тежка саморазправа след това.

И макар не всички брачни отношения да имат видими и доказани следи от домашно насилие, в много от случаите то съществува и е в доста тежки форми и може да ескалира при подхода за задължителна медиация по семейни спорове.

2.5. Освен по преценка на съда, предлаганата нова разпоредба на чл. 19, ал. 2 от Закона за медиацията (въведена с § 5 от Законопроекта) предвижда, че процедура по медиация може да се провежда и по инициатива на страните по висящо съдебно дело. Законопроектът не уточнява дали процедурата ще се инициира от всички страни в процеса, или може да се случи и по инициатива само на една от страните, съответно колко пъти по искане на страната ще може да се отлага разглеждането или решаването на делото за провеждане на съдебна медиация. Подобно неясно правило ще създаде възможност за недобросъвестни ищци/ответници да се шиканират процеса и да се забави хода на производството.

промени времето развитие на съдебното производство с оглед на необходимото време между постановяването на определение за насрочване на делото и провеждането на първото съдебно заседание. Освен това, при продължителни във времето производства като съдебната делба, провеждането на процедура по медиация може съществено да намали продължителността на делото с оглед възможността за постигане на споразумение.

Предвидената отговорност за разноси за страната, която е отказала да участва в процедурата по медиация, не противоречи на принципите на гражданския процес. Целта на предлаганите законодателни промени е въвеждането на задължение за страните по гражданско или търговско дело за участие в процедура по медиация. Подобно задължение не би било същинско, ако не е скрепено с определена санкция за неизпълнението му, която същевременно има значението и на допълнителен стимул за страните да участват в процедурата. Само така може да се постигнат и реални резултати от въвеждането на института на задължителната медиация по граждански и търговски дела.

Трябва да се има предвид, че санкции за неучастието на страните в задължителна процедура по медиация са предвидени в редица законодателства, които въвеждат подобно задължение. Тези санкции са различни, като в някои случаи те могат да бъдат твърде значителни от гледна точка на интереса на страните. Такива са случаите на прекратяване на производството, когато

2.6. Намираме за абсолютно неприемливо въвеждането на задължителна съдебна медиация при спорове между родители, свързани с пътуване на детето в чужбина и издаването на лични документи за това по чл.127а от СК, тъй като при тези производства е необходима (и се търси при иницирането им] бързина и ефективност при разрешаването на спора, а не протакане и забавяне. Не следва да се налага задължителна медиация и в случаите по чл.140а, ал. 1, т. 7, 8, 9 и 10, когато се касае за спорове между съсобственици или етажни собственици, тъй като предвид големия брой на обектите в етажната собственост или големия брой съделители, ако медиаторът провежда по една среща с всяка от страните поотделно или срещите се отлагат веднъж по искане на всяка страна, може да се стигне до продължаваща с години процедура по съдебна медиация.

2.7. Неприемливо е и предложението да има задължителна медиация по делата по т. 11 и т.12 с предмет искове по чл.125, ал.3 ТЗ за изплащане стойността на дружествен дял или по чл.142 и чл.145 ТЗ за ангажиране отговорността на управител или контролор - в правоотношенията, уредени в Търговския закон участват субекти с висока степен на осведоменост относно възможностите за извънсъдебно споразумение, ползващи високо квалифицирани правни услуги, които практически винаги са полагали усилия да разрешат спора извънсъдено. Поради това налагането на задължителна съдебна медиация като фаза от търговски спорове, е напълно ненужно, а разпоредбата на чл.140а, ал.2 от законопроекта за случаите, в които съдът може да задължи страните да участват в процедура по медиация следва да отпадне изцяло.

2.8. Ако се възприеме задължителната медиация, то услугата за медиация по някои искове - например при решаване на спорове по Семейния кодекс, искове с малък материален интерес, трябва да се финансира (поне първата среща с медиатора) изцяло от държавата, без разходи за страните, като по този начин неуспешната медиация няма

страните не са участвали в процедура по медиация (напр. Италия). Типична санкция, използвана в много държави е свързана с отговорността за разноски.

От гледна точка на българското процесуално право възможните последици за страната, която недобросъвестно е отказала да участва в процедура по медиация, могат да бъдат свързани с развитието на самото съдебно производство (напр. прекратяването му по отношение на ищеца, приемането на последиците от липса на отговор на исковата молба по отношение на ответника, връщане на въззивната жалба на жалбоподателя). Подобни последици обаче съществено накърняват правото на страната да участва в производството и достъпа ѝ до съда.

Противоположна по интензивност на последиците за страната е глобата, наложена на страната по делото, която не желае да участва в процедурата по задължителна съдебна медиация. Уредбата на глобата в ГПК, с оглед възможността да се иска отмяната ѝ и след това да се обжалва определението на съда, усложнява и може да забави съдебното производство. Освен това налице е и неголямата ефективност при събирането на глобите, наложени от съда по граждански и търговски дела. При това, дори и да се достигне до събиране на наложената глобата, това би станало обикновено много след като е изчерпана възможността за провеждане на процедура по медиация във връзка с делото (обикновено след приключване на съдебното производство). Поради това глобата е неефективна и неподходяща

да струва нищо за тях;

2.9. Считаме, че въвеждането на задължителна медиация, трябва да е съчетано с предвиждане на задължителна адвокатска помощ за страните.

Адвокатите имат професионално задължение да са информирани и са информирани за същността на медиацията и могат да разясняват на клиентите си и тази възможност за решаване на споровете им.

Адвокатите, които са и медиатори, биха имали възможност да създадат центрове по медиация и да провеждат медиации, от която възможност на практика ще бъдат лишени ако се въведе "съдебна медиация", провеждана само и единствено в съдебни центрове по медиация. Страните следва да имат по свой избор, а не задължително, безплатна първа „информационна“ среща с медиатора, в която да се обсъди какво може да се постигне, за да не се превърне задължителната медиация и в средство за притискане на страната на всяка цена да постигне споразумение или за тестване решимостта на противната страна или за нейното сплашване.

Наред с това медиацията може да не е подходяща по дела, в които има дисбаланс на силите между страните. В такава ситуация страната, в чиято полза е балансът на силите, може да се възползва от процеса на медиация, за да окаже натиск върху другата страна да сключи споразумение, което е очевидно несправедливо и изисква присъствието на адвокат в преговорите.

Неясна остава и идеята как при постигане на спогодба по няколко дела, тя ще се одобрява от съда, който разглежда първото образувано дело, каквото е предвиждането на чл. 24. От правна гледна точка невъзможно изглежда и постигането на споразумение при първа фаза на делбата, след като това са въпроси кои имоти, между кои страни и при какви квоти да се допусне делбата, които могат да се определят само със съдебното решение. Много често страните по делбени дела искат първо да имат решение по

санкция и не може да бъде стимул за страните да изпълнят задължението си за участие в процедура по медиация.

Възлагането на разносните в производството е функция на добросъвестността на страната и е стимул за това тя да участва добросъвестно в процеса. Поради това, именно тази последица е най-подходяща за стимулиране на страните да участват в производството по медиация и съответно за санкциониране на недобросъвестното поведение на страната, която неоснователно отказва да участва в процедурата (чл. 78а, ал. 3 ГПК). Тази санкция е посочена и като основен стимул за страните да участват в производство по медиация съгласно насоките, дадени от Европейската комисия за ефикасност на правосъдието (СЕРЕЈ) към Съвета на Европа в „Европейски наръчник за законодателство в медиацията“, приет на пленарното заседание на комисията от 14.06.2019 г. В т. 7.2.1(а) от наръчника е посочено, че следва да се позволи на съдиите да пренебрегнат принципа „губещият плаща“ и да разпределят разходите за съдебното производство и/или медиацията, като вземат предвид недобросъвестното поведение на страните по отношение или по време на медиацията. Също така трябва да се съобрази, че разносните, които следва да се възложат върху недобросъвестната страна, отказала да изпълни задължението си да участва в процедура по медиация, не могат да се изчерпят само с разносните по самата процедура по медиация. На първо място тези разноски са незначителни с оглед

допускането и след това започват разговори за евентуална спогодба. Интересно как в процедура по медиация ще се достигне до извод има ли действителен отказ от наследство, например и точно кои страни са съсобственици, ако има заявени претенции за придобиване на имот по давност.

2.10. Намираме за крайно неприемливо санкционирането на страната, която не е участвала в преговорите, посредством понасяне на всички разноски и такси по делото, независимо от изхода. Принуждаването на страните да участват в доброволен процес чрез заплаха от санкция - понасяне на разходите - противоречи на същността на този процес. Логично е страната, която не участва лично или чрез пълномощник в процедурата по медиация, да поеме разноските и по тази процедура с оглед изхода на спора - ако постановеното по делото съдебно решение не е в полза на тази страна. Няма никакво процесуално оправдание обаче страната да поема и разноските на всички страни по самото дело независимо от това, че е спечелила делото - именно твърдото убеждение на тази страна в нейната правота, може да е било причина за неучастие в процедурата по медиация.

интереса в повечето производства, поради което подобна санкция би била неефективна. Още по-съществено е, че при отказ на страната да участва в процедурата по медиация, такава процедура няма да бъде проведена, поради което не биха били направени и разноски по нея или те биха били минимални. Така санкцията за страната, която трябва да заплати тези разноски, практически няма да съществува. Поради това предложената санкция, обхващаща поемането от страната на всички разноски в производството, независимо от изхода му, е съответна на целта да се осигури участието на страната в задължителната част от процедурата по медиация, като същевременно тази санкция не е твърде тежка – не се прекратява производството например.

Трябва да се има предвид и това, че предвидената санкция се прилага само по отношение на страната или страните, които недобросъвестно са отказали да участват в задължителната част на процедурата по медиация. Тя не се прилага към страните, които са участвали в процедурата, но не са постигнали споразумение, което е израз на доброволността на процедурата по медиация. В допълнение, предвидената санкция не се прилага и когато страните са постигнали споразумение, дори и да не са участвали в задължителната медиационна процедура, тъй като в този случай целта на закона, както и на процедурата по медиация, е изпълнена.

Въвеждането на съществена промяна в правораздавателния процес, каквато е задължението на страните да участват в

процедура по медиация, е необходимо да бъде извършено постепенно, като се събере достатъчно информация за резултата от прилагането на института, преди да бъде разширено приложното му поле. Поради това е предвидено задължителната медиация първоначално да се прилага по определен кръг дела (чл. 140а, ал. 1 ГПК), както и по по-широк кръг дела (чл. 140а, ал. 2 ГПК), но след предварителна преценка, извършвана от съда, относно това доколкото конкретният спор е подходящ за препращане към медиация, като преценката се основава на предвидени в закона критерии (чл. 140а, ал. 3 ГПК).

Въвеждането на задължителна медиация без преценка на съда (чл. 140а, ал. 1 ГПК) е основано на разбирането, че определени категории спорове поначало са изключително подходящи за разрешаване чрез медиация, включително при тези спорове е най-вероятно да се постигне споразумение при проведена медиация. Това разбиране следва както от международния, така и от вътрешния опит на съдии и медиатори по подобни спорове. Като пример за обобщаване на международния опит са насоките, дадени от Европейската комисия за ефикасност на правосъдието (СЕРЕЈ) към Съвета на Европа в „Европейски наръчник за законодателство в медиацията“, приет на пленарното заседание на комисията от 14.06.2019 г. Според насоките (т. 4.2.1(d) от наръчника) сред категориите спорове, които са поначало подходящи за задължителна медиация, попадат тези, произтичащи от семейното право, от съвместна собственост

и от отношения между съседи. Освен това при тези категории спорове, с оглед на трайните отношения между страните, които не приключват след разрешаването на конкретния спор (отношения между родителите във връзка с упражняването на родителските права и задължения, отношения между съсобственици и съседи), разрешаването на спора от самите страни е за предпочитане пред съдебното му разрешаване с оглед на бъдещите отношения между тях и избягването на бъдещи спорове (включително съдебни).

След анализ на постигнатите резултати от прилагането на предложените промени през един достатъчен период от време (препоръчително е поне 2 години), като същевременно този период от време трябва да е достатъчен и за да може потребителите на съдебната система да опознаят института на медиацията, е препоръчително да се разшири кръгът на споровете, по които да се прилага задължителна медиация, като в него могат да се включат допълнителни категории граждански и търговски дела, които засега са изключени от приложното поле, а също и наказателни дела, административни дела, други административни производства и др.

Медиацията е подходяща за разрешаване на всички видове правни спорове. Медиацията е способ за разрешаване на спорове, който дава възможност възникналият между страните конфликт да се трансформира от положение, при което страните не могат да достигнат до изход от него, т.е. не са в състояние сами да постигнат резултат, в положение, при което страните могат да

				<p>намерят изход от създалата се ситуация. Когато страните не са в състояние сами да достигнат до изход от конфликта, те обичайно търсят разрешаването му от трето лице – от съда, който обаче е обвързан от възможностите, които предоставя законът във връзка с конкретния предявен иск. Когато страните са в състояние да достигнат до самостоятелно разрешаване на спора между тях и ако той представлява правен спор, те могат да използват всички възможности, които им предоставя законът, независимо от вида на конкретния иск, който може да е предявен пред съда. При това често действителният конфликт между страните не се ограничава, а понякога дори се разминава, с предмета на конкретно предявения иск. Също така, е възможно трансформацията на конфликта да доведе до разрешения, които не съвпадат с предмета на предявения иск. Именно и поради това чл. 365, ал. 2 ЗЗД предвижда принципната възможност при прекратяването на съществуващ между страните спор направените от тях взаимни отстъпки да бъдат насочени към създаване, изменение или погасяване на правоотношения, които не са били предмет на спора (или на предявения иск).</p> <p>Така например, възможно е при спор за собственост върху определен имот (чл. 108 ЗС) ищецът да се съгласи да не оспорва правото на собственост на ответника върху имота (който може да разполага и с титул за собственост за имота, а и да не разполага – би могъл да го е придобил или да го придобие по давност), като вместо това ответникът се съгласи да закупи от ищеца</p>
--	--	--	--	--

				<p>друг имот, който е собственост на последния. Възможно е при иска за отмяна на решение на общото събрание на съдружниците в дружество с ограничена отговорност (чл. 74 ТЗ), с което ищецът е изключен като съдружник, ищецът да се съгласи да приеме изключването си, срещу което да му се изплати стойност на дружествения му дял, приемлива за него. При иск за обявяване на предварителен договор за окончателен (чл. 19, ал. 3 ЗЗД) е възможно страните да се разберат да сключат окончателен договор по нотариален ред, макар и с уговорки, различни от тези на предварителния. При иск за унищожаване на сделка е възможно ищецът да се съгласи да я потвърди, при положение, че ответникът се съгласи на определени промени в нея или на други отстъпки. Възможните споразумения, които могат да бъдат постигнати между страните, са различни в зависимост от конкретния спор и интересите на страните, участващи в него. Дори и да е невъзможно одобряването на съдебна спогодба по предявения иск или страните да не желаят това (напр. тъй като държат да запазят в тайна условията на споразумението си), практически във всяко исково производство страните разполагат с възможност при постигнато споразумение да прекратят делото (чрез оттегляне или отказ от иска) или ответникът да признае предявения срещу него иск, чрез които процесуални институти може да бъде осъществено постигнатото между страните споразумение по отношение на конкретното дело. Разбира се, страните са свободни да уговорят другите условия на</p>
--	--	--	--	--

			<p>споразумението си така, че те да отговарят най-пълно на техните интереси.</p> <p>Особено подходящи за разрешаване чрез медиация са семейните спорове и особено когато са свързани с ненавършили пълнолетие деца. Сред тези спорове попадат и споровете между родителите, свързани с пътуване на детето в чужбина и издаването на необходимите лични документи за това (чл.127аСК). По отношение на тези категории дела следва да се посочи, че от гледна точка на законовата регламентация на съдебното производство по тях, те не се отличават с по-голяма бързина. Те се разглеждат по реда на общия исков процес, а не на бързото производство. При тях е необходимо да се съберат и определени доказателства (напр. социален доклад), което също отнема време. Евентуално предварително изпълнение на решението на съда може да бъде допуснато едва след неговото постановяване. Същевременно, от житейска гледна точка често се налага вземането на решение по тези спорове да се извърши максимално бързо (поради предстоящо пътуване на детето напр.). Това положение обуславя необходимостта да се направи опит за разрешаването на спора чрез медиация, което би станало значително по-бързо от развитието на съдебното производство. От друга страна обаче, предложените законодателни промени дават възможност на съда да не разпореди задължителното провеждане на процедура по медиация, ако прецени, че това все пак би могло да забави развитието на производството, а най-добрият интерес на детето не допуска отлагане на решаването</p>
--	--	--	--

			<p>на въпроса във времето (чл. 140а, ал. 4, т. 6, предл. последно ГПК).</p> <p>По отношение на делата за домашното насилие в предложените законодателни промени е предвидено принципно изключение за задължаването на страните да участват в процедура по задължителна медиация (чл. 140а, ал. 4, т. 6 ГПК), като е съобразен и проектът на ЗИД на ЗЗДН, според който медиацията при дела за домашно насилие е изключена (в този смисъл е изключението по чл. 140а, ал. 4, т. 1 ГПК).</p> <p>Делбата, като част от споровете за собственост, е подходяща за разрешаване чрез медиация във всяка от двете фази на производството. На първо място, уредбата на това производство в процесуалния закон като двуфазно и натрупаният опит по тези дела, сочат на един изключително дълговременен съдебен процес, често продължаващ години наред, в който период страните не могат да се ползват от собственическите си права пълноценно. Постигането в бърз порядък на споразумение чрез медиация от тази гледна точка е изцяло в интерес на страните с оглед спестяване на време и множество разноски. Често съсобствеността произтича от наследствени правоотношения, т.е. съделителите са роднини и културата на прилагане на медиация по тези спорове е от изключителна полза. Както по всеки иск за собственост, споразумение в различни негови форми е възможно във всяка от двете фази на делбата. И в случай че споразумение не се постигне още в първа фаза, следва да се направи опит за</p>
--	--	--	---

споразумение след като въпросите за обема от права на страните в съсобствеността вече е разрешен с влязло в сила решение по първа фаза на делбата.

Търговските спорове по чл. 125, ал. 3 ТЗ, чл. 142, ал. 3 ТЗ и чл. 145 ТЗ също се оценяват в практиката като изключително подходящи за разрешаване чрез процедура по медиация с оглед трайните отношения между страните. Евентуално проведени преговори преди образуване на делото, не изключват възможността в рамките на процеса, подпомогнати от медиатор, страните да разрешат спорните въпроси и да постигнат споразумение.

По повдигнатия въпрос за задължително представителство от адвокат в процедурата по медиация следва да се посочи, че Законът за медиацията от приемането си през 2004 г. и досега не поставя изискване нито за това медиаторите да бъдат с юридическо образование или съответно да бъдат адвокати, нито за задължително адвокатско представителство на страните в процедурата по медиация. Предвидените законодателни промени, въвеждащи съдебната медиация, макар и задължителна в някои случаи, не променят същността на процедурата по медиация, нито ролята на медиатора в нея, а съответно не променят и положението на страните. Поради това не се налагат и промени относно изискванията към образованието на медиаторите или такива, свързани с представителството на страните. По отношение на представителството на страните в процедурата по медиация е възприет моделът на представителство, утвърден в ГПК – както и в съдебното

				<p>производство, в процедурата по медиация страната може да избере дали да бъде представлявана от адвокат, или не.</p> <p>По изложените в становището доводи, следва да се посочи и че предложената разпоредба на чл. 19, ал. 2 ЗМ цели да даде възможност и на страни по висящи дела, които не са задължени от съда да участват в медиация, да проведат само по общо съгласие процедура по медиация в съдебния център, респективно да не бъдат лишени от тази възможност като страни по образувано дело. Тази разпоредба е приложима само по съвпадаща обща воля на всички страни по спора, а не на част от тях.</p> <p>Разпоредбата на чл. 24, ал. 3 ЗМ цели да въведе улеснение за страните, в случай че между тях се водят няколко дела и те постигнат споразумение в рамките на процедура по медиация, в която са уредили всички спорни въпроси помежду си по всички образувани дела, като споразумението бъде одобрено така, както е постигнато – общо и само в рамките на едно от водените дела.</p>
13.	Петър Николов	<p>Предложения (становище) по проект за ЗИД на ЗМ</p> <p>Предлаганият законопроект е поредното прокламирано „чудо“ и „пенкилер“ от поредицата такива, които в последните месеци членовете на служебното правителство и подопечните им министерства „бълват“ в спешен порядък, обикаляйки по радио и телевизионните студиа да изговарят заучени „кухи“ фрази за неотложната необходимост от приемането им от новоизбрания парламент и за магическите ефекти и ползи за обществото, до които те ще доведат в близко бъдеще.</p>	Не приема предложеният а.	<p>Въвеждането на задължение за страните да участват в процедура по медиация, когато е налице съдебен спор (независимо дали преди сезирането на съда или след това), не е новост. Този подход се използва в редица европейски правни системи, в САЩ и др. Той е в съответствие и с правото на Европейския съюз. Това е видно от разпоредбата на чл. 5, параграф 2 на Директива 2008/52 относно някои аспекти на медиацията по гражданскоправни и търговскоправни въпроси, според която директивата не засяга разпоредбите на</p>

Като вездесъщо оправдание за празните им приказки в очите на „простолюдието“ се представя повтаряната вече до втръсване „мантра“, че ако не бъдат гласувани прословутите 20-ина закона, няма да получим така лелеяните пари по Плана за възстановяване и устойчивост.

Дали и доколко ще получим и по важното ще успеем да „усвоим“, без да се налага да връщаме, поредните „огромни“ евросредства е извън темата на настоящото обществено обсъждане.

Важният въпрос е какви законопроекта ни се предлагат, а още по важният дали проекторазпоредбите им действително отразяват и са в състояние действително да защитят обществения интерес, т.е. отчитат ли реално те истинските проблеми и преди всичко истинските причини за тези проблеми и съдържат ли адекватни, ефективни, ефикасни, последователни, предвидими и трайни (стабилни) решения за елиминиране/намаляване на тези проблеми (изхождайки именно и основно от истинските причини за пораждаването им)?

За огромно съжаление отговорът (както обикновено предвид състоянието на администрацията като цяло, което е отражение на състоянието и на цялото общество) е **ОПРЕДЕЛЕНО НЕ**.

Предлаганият ЗИД на ЗМ е придружен от поредните проформа написани мотиви и частична предварителна оценка на въздействието, в които безкритично и в несъответствие с фактическата и правна реалност са описани въображаеми „розови“ сценарии (ефекти/резултати) от предлаганите промени, които не могат да бъдат постигнати с тях.

В действителност промените в предлагания им вид е вероятно да доведат до затормозяване, утежняване, допълнително забавяне и оскъпяване на съдебния процес, до увеличаване/раздуване на съдебната администрация, до

националното законодателство, съгласно които медиацията е задължителна или подлежи на стимули или санкции, преди или след започване на съдебното производство, при условие че съответното законодателство не възпрепятства страните да упражняват правото си на достъп до съдебната система. Следователно правото на Европейския съюз поначало допуска възможност за задължителна медиация.

Въвеждането на задължение на страните да участват в процедура по медиация не противоречи на Конституцията и на принципа на правовата държава. Според чл. 4, ал. 1 от Конституцията България е правова държава, като тя се управлява според Конституцията и законите. Правовата държавата поставя изискване за спазване на закона, което се изразява не само във формалното приемане на закон от Народното събрание, на който да бъде подчинено определено действие на държавните органи и на гражданите, но и съобразяването на този закон с нормативните актове от по-висок ранг, които като цяло са извън непосредствения контрол на Народното събрание. Това са Конституцията, международните договори, които са ратифицирани от България, и правото на Европейския съюз. В конституционно прогласеното право на защита (чл. 56 от Конституцията) се включва и правото на достъп до съд. Това право се защитава и от чл. 6 на Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи. Както е разяснено по-долу, предложените законодателни промени не ограничават правото на достъп до съд.

допълнително натоварване на бюджета (самостоятелна част от който е бюджетът на съдебната власт), до създаване на негативно отношение към медиаторите и медиацията (вкл. предвид обстоятелството, че налагането ѝ като задължителна, когато не е желана от страните и/или обективно не е в състояние да разреши спора помежду им, може единствено да генерира силно отрицателно отношение, не само в конкретния случай, но и изобщо към този алтернативен способ за решаване на спорове), до разделение и противопоставяне в гилдията на медиаторите (които законопроектът разделя на два вида – медиатори към съдебните центрове по медиация и „обикновени“ медиатори), до злоупотреби при подбора и определянето на медиатори към съдебните центрове по медиация, до чисто формалното и про-форма извършване (подобно на почти всичко в „милата“ ни държава) на задължителната медиация (за от 1 до 3 часа, както правилно е обърнато внимание в един от публикуваните коментари, медиаторът в немалко случаи дори няма да успее да вникне в същината на спора) и до свеждането ѝ основно в средство за печелене на лесни пари от „правилните“ хора и др. под.

Смислени аргументи в тези насоки се съдържат във вече подадените и публикувани в портала становища и коментари, които ПРЕДЛАГАМ да бъдат взети под сериозно внимание.

Наред с това законовото регламентиране на медиацията, от една страна, изобщо като задължителна и от друга страна, като задължителна само по определени видове дела (вкл. без изобщо да е ясно на базата на какъв реален, обоснован анализ и обективни критерии и причини тези видове дела са определени) изглежда твърде спорна не само като замисъл и ефект от въвеждането ѝ, но и с оглед съответствието ѝ с Конституцията и действащото законодателство като цяло **(за което следва и ПРЕДЛАГАМ да бъде направен много внимателен цялостен и компетентен анализ преди изобщо подобен**

Правото на Европейския съюз също допуска задължителната медиация (виж по-горе). Поради това следва да се приеме, че въвеждането на задължение за страните да участват в процедура по медиация, след като са сезирали съда с определен правен спор, съответства на принципа на правовата държава, включително доколкото то е насочено към преследването на легитимната цел да се даде възможност на страните да постигнат споразумение чрез използване на медиацията, която все още не е широко разпространена в България.

В предложените законодателни изменения задължителността на процедурата по медиация е ограничена единствено до това по чия инициатива започва – по разпореждане на съда (чл. 140б, ал. 1 ГПК), както и до задължението на страните да участват в среща с медиатор с определена продължителност (чл. 22, ал. 1 ЗМ). Така задължението на страните се свежда до това да направят опит за постигане на съгласие. Те обаче нямат задължение да достигнат до споразумение. Изцяло от волята на страните зависи дали ще продължат процедурата и след определената в закона продължителност на първоначалната среща с медиатор, която е от 1 до 3 часа (чл. 22, ал. 3 ЗМ и чл. 140б, ал. 3, иар. 2 ГПК), или ще предпочетат да преустановят участието си в нея.

Също така трябва да се има предвид, че предложената уредба на задължителната медиация предвижда процедурата по медиация да се развива паралелно със съдебното производство (чл. 140б, ал. 3 ГПК), като не влияе върху него. Поради

законопроект да се внесе за приемане в НС). Както правилно е посочено в един от публикуваните в портала коментари медиацията е ДОБРОВОЛНА и следва да остане такава, а също така има най-голям смисъл (в случаите, когато е избрана от страните по спора като способ за неговото решаване) и би имала най-голям ефект ако предшества съдебния процес.

Основното ми възражение и обстоятелството, на което най-вече бих искал да обърна внимание обаче е, че медиацията във вида в който се предлага със законопроекта (а и изобщо медиацията по принцип) не е може и няма да разреши основния проблем, който се цели (формално, т.е. само на думи) да бъде разрешен с нея – проблемът с натовареността на съдилищата.

Това е така защото нито са идентифицирани, нито са анализирани действителните причини за тази натовареност, което ПРЕДЛАГАМ в цялост, обективно, детайлно и компетентно да бъде направено, тъй като без систематично, решително, целенасочено, основано на Конституцията и законите, въздействие върху причините не е възможно да бъде решена дори част от проблема, който пораждат.

Основната причина (по мое мнение) за растящата натовареност на съдилищата (увеличаване на броя на делата) и то въпреки стремително намаляващото население на България е същата тази която индиректно води и до демографската катастрофа (в която все повече затъваме) – това е реалната ЛИПСА НА ПРАВОВА ДЪРЖАВА, т.е. на такава, която се управлява според Конституцията и законите, както повелява едно от основните начала (принципите от най-висш порядък) на Конституцията на Република България (чл. 5, ал. 1 от КРБ).

Тази липса е лесно видима навсякъде около нас, като е обхванала (като злокачествено обазуване) цялото ни държавно управление, включително и трите конституционноустановени власти – законодателна, изпълнителна и съдебна.

това провеждането на процедура по медиация не представлява условие (процесуална предпоставка) за допустимостта на производството пред съда, като по този начин не се възпрепятства и достъпа на страните до съда.

Следователно предвиденото задължение за страните не нарушава принципа за доброволност на медиацията, който според чл. 5, изр. 2 ЗМ се изразява в това, че те участват в процедурата по своя воля и могат по всяко време да се оттеглят.

Предвидената задължителна процедура по медиация се развива паралелно с исковия процес и то след неговото начало. Тя може да започне най-рано след приключване на процедурата по размяна на книжа (чл. 140б, ал. 1 ГПК) и не пречатства по-нататъшното развитие на производство (чл. 140б, ал. 3 ГПК). Процедурата по медиация не е уредена като предпоставка за допустимостта на съдебното производство (такава уредба има в Италия напр.). Поради това предложената задължителна медиация няма да доведе до ограничаване на достъпа до съд.

Достъпът до съдебна защита не се засяга и косвено чрез цената на съдебното производство. Разноските по задължителната част на процедурата по медиация, които ще трябва да бъдат заплатени от страните, ако те не постигнат споразумение (чл. 78а, ал. 2 ГПК), не представляват съществено оскъпяване на съдебния процес. Размерът на тези разноски ще бъде определен в наредбата по чл. 25 ЗМ. Трябва да се съобрази обаче, че

За всеки обикновен гражданин е видно какъв тотален (с много малки изключения) и все повече увеличаващ се произвол, безхаберие, некомпетентност, погазване на целия правов ред (Конституцията и законите) и корупция „цари“ в изпълнителната власт от страна на всевъзможни органи на власт, администрации (министерства, агенции, дирекции, служби и други ведомства), административни структури, създадени със специални закони, контролни органи, публични предприятия, държавни, общински и други служители, органи на местно самоуправление и пр. съставни части на изпълнителната власт (в широк смисъл), които масово превратно (и нерядко дори престъпно) упражняват предоставените/ възложените им власт/ правомощия/ отговорности в нарушение на закона или незаконосъобразно не ги упражняват/изпълняват, т.е. незаконно (и нерядко дори престъпно) бездействат, без да понесат каквато и да било отговорност за това (или понесяйки дребни временни наказания без някакъв съществен санкционен, възпиращ и превантивен ефект). Нагледни примери в тази насока и по-детайлен коментар относно измеренията на правовата държава и последиците от липсата на такава в нашата страна съм изложил в становището си по проекта на ЗИД на ЗУТ, публикувано в поратала за обществени консултации (на следния линк: <https://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?@lang=bg-BG&Id=7107>), с което ПРЕДЛАГАМ да се запознаете и също да вземете под внимание. В подобна ситуация, тъй като всички се чувстват безнаказани, от една страна, конституционно и законоустановените права на гражданите и организациите поголовно не се зачитат и/или се нарушават както от страна на други граждани и организации, така и от страна на самите органи на власт, институциите и техните служители (т.е. от изпълнителната власт и администрацията като цяло), включително от тези от тях, които (в конкретните случаи) са призвани да ги защитават (за което са им предоставени съответни властнически правомощия), а от друга страна, същите тези граждани и организации с незачетени/нарушени права все

задължителната медиационна среща е с продължителност до 3 часа и дори ако се вземат предвид разходите по администрирането на процедурата по медиация, общият размер на разноските за тази част от процедурата не би била съществена. Освен това тези разноски не се внасят авансово от страните (чл. 78а, ал. 1 ГПК), поради което не могат да възпрепятстват развитието на съдебното производство. Наред с това съществува и възможността за освобождаване от разноски по чл. 83 ГПК, приложима и към разноските за медиация.

Същевременно трябва да се съобрази, че при успешно провеждане на процедура по медиация чрез достигане до споразумение или изясняване на спора, страните могат да спестят много повече разноски за съдебно производство, развило се потенциално на три инстанции, или за събирането на множество доказателства.

Въвеждането на задължителна медиация като етап от производството по граждански и търговски дела няма да забави производството, тъй като според предложената уредба процедурата по медиация се провежда след приключването на размяната на книжа (чл. 140б, ал. 1 ГПК) в определен от съда срок, който е не по-дълъг от три месеца (чл. 140б, ал. 3 ГПК). Значителната възможност за постигане на споразумение при провеждането на процедура по медиация по посочените в чл. 140, ал. 1 и ал. 2 ГПК категории спорове предполага, че предложеният механизъм на задължителна медиация ще ускори съдебното производство, тъй като от една

по-често не намират/не получават дължимата по закон защита на правата им по административен ред или друг извънсъдебен ред (която ако се спазваха Конституцията и законите биха получили, би била много по-навременна, бърза, евтина и ефективна от съдебната защита и би в преобладаващата част от случаите обезсмислила воденето на съдебни дела, т.е. реално би разтоварила съдилищата).

Това води до купища от съдебни дела (административни, административнонаказателни, граждански) срещу множеството незаконни актове/действия/бездействия на администрацията и вредните последици от тях, както и до купища от съдебни дела (граждански, търговски, изпълнителни) между граждани и/или организации.

Съдебните дела на практика се превръщат все повече в основно, а нерядко и в първо и единствено средство за защита. В истинската правова държава (от която сме непостижимо далеч) воденето на съдебни дела би било последно (а не първо и единствено) средство за защита, до което би се стигало по изключение. Огромната част от завежданите ежегодно съдебни дела не биха се завеждали изобщо, ако органите на власт, администрацията (в широк смисъл), гражданите и организациите имаха респект към и спазваха Конституцията и законите, както повелява основният ни закон.

Не по-различно е реалното положение и в законодателната власт, където често се приемат (вкл. в голяма част внесени от изпълнителната власт – МС) закони (вкл. ЗИД-ове на закони), които не отразяват/въплъщават по никакъв начин принципа на правовата държава (в описаните му измерения в практиката на Конституционния съд, както е изложено в горепосоченото ми становище по ЗИД на ЗУТ). Като резултат масово са налице закони, които: непрекъснато са изменяни/допълвани (вкл. по няколко пъти в годината), въз основа на формални и повърхностни доклади, мотиви, оценки на въздействието от вносителите, про-форма становища от съгласуващите администрации, про-форма обществени обсъждания (предложенията и становищата, от

страна споровете, които приключат със споразумение ще бъдат по този начин окончателно разрешени, без да е необходимо да се развива триинстанционно съдебно производство, а от друга страна разрешаването на част от споровете по този начин ще предостави по-голям капацитет на съда при разглеждането на останалите спорове, по които не е постигнато споразумение.

Конкретният срок за провеждане на процедурата по медиация се определя от съда. Неговата максимална продължителност е три месеца, но той може да бъде и по-кратък, когато натовареността на конкретния съд и на центъра по медиация към него позволява това. Трябва да се има предвид и че провеждането на процедура по медиация в рамките на до три месеца особено в натоварените съдилища няма да промени времето развитие на съдебното производство с оглед на необходимото време между постановяването на определение за насрочване на делото и провеждането на първото съдебно заседание. Освен това при продължителни във времето производства като съдебната делба провеждането на процедура по медиация може съществено да намали продължителността на делото с оглед възможността за постигане на споразумение.

Предвидената продължителност на задължителната част на процедурата по медиация е от 1 до 3 часа (чл. 22, ал. 1 ЗМ). Тази процедура трябва да бъде проведена в рамките на определен от съда срок, който е до три месеца от съобщаването на страните

които доколкото изобщо има такива, предвид всеобщата демотивация и/или отсъствие/неспособност на гражданското общество, не се вземат под внимание изобщо - без или с формални/несъстоятелни мотиви от страна на администрацията); съдържат множество неясни/непълни разпоредби (пораждащи необходимост от допълнително тълкуване, за да бъдат приложени, което от своя страна води до разнопосочна и противоречива практика, както в администрацията, така и в съдилищата и е допълнителна причина за увеличаване на броя на съдебните дела); съдържат разпоредби, които не съответстват на Конституцията и/или на останалите закони (също предпоставка за правни спорове и завеждане на съдебни дела); не са съобразени със спецификите, проблемите и причините за тях на реалните обществени отношения (предмет на регулиране); изобщо не регулират част от тях или ги регулират по неадекватен начин (вкл. но не само чрез делегиране регламентирането на дадена материя, която би следвало да се регулира от закона, в подзаконов акт и обратно); не отразяват обществения интерес; не съдържат адекватен, реално приложим и ефективен механизъм за контрол и налагане на санкции при неизпълнение/нарушаване на закона, не са финансово и ресурсно (с човешки, материални, технически и пр. ресурси) обезпечени (което на практика ги прави неизпълними) и т.н. Казано на кратко масово се приемат закони които (в нарушение на принципа на правовата държава) нито са съобразени с Конституцията и действащото законодателство, нито са последователни, нито са предвидими, нито са стабилни, нито създават/гарантират правна сигурност и справедливост. Нагледен пример в тази насока е предлаганият като част от „задължителните“ за приемане за получаване на финансиране по ПВУ ЗИД на ЗУЕС, становището ми, по който е публикувано в поратала за обществени консултации (на следния линк: <https://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?@lang=bg-BG&Id=7081>), с което ПРЕДЛАГАМ да се запознаете

на определението на съда, с което те се задължават да участват в процедура по медиация (чл. 140б, ал. 3, изр. 1 ГПК). Посочената продължителност от до 3 часа не изчерпва цялата процедура по медиация, а само частта, в която страните са задължени да участват. По съгласие на страните процедурата може да продължи и след това, ако страните преценят, че има възможност за положителен изход от медиацията (чл. 22, ал. 3 ЗМ). Освен това по съгласие на страните процедурата по медиация може да продължи и след тримесечния срок за провеждането ѝ, като това не пречатства развитието на съдебното производство, освен ако страните не поискат то да бъде спряно по взаимно съгласие (чл. 140б, ал. 3, изр. 2 ГПК). Въвеждането на съществена промяна в правораздавателния процес, каквато е задължението на страните да участват в процедура по медиация, е необходимо да бъде извършено постепенно, като се събере достатъчно информация за резултата от прилагането на института, преди да бъде разширено приложното му поле. Поради това е предвидено задължителната медиация първоначално да се прилага по определен кръг дела (чл. 140а, ал. 1 ГПК), както и по по-широк кръг дела (чл. 140а, ал. 2 ГПК), но след предварителна преценка, извършвана от съда, относно това доколкото конкретният спор е подходящ за препращане към медиация, като преценката се основава на предвидени в закона критерии (чл. 140а, ал. 3 ГПК). Въвеждането на задължителна медиация без преценка на съда (чл. 140а, ал. 1 ГПК) е

и също да вземете под внимание (вкл. предвид предлаганата задължителна медиация при спорове по ЗУЕС). Напълно логична последица от всичко това е допълнително, значително и възходящо градиращо увеличаване на броя на съдебните дела.

Принос (също не малък) за увеличаване на броя на делата има и самата съдебна власт (част от която са и прокуратура и следствието, незаконосъобразните действия/бездействия на органите на които също са повод за завеждане на дела за обезвреда). Генератор на допълнителни такива са противоречивата съдебна практика по едни и същи казуси на различните съдилища (а не рядко на същите съдилища и дори на едни и същи съдебни състави), немалък принос за която има и недоброто законодателство (както бе посочено по-горе), а също така и порочните съдебни актове на долустоящите инстанции (водещи до обжалването им по реда на инстанционния съдебен контрол).

Видно от изложеното основната причина за големия и растящ брой на делата се корени и в трите власти. В тази връзка за решаване на проблема очевидно е необходима тяхната обща воля, както и целенасочени, еднопосочни, координирани, системни и решителни действия за налагане на правовата държава и в трите власти (законодателна, изпълнителна и съдебна), което неминуемо ще доведе до налагането ѝ и в обществото (вкл. до формирането на респект и съзнание за доброволно спазване на закона у гражданите) и държавата като цяло. (Медиацията не може да реши проблема с липсата на правова държава, нито може да формира правосъзнание и респект към закона при положение, че и трите власти го погават.) За да започне изобщо обаче подобен процес (за цялостно реализиране на който дори и в най розовия сценарий ще са необходими десетилетия) е наложително спешно предприемане на редица непопулярни, стряскащи и политически меко казано неудобни (неприемливи с оглед възможната загуба на електорат), но напълно конституционно, законосъобразни и нормативно предписани действия и мерки (като напр.

основано на разбирането, че определени категории спорове поначало са изключително подходящи за разрешаване чрез медиация, включително при тези спорове е най-вероятно да се постигне споразумение при проведена медиация. Това разбиране следва както от международния, така и от вътрешния опит на съдии и медиатори по подобни спорове. Като пример за обобщаване на международния опит са насоките, дадени от Европейската комисия за ефикасност на правосъдието (СЕРЕЈ) към Съвета на Европа в „Европейски наръчник за законодателство в медиацията“, приет на пленарното заседание на комисията от 14.06.2019 г. Според насоките (т. 4.2.1(d) от наръчника) сред категориите спорове, които са поначало подходящи за задължителна медиация, попадат тези, произтичащи от семейното право, от съвместна собственост и от отношения между съседи. Освен това при тези категории спорове, с оглед на трайните отношения между страните, които не приключват след разрешаването на конкретния спор (отношения между родителите във връзка с упражняването на родителските права и задължения, отношения между съсобственици и съседи), разрешаването на спора от самите страни е за предпочитане пред съдебното му разрешаване с оглед на бъдещите отношения между тях и избягването на бъдещи спорове (включително съдебни). Въвеждането на задължителна медиация по преценка на съда по определен кръг спорове (чл. 140а, ал. 2 ГПК), както и критериите, от които съдът може да се ръководи при

предложените от мен с становището ми по ЗИД на ЗУТ), които нито един парламент, нито едно правителство и нито една прокуратура (предвид обстоятелството, че в нейните изключителни правомощия е иницирането на наказателно преследване) до момента не са се осмелили да предприемат.

„За изграждането и съхраняване устоите на правовата държава ще трябва да се заплати твърде висока цена“. Ако обаче не започнем да плащаме тази цена не просто няма да намалим броя на съдебните дела (и да подобрим качеството на правосъдието), но в нетолкова далечно бъдеще населението на България ще се „стопа“ още повече и ще бъде с такава числова, възрастова, здравна, образователна, културна, етническа и т.н. характеристика и структура, че практически ще блокират изцяло или до голяма степен всички обществени системи (икономическа, здравна, социална, пенсионна, образователна, културна и т.н., в т. ч. и правосъдната).

формиране на извода си, че спорът е подходящ за разрешаване чрез медиация (които са неизчерпателно изброени в чл. 140а, ал. 3 ГПК), се основават от една страна на принципното положение, според което всички видове правни спорове могат да се разрешат чрез медиация, като този способ предоставя значително по-широки възможности на страните, отколкото съдебното разрешаване на спора. От друга страна категориите спорове, посочени в чл. 140а, ал. 2 ГПК, както и критериите за преценка доколко конкретният спор е подходящ за разрешаване чрез медиация (чл. 140а, ал. 3 ГПК), са избрани, отчитайки международния и националния опит на съдии и медиатори (включително съобразявайки насоките в посочения „Европейски наръчник за законодателство в медиацията“ от 2019 г. и „Инструментариум за развитие на медиацията“, също приет от СЕРЕJ през 2018 г.). Най-сетне отчетено е и обстоятелството, че в България обичайно страните не изчерпват всички възможности за разрешаване на спора си, преди да се обърнат към съда. Показателно за последното обстоятелство е и незначителният брой на проведените извънсъдебни медиации (доколкото е възможно да се направи тази оценка при липсваща статистика, събирана и обобщавана от извънсъдебните центрове по медиация) в сравнение със завежданите граждански и търговски дела. Друг пример е и формалното спазване на рекламационните срокове, когато такива са предвидени в

закона като предпоставка за предявяване на иск (напр. при застрахователни претенции по КЗ), без страните да провеждат действителни преговори за постигане на споразумение. Посочените обстоятелства налагат, когато съдът прецени въз основа на цялостна оценка на спора между страните, че принципно е възможно постигането на споразумение, той да може да задължи страните да използват помощта на медиатор, за да направят опит за провеждане на преговори и постигане на такова споразумение.

След анализ на постигнатите резултати от прилагането на предложените промени през един достатъчен период от време (препоръчително е поне 2 години), като същевременно този период от време трябва да е достатъчен и за да може потребителите на съдебната система да опознаят института на медиацията, е препоръчително да се разшири кръгът на споровете, по които да се прилага задължителна медиация, като в него могат да се включат допълнителни категории граждански и търговски дела, които засега са изключени от приложното поле, а също и наказателни дела, административни дела, други административни производства и др.

Трябва да се подчертае и това, че основната цел на предлаганите законодателни промени не е намаляване натовареността на съдилищата, а утвърждаването на културата на споразумението като начин за разрешаване на спорове, стимулирането на страните да отнасят споровете си към медиация, дори преди да ангажират съда, т.е. увеличаване на използването на

				извънсъдебната медиация и като резултат от това намаляване на натовареността на съдилищата и съответно постигане на по-ефективно правораздаване.
14.	Българската търговско - промишлена палата (БТПП)	<p>Българската търговско - промишлена палата (БТПП), в качеството си на национално призната представителна организация на работодателите, изразява следното становище относно проекта на Закона за изменение и допълнение на Закона за медиацията (ЗИДЗМГ), публикуван на страницата за обществени консултации, без да претендираме за изчерпателност на коментарите ни, предвид сложността на материята и многобройните възможни практически усложнения за прилагането на предложените изменения:</p> <p>Съгласно чл. 5 от Закона за медиацията един от основните принципи на медиацията е доброволността. Отделно в чл. 4 на Закона за медиацията е записано, че медиаторите са физически лица, които могат да се сдружават с цел осъществяване на дейността. В същия член изречение второ е допълнено, че тези лица не могат да осъществяват функции по правораздаване в съдебната власт. Законът изрично ограничава възможността на съдебната власт да изпълнява функции, свързани с медиация, защото това би нарушило принципа на доброволност и правото на страните на избор на медиатор. Този принцип се потвърждава и от чл. 3, буква а на а) Директива 2008/52/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 година относно някои аспекти на медиацията по гражданскоправни и търговскоправни въпроси, а именно: „медиация“ означава структурирана процедура, независимо от нейното наименование или начина на позоваване, при която две или повече спореци страни се опитват сами, на доброволни начала и с общо съгласие, постигнато между тях, да постигнат споразумение за разрешаване на спора с помощта на медиатор. Тази процедура може да бъде започната от страните, предложена или препоръчана от съда, или предвидена от законодателството на държава-</p>	Не приема предложенията а.	<p>Въвеждането на задължение за страните да участват в процедура по медиация когато е налице съдебен спор, не нарушава принципа на доброволност на медиацията и не носи дискриминационен характер.</p> <p>Този подход не е новост и се използва в редица европейски правни системи, в САЩ и др. Чрез него се насърчава използването на алтернативни способи за разрешаване на спорове. Такива са необходими, за да се осигури своевременното разрешаване на възникналите спорове, което все повече затруднява съда при увеличаване, като цяло, брой на граждански и търговски дела по тях. По този начин би се постигнало по-ефективно правораздаване, като същевременно с това се цели утвърждаване на културата на споразумение като начин на разрешаване на спорове. Задължителният характер касае единствено осигуряване на участието на страните по всящ съдебен спор в процедура по медиация, без да е предпоставка за неговото провеждане, без да обвързва по какъвто и да е начин неговия изход, без да задължава по-нататъшното фактическо участие на страната в процедурата по медиация, още по-малко да задължава приключването ѝ с евентуално споразумение, освен по изрично желание на страните за това. В този смисъл се запазва напълно нейния алтернативен, доброволен, поверителен, извънсъдебен характер.</p> <p>Създаването на съдебните центрове по медиация цели гарантиране на ефективното</p>

членка.

От текста може да се направи извод, че в законодателството на страните членки не може да се налагат ограничения, както и да се въвежда дискриминация по отношение на един от изброените способи за постигане на споразумение чрез медиация. Съгласно текста способите са равнопоставени като възможности от гледна точка на избора на страните в процедурата по медиация. Този извод се потвърждава и от изричния текст в (5) на Преамбюла на Директивата, където е посочено, че „Целта е да се осигури по-добър достъп до правосъдие като част от политиката на Европейския съюз за създаване на пространство на свобода, сигурност и правосъдие, и следва да включва достъп както до съдебни, така и до извънсъдебни способи за разрешаване на спорове.

Във връзка с горе-изказаното БТПП счита, че текстовете на §2 - нова ал.4 на чл. 11, във връзка с предложението на § 3, изменение на чл. 14, ал. 2 и нови чл. 19 - 25 от ЗИДЗМ и нов чл. 140а от ТПК от проекта са дискриминационни и нарушават принципа на доброволност на медиацията, като задължават страните да участват в медиация само и единствено към определен съдебен център по медиация към съответното съдилище.

Това изменение на практика нарушава и Резолюцията на Европейския парламент от 12 септември 2017 г. относно изпълнението на Директива 2008/52/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 година относно някои аспекти на медиацията по гражданскоправни и търговскоправни въпроси, където изрично е посочено, че медиацията, като алтернативна, доброволна и поверителна извънсъдебни процедура, в някои случаи и при спазване на необходимите предпазни мерки, може да бъде полезен инструмент за облекчаване на претоварените съдебни системи, тъй като може да даде възможност на физическите и юридическите лица да решават по бърз и ефективен начин споровете си извънсъдебно, предвид това, че съдебните производства с прекалено дълга

управление на системата на съдебната медиация и достъпът на страните по висящите съдебни спорове до процедурата по медиация. Прилагането на завишени, уеднаквени стандарти и правила за подбор на медиаторите в съдебните центрове цели да гарантира в оптимална степен качеството на медиацията, което от своя страна би осигурило положителния ефект от въвеждането ѝ. Подборът и участието на медиаторите към съдебните центрове ще отговори на необходимостта от съобразяването на този подход с интересите на лицата, които се насочват и инициират образуването на съдебните производства по начин, не по-лош от подбора на съдиите. От правилното въвеждане и прецизно прилагане на този нов институт в хода на националното ни съдопроизводство се очаква за сравнително кратък период от време да се повиши информираността на гражданите за възможностите на медиацията, доверието им и очакваните позитивни резултати от нея, както и да се стимулира отнасянето на споровете към медиация, преди да бъде ангажиран съдът с тях.

продължителност са в нарушение на Хартата на основните права, като същевременно се гарантира по-добър достъп до правосъдие и се допринася за икономическия растеж.

В тази връзка поставянето на един център по медиация към съответното съдилище, който ще бъде подчинен или зависим йерархически или икономически, дори косвено, от съответния съд, няма как да осъществи функцията за безпристрастност, доброволност и независимост в производството по медиация. Тази задължителност за избор на медиатор от съответния център към съда в голяма степен ще доведе и до рискове от корупция.

Няма никаква логика и съществуващите към момента обединения на медиатори, които не генерират никакъв разход за бюджета да не поемат първоначалния поток от желаещите да проведат процедура по медиация.

Още по неприемливо е да се създават нови бюджетни структури, които на практика ще дублират функциите на гореспоменатите професионални обединения.

Изключително важно е, при всеки опит да се правят промени в режима на правото на доброволност на страните в една процедура по медиация да се отчетат всички рискове и негативни последици, които могат да доведат до негативни и дискриминационни последици за физическите и юридическите лица и същите да се избегнат още на етап проектозакон.

В тази връзка БТПП не подкрепя така направените предложения за промяна на Закон за изменение и допълнение на Закона за медиацията (ЗИДЗМ) и съответното изменение на ТПК.

Палатата си запазва и правото да даде допълнителни коментари и становище по последващите изменения на закона.

15.	Илия Пламенов Пътев	<p>Представям на Вашето внимание следното становище с възражения, предложения и коментари:</p> <p>1. Използването на български думи като превод или като съответствие при съставянето и приемането на нормативните актове е задължение на публичните органи, съгласно чл. 9, ал. 1 от ЗНА и чл. 36, ал. 1 и ал. 2 от Указ № 883 от 1974 г. за прилагане на ЗНА. Използването на чуждици в нормативната уредба и в съпътстващите я документи е незаконосъобразно, неправилно, непрофесионално и проява на високомерно отношение от страна на държавни служители. В немалко случаи чуждици биват използвани, тъй като тези думи могат да означават метафори, или чрез звуков или буквен пренос други думи, или прикрития за въвеждане на думи и понятия в българския език, които обслужват догмите и идеологията на членовете на агентурно-терористичната мрежа на политическата полиция „ДС-ДАНС”, както и на членовете на масонски и окултни секти, които работят като държавни служители в публичната администрация. Това обаче е неприемливо, недопустимо, незаконосъобразно, както и противоречи на принципа за опазване на книжовния български език от профанизиране, от промяна на смисъла на думите, и от развалянето му. Ето защо считам за правилно да предложа думата „медиация” и производните ѝ в действащия закон, както и в обсъждания проект, в т. ч. в мотивите му, да бъде заменена с българския ѝ превод и съответствие – „правно посредничество” и производните му, или в зависимост кой вариант бъде гласуван: с „извънсъдебно посредничество” и производните му, или със „съдебно посредничество” и производните му. Бих искал да предложа в мотивите на проекта, думите „медиационна процедура” да бъдат заменени с „процедура по правно посредничество”. В съответствие с посочените разпоредби на ЗНА и Указ № 883, бих искал да предложа в проекта на ЗИД на ЗМ, както и в мотивите му, думата „медиатор” и производните ѝ, да бъде заменена с думите</p>	Не приема предложенията.	<p>В законопроекта са спазени утвърдените в исторически план юридическа терминология, синтаксис и организация на дискурса, характерни за юридическият език.</p> <p>С предложените промени в Закона за медиацията и по-конкретно с новата глава шеста се урежда медиацията във връзка с висящи съдебни дела (съдебната медиация). В главата на закона е уредена съдебната медиация от функционалната ѝ страна – къде се извършват този вид процедури, кои лица могат да ги извършват и какви са техните специфични задължения, както и самата процедура по съдебна медиация, уредена чрез специфичните и необходими за нея отклонения спрямо общата процедура по медиация, уредена в закона. Именно поради това функцията на координаторите на съдебните центрове по медиация е уредена в Закона за медиацията от гледна точка на връзката ѝ със самата процедура по медиация (чл. 14, ал. 2 ЗМ, чл. 22, ал. 2 ЗМ). Наредбата, предвидена в чл. 25 ЗМ, също следва да уреди дейността на съдебните центрове по медиация от функционална гледна точка и съответно дейността на координатора на центъра от гледна точка на функциите му, свързани с организирането на провеждането на процедурата по медиация. От друга страна чл. 84а ЗСВ урежда съдебните центрове по медиация от устройствена гледна точка – като структури на съдилищата. Именно от тази гледна точка е уредена и фигурата на координатора на съдебния център в разпоредбата на чл. 84а, ал. 3 ЗСВ – като служител на съда с определени функции. Наредбата,</p>
-----	--------------------------------	---	--------------------------	--

„правен посредник” и производните им.

Думата „лимитативно” на страница 5 в мотивите предлагам да се замени с „ограничително”. Думата „позитивната” на страница 5 в мотивите предлагам да се замени с „положителната”. Думата „дискреционно” на страница 6 в мотивите предлагам да се замени с „преценително” или с „усмотрително”. Думата „десезирани” на страница 6 и думата „десезирането” на страница 7 в мотивите предлагам да се заменят съответно със „заявили отдалечаване” или със „заявили отдръпване”, и с „отдалечаването” или „отдръпването”. Думата „репариране” на страница 7 в мотивите предлагам да се замени с „възстановяване” или с „обезщетяване”. Думата „гражданскоправни” на страница 2 в мотивите предлагам да се промени на „гражданско-правни”.

Известно е, че почти всички държавни служители в министерства, ведомства, и общински администрации в нашата страна са заклетни (т. е. заклели се) и проклетни (т. е. опаки, т. е. говорещи и вършещи дейността си умишлено изопачено, наопаки, настрани, „под ъгъл”, т. е. с изместване спрямо оста на официално общоприетото) членове на агентурно-терористичната мрежа на политическата полиция „ДС-ДАНС”. Известно е, че немалко от тези държавни служители от години страдат от параноя, шизофрения, циклофрения и други психични състояния и разстройства на мисълта и волята. Въпреки това, не е допустимо поради тези причини да се опорочава качеството на българското законодателство или то да се привежда във вид, който обслужва техните незаконосъобразни, долнопробни, отвратителни, тоталитарни, и престъпни стремежи, догми, концепции, и идеология. За профанизирането и развалянето на книжовния български език вина носят също и останалите министерства и държавни ведомства. Все още няма приет

предвидена в чл. 84а, ал. 4 ЗСВ също трябва да уреди в детайли устройството на съдебните центрове по медиация и задълженията на координатора на центъра от гледна точка на мястото му в организационната структура на центъра като служител на съда и дейността му, която не е свързана с провеждането на самата процедура по медиация (напр. събиране и обобщаване на статистическа информация, взаимодействие с други съдебни центрове и др.). Поради това е необходимо да се предвиди издаването на наредба за уреждане на дейността и задълженията на координатора както в чл. 25 ЗМ, така и в чл. 84а, ал. 4 ЗСВ, тъй като става въпрос за различни аспекти на дейността му, свързани с процедурата по медиация в съдебните центрове или с организацията на централите. Трябва да се посочи също така, че за по-голяма яснота е възприет подходът за изготвяне на проект за единна наредба, издадена и на двете основания, която ще уреди изцяло устройството и дейността на съдебните центрове по медиация, дейността на координаторите, положението на медиаторите към централите, както и всички други въпроси, свързани със съдебната медиация.

Част от въпросите, които са предмет на уредба с наредбата по чл. 25 ЗМ са тези, свързани с подбора на медиаторите, които ще бъдат приети към съдебните центрове по медиация, както и специализираното обучение, през което следва да преминават. Медиаторите, които ще бъдат приети към съдебните центрове, трябва да бъдат вписани като медиатори в Единния регистър

Закон за българския език, който да съдържа освен всичко друго и разпоредби за опазването му.

Служителите, които осигуряват приложението и изпълнението в нашата страна на европейски и международни нормативни документи, или изпълняват национални, европейски, и международни проекти в сферата на държавното управление, считам, че носят отговорност какви нови думи и изрази въвеждат в ежедневната употреба, и дали те са правилните и подходящите. През изминалите около 20 години са известни множество примери на неправилно и непрофесионално въведени в употреба чужди думи в българския език, и то такива които имат превод или съответствие – включително споменатата по-горе дума „медиация”. Проблемът с чуждиците в нормативната уредба е сериозен, и то най-вече поради немарливо и безотговорно отношение през годините и понастоящем от страна на егоистични, високомерни и лукави държавни служители. Все пак, в допълнение, бих искал да посоча, че съществуват и единични положителни примери в някои от законите, където правилно и законосъобразно са използвани приложимите български книжовни думи.

2. След като се запознах в цялост с предложениния проект, включително с мотивите му, бих искал да изразя възражение срещу въвеждането на задължително съдебно правно посредничество, т. е. срещу задължителна съдебна медиация. Основанията ми за това са следните:

изпълнението на правно посредничество трябва да съответства не само на разпоредбите на конкретен закон, но и да бъде съобразено със законните интереси на физическите и юридическите лица при търсенето от тях на правораздаване. Неправилно, недопустимо, лицемерно, и представлява поредно управленско измамничество е предлаганото задължаване на лицата, търсещи правосъдие,

на медиаторите и съответно трябва да отговарят на всички изисквания към медиаторите. Поради това в чл. 20, ал. 1 ЗМ е предвидено препращане към общите изисквания към медиаторите на чл. 8, ал. 1 ЗМ. Допълнителният подбор цели да провери знанията и уменията на медиаторите, за да осигури необходимото високо качеството на съдебната медиация. Специализираното обучение на медиаторите към съдебните центрове по медиация е насочено към предоставянето на специфични знания и умения, които ще са им необходими за работата им в съдебния център (напр. относно взаимодействие с координатора на центъра и със съда, когато това е необходимо).

При уреждането на изискванията и съдържанието на допълнителния подбор на медиаторите към съдебните центрове и специализираното им обучение е възприет съществуващият и към момента подход в закона. Според чл. 8, ал. 1, т. 2 ЗМ медиаторът трябва да е преминал курс на обучение. Подробната уредба на този курс (включително и неговото съдържание) не се съдържа в закона, а съгласно чл. 8, ал. 4 ЗМ – в наредба, издадена от министъра на правосъдието. По аналогичен начин подробната уредба на подбора на медиаторите и тяхното специализирано обучение за нуждите на съдебните центрове ще бъде уредено в наредбата, издадена от Висшия съдебен съвет по чл. 25 ЗМ. Предлаганата норма на чл. 78а, ал. 3 ГПК е специална по отношение на общите правила за разпределяне на отговорността за разноски между страните (чл. 78, ал. 1 – 4

да провеждат опит за помиряване, който освен всичко друго, ще бъде заплатен от самите тях. Принципно правилно би било правното посредничество да продължи да се извършва извън съдебната система, от лица, които не са съдебни служители. Считам, че въвеждането на задължително съдебно правно посредничество е недемократично, неправилно и представлява умишлено изкривяване на съдебните процедури, за да могат ръководителите в съдебната система да назначат няколкостотин служители на длъжност „координатор на съдебен център за медиация”. Както е посочено в чл. 2 от ЗМ, правното посредничество, т. е. медиацията, е „доброволна и поверителна процедура за извънсъдебно разрешаване на спорове”. Считам за неправилно да се създава „задължителна и поверителна процедура за съдебно разрешаване на спорове”. Съдебната процедура би следвало да продължи да се състои единствено от съдебното производство пред съдия. Когато две страни са потърсили съд за отсъждане на техен спор, не е правилно същия този съд, поради личните материални интереси на ръководителите и служителите му, да ги отпращат, насочват и задължават да се явят на процедура за опит за помиряване и споразумяване. Правното посредничество има смисъл, ако е доброволно и лицата считат себе си за равнопоставени при явяването на тази процедура. В масовият случай, когато лице търси съдебна защита и съдебно произнасяне, то счита себе си за неравнопоставено, незащитено, и оцетено спрямо другата страна в спора. Чл. 6, ал. 2 от действащият закон разпорежда, че „В процедурата по медиация всички въпроси се уреждат по взаимно съгласие на страните.”. Поради това предлагането на задължително правно посредничество е неоснователно и ненужно от гледна точка на интересите на двете страни в спора. Но предлагането на правно посредничество, както става ясно от анализа на проекта, е много желано с оглед материалните интереси и облаги на ръководителите и служителите в съдебната система.

ГПК). Поради това тя е приложима, когато страната по делото е била задължена, но не е участвала в процедурата по медиация, дори и изходът на делото да е в нейна полза. Целта на предлаганите законодателни промени е въвеждането на задължение за страните по гражданско или търговско дело за участие в процедура по медиация. Подобно задължение не би било същинско, ако не е скрепено с определена санкция за неизпълнението му, която същевременно има значението и на допълнителен стимул за страните да участват в процедурата. Само така може да се постигнат и реални резултати от въвеждането на института на задължителната медиация по граждански и търговски дела.

Трябва да се има предвид, че санкции за неучастието на страните в задължителна процедура по медиация са предвидени в редица законодателства, които въвеждат подобно задължение. Тези санкции са различни, като в някои случаи те могат да бъдат твърде значителни от гледна точка на интереса на страните. Такива са случаите на прекратяване на производството, когато страните не са участвали в процедура по медиация (напр. Италия). Типична санкция, използвана в много държави е свързана с отговорността за разноски.

Възлагането на разноските в производството е функция на добросъвестността на страната и е стимул за това тя да участва добросъвестно в процеса. Поради това именно тази последица е най-подходяща за стимулиране на страните да участват в производството по медиация и съответно за санкциониране на

На страница 6 от мотивите е записано, че чрез проекта ще се постигне „запазване на нейния характер на ... способ за доброволно уреждане на отношенията”. Това обаче не е напълно вярно, тъй като проекта предлага задължително участие в процедурата.

3. В мотивите към проекта е посочено, че разработването и приемането му се налагат от изпълнението на Националния план за възстановяване и устойчивост 2021 – 2024 г. (НПВУ). Действително, като междинен етап и цел за изпълнение за постигане на условията за второ плащане по НПВУ е посочен етап и цел: „(Законопроект) влизане в сила на законодателните изменения в съответните правни актове за въвеждането на задължителна съдебна медиация по някои граждански и търговски спорове, код RRP227, отговорна институция: Министерство на правосъдието”. Информацията е публикувана на адрес:

<http://2020.eufunds.bg/bg/0/0/MilestonePayments?milestonePaymentId=R9Isezxt5VnPzwMRNSZTxQ%3D%3D&showRes=True&page=R9Isezxt5VnPzwMRNSZTxQ%3D%3D>

Наличието на такава цел обаче, предполага, че проекта на ЗИД на ЗМ трябва да съдържа разпоредби за процедури, които са правилни, адекватни, законосъобразни, приемливи, и демократични. За предлагането на нововъведението „задължителна съдебна медиация”, т. е. задължително съдебно посредничество, извършвано от съдебни служители в рамките на съдебната система в проекта са формулирани няколко аргумента. На първо място, че щяла да се намали натовареността на съдебната система. Това е несъстоятелен и неверен аргумент. Обсъжданият проект очевидно създава нова и допълнителна процедура при отнасяне на граждански или търговски спор в съд, която за да може да се състои и проведе ще бъде нужно назначаване на нови служители, т. нар. „координатори на съдебни центрове по медиация”.

недобросъвестното поведение на страната, която неоснователно отказва да участва в процедурата (чл. 78а, ал. 3 ГПК). Тази санкция е посочена и като основен стимул за страните да участват в производство по медиация съгласно насоките, дадени от Европейската комисия за ефикасност на правосъдието (СЕРЕЈ) към Съвета на Европа в „Европейски наръчник за законодателство в медиацията“, приет на пленарното заседание на комисията от 14.06.2019 г. В т. 7.2.1(а) от наръчника е посочено, че следва да се позволи на съдиите да пренебрегнат принципа „губещият плаща“ и да разпределят разходите за съдебното производство и/или медиацията, като вземат предвид недобросъвестното поведение на страните по отношение или по време на медиацията.

Трябва да се има предвид и това, че предвидената санкция се прилага само по отношение на страната или страните, които недобросъвестно са отказали да участват в задължителната част на процедурата по медиация. Тя не се прилага към страните, които са участвали в процедурата, но не са постигнали споразумение, което е израз на доброволността на процедурата по медиация. В допълнение, предвидената санкция не се прилага и когато страните са постигнали споразумение, дори и да не са участвали в задължителната медиационна процедура, тъй като в този случай целта на закона, както и на процедурата по медиация, е изпълнена.

Планира се „съдебен център по медиация” да има: към всички районни съдилища, които са около 110 броя; към всички окръжни съдилища, които са 27 броя; към апелативните съдилища, които са около 5 броя; към върховните съдилища, които са 2 броя. Ако приемем, че в „съдебен център по медиация” към районен съд бъде назначен един „координатор”, а към окръжен и другите посочени съдилища също един „координатор”, изчислението показва, че ще бъде необходимо да се назначат около 150 нови служители. Като се има предвид, че в параграф 6 на проекта се предлагат 12 основания за провеждане на задължително съдебно посредничество, е много по-вероятно за всеки от посочените съдилища да бъдат необходими и назначени по двама „координатори”. Това означава около 300 нови служители на съдебната система. В допълнение, известно е, че трудовото възнаграждение на служителите на съдебната система е много високо. За редови служители то е приблизително около 1500-2000 лева месечно. Ето как предложеният проект обслужва на първо място личните материални интереси на ръководителите и служителите на т. нар. съдебна система. Следователно, става дума за поредна форма на социално-политически паразитизъм, който повече от един век се извършва от служителите на съдебната система, на държавната администрация, и на църковната секта. В мотивите е споменато, че от години в нашата страна имаме намаляващ брой население и повишение на броя на съдебните производства. Откъдето ръководството на съдебната система прави извод за твърдяната натовареност на служителите. Когато се говори за натовареността на служителите в съдебната система, както и за другите тежки проблеми на съдебната система, е много важно първо те да бъдат правилно разбрани, изразени и адресирани. А след това да се предлагат съответни реформи, инвестиции и законопроекти за тяхното разрешаване или облекчаване. На алтернативните политически и религиозни изследователи, както и на пострадалите лица, е известно, че около 90-95% от

населението на нашата страна е вербувано и членува в агентурно-терористичната мрежа на политическата полиция „ДС-ДАНС“. По силата на своето членство в тази противоконституционна и противозаконна секта, всеки член има задължението да изпълнява догмата, според която при даване на заповед е длъжен да извърши нарушение или престъпление спрямо правата, интересите, здравето, живота или личността на всеки друг гражданин на страната, дори ако той също е член на същата мрежа. Освен това, политическата полиция „ДС-ДАНС“ от около един век време, както и понастоящем, изготвя и поддържа списъци с политически, идеологически и религиозно неудобни и нежелани български граждани. Тези граждани са подлагани на ежедневно дразнене, тормоз, насилие, терор, и незачитане на техните граждански права и свободи от страна на правителствените ведомства, общинските ведомства, правоохранителните ведомства, и от всички членове на агентурно-терористичната мрежа. В тези списъци понастоящем са включени няколко десетки хиляди или няколкостотин хиляди български граждани. Неудобните и нежеланите граждани ги използват за обекти, върху които членовете на мрежата, т. е. на сектата, упражняват своите умения и практики за вършене на нарушения и престъпления. Т. е. образно казано, използват ги като „боксова круша“, „чучело“, „плашило“, и др. Така че, ако ръководството на съдебната система (Висшия съдебен съвет) действително желае да намали натовареността на своите служители, то би трябвало да поиска от Министерския съвет и Народното събрание реформиране и закриване на правителствената терористична организация и древна секта, наречена политическа полиция „ДС-ДАНС“, както и разформироване на агентурно-терористичната ѝ мрежа, както и съд и наказание за всеки член на агентурно-терористичната ѝ мрежа. Известно е, че това е трудно осъществимо, тъй като всички членове на Висшия съдебен съд, както и всички съдии – от районните съдилища до върховните съдилища и конституционния съд, всички

прокурори – от районните прокуратури до върховните прокуратури, и всички следователи, са в свиреп конфликт на интереси от много десетилетията, т. е. от назначаването си във ведомство в съдебната система. Освен това, известно е, че както по времето на комунистическия режим, така и по време на настоящия псевдо-демократически режим политическата полиция „ДС-ДАНС“ с манипулиране, изнудване, заплахи, тормоз, ограничения, насилие, и терор, вербува над 90-95% от всички лица в страната, навършили 14 години.

Предложеното въвеждане на задължително съдебно посредничество е недемократично и цели да създаде условия за извършване на административен и съдебен тормоз, и административен и съдебен терор спрямо политически, идеологически и религиозно неудобни и нежелани български граждани. Известно е, че почти всички държавни служители, включително тези в Министерството на правосъдието, са членове на агентурно-терористичната мрежа на политическата полиция „ДС-ДАНС“, и са обучени и инструктирани за начините как да извършват административен тормоз, административен терор, административно отмъщение, и как да прилагат в дейността си и при разработването на нова нормативна уредба действащите агентурно-църковно-масонски догми за дискриминация, расизъм, нацизъм, апартейд. Тези догми са обичайно характерни в дейността на българските правителствени и общински ведомства през цялото време откакто имаме Трета българска държава на Балканския полуостров, т. е. от 144 години. Държавните и съдебните служители са обучени как да манипулират и ощетяват законните права и интереси на българските граждани, включително чрез създаване и изпълнение на административни и съдебни процедури. Всичко това се потвърждава от увеличаващият се брой административни и съдебни производства, както и от редица други обстоятелства. Държавните служители, включително тези

от Министерството на правосъдието, както и съдиите, прокурорите, следователи, и другите служители на съдебната система имат неявното противоконституционно задължение да осигурят приложението на агентурно-църковно-масонските догми, налагани от политическата полиция „ДС-ДАНС“. Включително догмата, според която органите на властта, в т. ч. и органите на съдебната система, са задължени ежедневно да лъжат, заблуждават и манипулират населението, за да го държат в покорство, неведение, объркано състояние и страх. Включително догмата, според която органите на властта, в т. ч. и органите на съдебната система, прилагат конституцията, законите, и подзаконовите нормативни актове единствено ако желаят да направят това. Ако не желаят, казват някаква лъжа или посочват някакво несъстоятелно основание, и отпращат потърпевшият да ходи да обжалва в продължение на години пред техни единомишленици, членове на същата агентурно-терористична мрежа, докато в някакъв момент сам не се откаже. Ето защо, ако Министерството на правосъдието и Висшия съдебен съвет желаят да реформират и подобрят функционирането и състоянието на съдебната система, на първо място задължително трябва да отменят тези, и редица други, агентурно-църковно-масонски догми, на които умишлено не се дава гласност. Отмяната им би повишила в кратки срокове доверието към държавната администрация и към съдебната система, които понастоящем представляват тоталитарна агентурно-окултна секта.

Известно е, че много голяма част от държавните служители, общинските служители, съдиите, прокурорите, полицаите, адвокатите, и правните посредници, т. е. медиаторите, са лица, интересувачи се единствено от реномето си, заплащането си, личните си интереси, и безропотно изпълняващи всяка заповед, която им бъде възложена от техните ръководители и ръководещи ги офицери от политическата полиция „ДС-ДАНС“. С тях те

си общуват и поддържат двустранна аудио-визуална връзка в реално време, чрез своя т. нар. „умен” мобилен телефон, или чрез поставен аудио имплант в ухото, или аудио имплант в зъб, или чрез оптична леща в окото. Същите тези лица имат и подкожни импланти, обикновено в раменната област или в ставата на единия крак, чрез които е възможно ръководещия ги офицер да задава активиране и изпълнение на биологичните функции на тялото им, в избран от него момент.

С оглед на всичко казано по-горе, може да се установи, че мотивите на проекта са лицемерни, измамнически, неоснователни, непочтени и незаконосъобразни. Те имат други цели, а не намаляване на натовареността на служителите и не са насочени към защита на законните права и интереси на физическите и юридическите лица в страната.

4. Бих искал да изразя мнение, че след като се предлага някакво действие, което очевидно е излишно за участващите в процедурата по съдебно посредничество, би било логично, правилно, и необходимо, да не се въвежда задължение за плащане на държавни и съдебни такси от страна на тези лица. Ето защо бих искал да предложа съдебното посредничество да бъде безплатно за страните. То би следвало да се заплаща от бюджета на съда, към който е създаден съответния „съдебен център за медиация”. В противен случай, изискването за заплащане на държавни и съдебни такси в съдебния център за медиация се явява второ, т. е. повторно, заплащане и е форма на изнудване за пари от страна на съдебната система. В допълнение, възлагането на разноските за съдебно правно посредничество върху неприсъствалата страна в производството е недопустимо, непочтено и незаконосъобразно.

5. В параграф 1 от проекта, с който се създава нов чл. 1, ал. 2, по-горе в настоящото становище формулирах възражения и коментари относно формата „съдебна медиация”.

6. В параграф 2, думата „задължава” предлагам да се промени на „предлага”. Задължителното извънсъдебно или съдебно правно посредничество е форма на административен и съдебен тормоз.

7. Параграф 5 предлагам да отпадне или да се промени съобразно предложенията в т. 8 до т. 10, включително, посочени по-долу.

8. В параграф 5, в нов чл. 19, ал. 1, думите „съдебни центрове по медиация към съответните съдилища” предлагам да се заменят с „извънсъдебни центрове по правно посредничество”.

9. В параграф 5, в нов чл. 22, ал. 1, относно думата „добросъвестно” – следва да се има предвид, че след като лицата биват задължавани да участват в такава процедура, не може да се очаква тяхното участие да бъде добросъвестно. Изискването за задължително явяване и изискването за добросъвестност представляват съдебен произвол и съдебен тормоз. Предлагам думата „добросъвестно” да отпадне.

10. В параграф 5, в нов чл. 25, изречение второ, относно думите „заплащането, дължимо от страните по процедурата” бих искал да заявя, че ако ще се въвежда

задължително правно посредничество, което цели да облекчи натовареността на съдиите и съдебните служители, логично е то да бъде без задължение за заплащане на държавни и съдебни такси. Лицата заплащат такива такси за съдебното производство. Не е правилно те да заплащат държавни и съдебни такси и за тази излишна процедура, създадена, за да осигури заетост на няколкостотин нови служители на съдебната система.

11. В параграф 6, т. 3, в нов чл. 140а, ал. 1 от Гражданския процесуален кодекс (ГПК) предлагам думата „задължава” да се промени на „предлага”.

12. В параграф 6, т. 3, в нов чл. 140а, ал. 2 от ГПК предлагам думата „задължи” да се промени на „предложи”.

13. В параграф 6, т. 3, в нов чл. 140а, ал. 4 от ГПК предлагам текста „не задължава” да се промени на „не предлага”.

14. В параграф 6, т. 3, в нов чл. 140а, ал. 4, т. 4 от ГПК предлагам думите „държавата или държавно учреждение” да се променят на „публично-правно или съдебно учреждение”. Промяната е необходимо с оглед на това да бъде правилно регламентирано и ясно, че държавата се представлява от правителството, но правителството не е държавата. Ето защо предложената от вносителя формулировка е принципно неправилна и неточна.

15. В параграф 6, т. 4, в нов чл. 140 б, ал. 1 от ГПК предлагам думата „задължава” да се промени на „предлага”, а думите „може да ги задължи” да се промени

на „може да им предложи”.

16. В параграф 6, т. 4, в нов чл. 140 б, ал. 2 от ГПК предлагам думата „задължи” да се промени на „предложи”.

17. В параграф 6, т. 5, в нов чл. 267, ал. 3 от ГПК предлагам думата „задължава” да се промени на „предлага”, а думата „ги задължи” да се промени на „им предложи”.

18. В параграф 6, т. 5, в нов чл. 267, ал. 4 от ГПК предлагам думата „напъти” да се промени на „предложи на”.

19. В параграф 6, т. 6, в нов чл. 268, ал. 3 от ГПК предлагам думата „напъти” да се промени на „предложи на”.

20. Относно параграф 6, т. 10, с промени в чл. 329 от ГПК, по-горе в настоящото становище формулирах предложения и коментари относно темата с таксите и разноските по процедурата.

21. В параграф 6, т. 11, в нов чл. 341а от ГПК предлагам думата „задължава” да се промени на „предлага на”.

22. Относно параграф 6, т. 12, с промени в чл. 355 от ГПК, по-горе в настоящото становище формулирах предложения и коментари относно темата с таксите и разноските по процедурата.

23. Параграф 7, с които вносителят предлага да се създаде нов чл. 84а в Закона за съдебната власт, предлагам да

отпадне, тъй като принципно неправилно е служители на съдебната система да се занимават с правно посредничество, т. е. с „медиация”. То трябва да продължи да се извършва от лица, извън съдебната система. Създаването на „съдебни центрове за медиация” ще наложи назначаването на най-малко 150 нови служители, но по-вероятно е да са необходими около 300 нови служители на съдебната система. А това означава, че ще бъдат необходими много големи бюджетни средства за издръжката им, или тя ще бъде прехвърлена в товар на физическите и юридическите лица, които участват в процедурите.

24. С оглед на всичко казано по-горе, може да се направи извод, че очакваните резултати от приемането на проекта на ЗИД на ЗМ:

„- намаляване на натовареността на съдилищата и съответно повишаване на ефективността в сферата на гражданското и търговското правораздаване;

- ..... гарантиране правата и интересите на страните;

- повишаване доверието в съдебната система и подобряване на бизнес средата.”

не могат да бъдат постигнати и няма да бъдат постигнати. В допълнение, твърдението на страница 9 в мотивите, че „Постигането на тези резултати може да се реализира само чрез въвеждане на задължителна медиационна процедура по определени видове дела и в определени случаи.” е очевидно недостоверно, непрофесионално, непочтено и незаконосъобразно. Заявеното на страници 1 и 9 от мотивите, че правното посредничество, т. е. медиацията, е „доказано ефективна”, не може да твърди по отношение на предлаганата нова форма за нашата страна, тъй като няма натрупана административна и съдебна практика, а по-скоро твърдението представлява пропаганден лозунг.

25. С оглед на казаното по-горе в настоящото становище, бих искал да възразя на предлаганото задължително съдебно посредничество, т. е. медиация. Бих искал да предложа проекта да бъде променен, така че да остане достъпно единствено доброволното и извънсъдебното правно посредничество, т. е. медиация.

26. Бих искал да предложа ръководството на Министерството на правосъдието да предприеме действие за търсене на дисциплинарна отговорност от длъжностните лица разработили проекта на ЗИД на ЗМ, тъй като очевидно той е неправилен, измамнически, почтен, незаконосъобразен, и има неогласени и неявни цели.

27. Бих искал да заявя, че съм запознат със становищата на „Адвокатски съвет на Адвокатска колегия – Варна” и на „Българска стопанска камара”, които са подадени в рамките на настоящата обществена консултация за обсъждане на проекта на ЗИД на ЗМ. Споделям и подкрепям изразените техни възражения и мотиви.

28. На основание на чл. 26, ал. 5, изречения 1 и 2 от ЗНА след завършване на обществената консултация ще очаквам да публикувате на Интернет сайта на Портала за обществени консултации и на Интернет сайта на Министерството на правосъдието, справката за отразяване на получените предложения, заедно с обосновка за неприетите. Справката е особено важна за всички организации от гражданското общество и от икономиката, които са участвали в консултацията.